

توجه‌ابنیه

Toseh Abnieh Social and Economic Quarterly

فصلنامه اجتماعی اقتصادی - شماره ۲۶ | Social and Economic Quarterly | قیمت ۱۴۰۰۰۰۰ ریال | Price 1400000 Rials

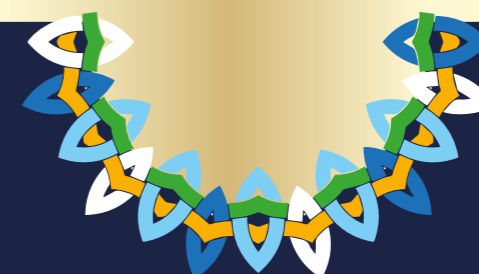
KARANEH PARS

فصلنامه اجتماعی اقتصادی توسعه ابنیه | تابستان ۱۴۰۱ | شماره ۲۶ | No 26 | Toseh Abnieh

Karane Pars

شرکت فنی مهندسی خدمات مشاوره ای گردشگری، ارائه دهنده طرح های توجیهی، ظرفیت سنجی، سود آوری ایده پردازی در حوزه صنعت گردشگری

Technical engineering company, tourism consulting services, provider of justification plans, profitability, Ideation in the field of tourism industry

بزرگترین دپوی سنگ در غرب تهران

تولید انواع سنگ های ساختمانی نما و کف

(تراورتن مرمریت دهبید چینی گرانیت مرمر)

در سایز های اسلب تایل و طولی با بهترین متد روز دنیا

افتخار همکاری با پروژه های خصوصی و دولتی

در ایران و خارج از ایران

**DEHBID
LAND**

برج مسکونی زاگرس
ZAGROS
RESIDENTIAL TOWER

دفتر فروش: تهران، ساحل شرقی دریاچه چیتگر، پروژه لکسون

0214784 02144710097 02144755719-23-24
09121003623 09121011061 09123118190

توجه ابنيه

TOSEH ABNIEH Social and Economic Quarterly

شماره ۲۶

فهرست

۰۶	بازار ارز
۱۶	بازار انرژی
۳۲	بازار پول
۵۰	بازار سرمایه
۵۶	بازار طلا
۶۴	بازار فلزات
۷۴	بازار مسکن

صاحب امتیاز: حامد مهري

مدیر مسئول: شهرام پروین جهرمی

سر دبیر: حامد مهري

مدیر اجرایی: رضا شعبان زاده

دبیر گروه اقتصادی: وحید پا افشار

دبیر گروه عمران و معماری: روشنک میرحسینی

هیات تحریریه: امیر اسماعیل تبریزی - شهرام پروین جهرمی - پرویز جعفری

رسول میر قادری - حمید پرهیزکار - رضا شعبان زاده

مشاوران: محمد قاسمی - فرخ مسلمی - علیرضا فراهانی - حامد آراسته - حمیدرضا دادگر

- شهروز معصومی - روح الله شمسی - وحید قاسمی

طراح گرافیک: سمانه اسلامی ثمرین

روابط عمومی: مهراڻ جعفرشعار

آدرس: تهران، شهرک گلستان، بلوار امیرکبیر، خیابان گلشام، پلاک ۷، واحد ۲، تلفن: ۴۲۷۵۵۷۴۴

آدرس چاپخانه: تهران، میدان بهارستان، خیابان ظهیر و الاسلام، پلاک ۸ چاپخانه مینو تلفن: ۷۷۵۲۵۰۲۶

رفتار ارز در تابستان ۱۴۰۱

تفاوت ارزیابی با بازار آزاد

کارشناسان اقتصادی به مقامات تصمیم گیر هشدار دادند که چنانچه فاصله نرخ ارز تیما با بازار آزاد کاهش نیابد، گرداب جدید ارزی، اقتصاد ایران را فرو خواهد برد. پیش از این ارز ترجیحی یا همان دلار ۴۲۰۰ تومانی، موجب شده بود تا در فضای اقتصادی برای رانت خواران فروش قرمز پهن شود؛ این در حالی است که دولت وقت، قصد داشت با نرخ ارز دولتی مانع از گران شدن کالاها شود، اما در عمل نه تنها این هدف محقق نشد بلکه کالاهایی که دلار ۴۲۰۰ تومانی دریافت کردند افزایش قیمتی بیش از سایر کالاها را به ثبت رساندند. در این میان دلار ارزان هم به کسانی رسید که شرایط را برای سوءاستفاده مهیا دیدند و از این آب گل آلود ماهی گرفتند.

در سیاست‌گذاری‌های بانک مرکزی باید به آن توجه شود، تقاضاهای پنهان موجود در بازار ارز است. به دسته‌ای از تقاضاهای موجود در بازار ارز که در راستای حفظ دارایی‌ها از تورم، سرمایه‌گذاری، کسب سود و... به وجود می‌آیند تقاضاهای پنهان می‌گویند. طبق گزارش رسمی مرکز آمار تورم نقطه به نقطه کشور تا انتهای خرداد ماه ۵۲/۵ درصد محاسبه شده است. در نتیجه عموم افراد در جهت حفظ دارایی‌های خود از موج تورم اقدام به سرمایه‌گذاری در بخش‌های مختلف می‌کنند. در شرایطی که نرخ بهره سپرده‌های بانکی ۱۸ درصد بوده و دیگر زمینه‌های سرمایه‌گذاری نیز مانند بازار سهام سوددهی مورد انتظار را ندارند، عموم افراد با دارایی‌های خرد خود به سمت خرید و فروش اسکناس‌های خارجی یا کالاهای سرمایه‌ای مانند سکه روی می‌آورند.

از بین رفتن میلیاردها دلار ارز، قاچاق معکوس کالا به کشورهای همسایه، نفوذ کالاهای تولیدی با ارز یارانه‌ای در بازار آزاد، ایجاد فضای غیرقانونی در بازار و... از جمله صدمات دلار ۴۲۰۰ تومانی بود. در عین حال دو اثر تخریبی بزرگ ارز ترجیحی بر اقتصاد کشور را «گسترش بوروکراسی و دیوان‌سالاری» و «تضعیف صادرات» می‌توان عنوان نمود. معاون اقتصادی وزارت امور اقتصاد و دارایی نیز در این جلسه، با اشاره به اینکه دولت سیزدهم در شروع به کار، با انبوهی از مشکلات و معضلات اقتصادی به‌جا مانده از دولت قبل مواجه شد، گفت: با وجود دشواری‌هایی که از گذشته به ارث رسید، دولت تصمیم و اراده خود را بر اصلاح ساختارهای اقتصادی در کشور متمرکز کرد و در این زمینه نیز شاهد اقدامات اساسی بوده‌ایم که حذف ارز ترجیحی از جمله آن است. به عقیده برخی از کارشناسان از جمله عوامل مهمی که

تصفیه تسهیلات ارزی معضل‌بنگاه‌های اقتصادی

به اقتصاد آدرس خطا می‌دهند. یکی از این میرها اعطای وام ارزی برای تقویت تولید ملی است. منابع قلمک ملی را برای تقویت تولید مصرف می‌کنند اما نه تولید تقویت می‌شود و نه منابع برمی‌گردند. با اینکه برخی نهادهای تحقیقاتی نزدیک به وزارتخانه‌های دولتی پیشنهادهایی برای تصفیه حساب وام‌های ارزی ارائه می‌کنند اما پیمودن این مسیر در سال‌های گذشته حاصلی جز توزیع رانت و کاهش حجم ذخایر قلمک ملی نداشته است.

پرداخت تسهیلات ارزی به واحدهای تولیدی از منبع درآمدهای ارزی کشور دستور کاری است که عمدتاً با منابع ارزی حاصل از فروش نفت و گاز صورت گرفته و در سال‌های اخیر تبدیل به یکی از سیاست‌های مالی کشور شده است. صندوق توسعه ملی باید به جای توزیع به شکل رانت بین بنگاه‌های مولد به سودآوری از محل سرمایه‌گذاری آن بایند مصرف شود. اما اتناق بازرگانی و یا وزارت صنعت، معدن و تجارت در پی اعطای آوانس به بدهکاران ارزی هستند.

موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی در گزارشی عنوان کرد بنگاه‌های اقتصادی به دلیل افزایش نرخ ارز قادر به تصفیه تسهیلات ارزی دریافتی از صندوق توسعه ملی نیستند. این وام‌ها به دلیل قیمت‌گذاری دستوری، ممنوعیت صادرات و عدم توجه به طرح‌های فاقد درآمد ارزی از کارایی لازم برخوردار نبوده‌اند و به همین خاطر مسیر بازپرداخت این تسهیلات ناهموار شده است. در این شرایط گزارش موسسه ۵ گزینه را برای تصفیه وام‌های ارزی پیشنهاد داده است. پیشنهادهایی که حکایت از بازپرداخت ارزی برای بنگاه‌هایی که درآمد ارزی دارند و بازپرداخت ریالی برای سایر بنگاه‌ها با نرخ ارز نیما می‌در تاریخ سررسید دارد. البته بعضی از بدهکاران ارزی بارها با درخواستی غیر واقع‌بینانه از صندوق توسعه درخواست کرده‌اند که این تسهیلات با ارز ۴۲۰۰ تومانی تصفیه شود. ولی این موضوع مورد قبول رئیس هیات عامل صندوق توسعه ملی قرار نگرفته است. اما مسیر درست تصفیه حساب با بدهکاران ارزی چیست؟ عقل سلیم می‌گوید قانون باید اجرا شود اما برخی قوانین

موضوع جدیدالوقوعی نبوده که غیر قابل پیش‌بینی باشد. پس این بهانه نیز رد شده است. همچنین در گزارش مرکز پژوهش‌ها آمده است که درخواستی برای پوشش ریسک نرخ ارز وجود نداشته است. قیمت‌گذاری دستوری هم موضوع جدیدی نیست. در نتیجه بنگاه‌های تسهیلات‌گیرنده با دانستن تمامی این شرایط، قراردادی را امضا کرده‌اند که بر مبنای آن باید تسهیلات ارزی به صورت ارزی یا به صورت ریالی با نرخ روز ارز بازپرداخت شود. در نهایت عنوان شد که بخششی در کار نیست.

این گزارش ضمن بررسی کلیات موضوع، بر بررسی مسائل دو دسته اصلی بدهکاران ارزی شامل بدهکاران به صندوق توسعه ملی و بدهکاران ارزی از محل منابع جزء «د» بند «۶» قانون بودجه سال ۱۳۸۸ متمرکز است. به نوشته این گزارش برخی اشخاص به دنبال بخشش بخشی از بدهی هستند و از سوی دیگر بسیاری از صاحب‌نظران اقتصادی و حقوقی معتقدند این اقدام ضرر به منابع عمومی است. این گزارش استدلال‌ها در حمایت از بخشودگی و معافیت و پرداخت ریالی را رد می‌کند.

شاید به نوعی بتوان گفت که دلایل ناتوانی بازپرداخت تسهیلات ارزی را نوسان شدید نرخ ارز، قیمت‌گذاری دستوری، وضع محدودیت و ممنوعیت بر صادرات عنوان شده است. همچنین به آثار مخرب تحریم در همین زمینه اشاره مستقیم شده است. اما دریافت‌کنندگان تسهیلات خواهان بازپرداخت اقساط وام خود «همچون گذشته» به نرخ ۴۲۰۰ تومانی و نه نیمایی بودند.

بیستم شهریور ماه بازوی پژوهشی مجلس در جدیدترین گزارش خود، به ادعاهای گروهی از بدهکاران ارزی صندوق توسعه ملی پاسخ داد. برخی بنگاه‌های بدهکار عنوان می‌کنند که نوسانات نرخ ارز، سیاست‌های دولت در خصوص قیمت‌گذاری دستوری و ممنوعیت‌های صادراتی و از سوی دیگر نداشتن ابزار پوشش ریسک نرخ ارز موجب شده است نتوانند وام‌های ارزی را تصفیه کنند.

این گزارش عنوان می‌کند بیشتر بدهکاران ارزی بنگاه‌هایی هستند که درگیر ممنوعیت صادرات نبوده‌اند. ضمن اینکه ارزش دارایی برخی از آنها نیز افزایش داشته است. از سوی دیگر نوسانات نرخ ارز نیز با توجه به ثبات بلندمدت نرخ ارز در ایران،

بهای دلار و یورو نیمایی در تابستان ۱۴۰۱

فتح قله‌های جدید دلار در مقیاس جهانی

در پایان اولین هفته از شهریور ماه و در ششمین روز از این ماه شاخص دلار جهانی با ثبت رقم ۱۰۹/۴۴۵ به بیشترین مقدار در دو دهه اخیر رسید. قدرت‌نمایی دلار جهانی، پس از اظهارنظر جرمی پاول در خصوص تداوم سیاست‌های انقباضی فدرال رزرو اتفاق افتاد. افزایش نرخ بهره آمریکا، سرمایه‌گذاری را در اقتصاد این کشور با بازدهی بیشتری روبه‌رو می‌کند و در نتیجه سبب افزایش شاخص دلار در مقابل سایر ارزها خواهد شد. با این روند، شاخص بازارهای سهام آمریکا، بازار طلا و بیت‌کوین یک روند نزول دسته‌جمعی را در معاملات تجربه کردند. اگرچه پس از قله‌زنی شاخص، کمی از ارزش شاخص دلار کاسته شد.

در اولین روز از شهریورماه ارزش یورو به پایین‌ترین سطح خود در ۲۰ سال اخیر رسید. این اسکناس اروپایی که در روزهای اخیر روند نزولی به خود گرفته بود، سرانجام با سقوط مواجه شد و دلار آمریکا ۱/۰۰۲ واحد یورو معامله شد. مشابه این روند در ۲ اوت ۲۰۰۲ مشاهده شد. دلار که در رقابت با یورو به سر می‌برد توانست در این مبارزه از یورو پیشی بگیرد. شاخص دلار در این بازه رقم ۱۰۸/۹۸۰ واحد را به ثبت رساند و به نظر می‌رسد همچنان به روند صعودی خود ادامه دهد. اما چه عواملی سبب شد یورو ارزش ۲۰ ساله خود را در برابر دلار از دست بدهد؟ عامل اول کاهش ارزش یورو: افزایش ۱۳ درصدی قیمت گاز در اروپا و عامل دوم کاهش ارزش یورو: انتشار گزارش شاخص مدیران خرید بود. شاخص مدیران خرید «PMI» نشان‌دهنده رونق و رکود کسب‌وکارها است.

اگر رقم این گزارش بالای ۵۰ واحد شود نشان از رونق آن کشور و اگر به زیر ۵۰ واحد برود احتمال وقوع رکود در آن کشور را نشان می‌دهد. اما در این میان دلار در کنار تضعیف ارز اروپایی، مهم‌ترین عاملی که باعث شده دلار در هفته‌های اخیر تقویت شود، افزایش نرخ بهره آمریکا و همچنین تداوم این روند در ماه‌های آینده است. افزایش نرخ بهره در آمریکا، سیاستی است که به علت تاکید فدرال رزرو بر کاهش نرخ تورم روی داده است. در حال حاضر نرخ تورم آمریکا، ۸/۵ درصد گزارش شده است، اما برای سیاست‌گذاران پولی آمریکا، این نرخ بالا محسوب می‌شود و نیاز است که با سیاست‌های پولی انقباضی، مسیر کاهشی تورم تسریع شود. البته افزایش شاخص دلار در مقابل یورو و سایر ارزهای جهانی، برای اقتصاد آمریکا می‌تواند یک نقطه ضعف نیز محسوب می‌شود، زیرا افزایش قیمت دلار، یک سیگنال برای واردات بیشتر به آمریکا و سخت‌تر شدن صادرات تولیدکنندگان آمریکایی است. گزارش‌ها حاکی از آن است که شاخص دلار در این بازه با رشد ۲/۵ درصدی خود به بالاترین سطح در ۳ ماه گذشته رسیده و توانسته بار دیگر به قله ۱۰۹ واحدی نزدیک شود.

رفتار تابستانه ارز

و مهمترین دلیل آن این است که در برخی ساعات از معاملات افت فشار قیمت‌ها به شکل ناگهانی بود که نشان می‌داد عرضه سیاستگذار در بازار تقویت شده است. پس از آنکه اخبار مذاکرات هسته‌ای، نتوانست اثر پایداری برای کاهش قیمت‌ها داشته باشد و قیمت دلار به سمت رقم‌های بالاتر از ۲۲ هزار تومان حرکت می‌کرد، نرخ این ارز به سطوح قیمتی پایین‌تر بازگشت. به عقیده برخی از کارشناسان ارزی، افت قیمت مشاهده شده در نرخ‌های آزاد ناشی از افزایش حجم عرضه اسکناس در بازار است. در بیست و یکمین روز از تیرماه یک ملاقات تاریخی رقم خورد. پس از حدود بیست سال، ارزش دلار با یورو برابر شد. در دو دهه اخیر، ارزش هر یورو بالاتر از دلار قرار داشت؛ اما معادلات جدید پولی باعث شده است تا ارزش این دو ارز جهان‌روا با یکدیگر برابر شود. کارشناسان بر این باورند که مهم‌ترین دلیل این اتفاق افزایش نرخ بهره از سوی فدرال رزرو آمریکا و جاماندن اروپا در مسیر صعودی نرخ بهره است. برخی معتقدند شرایط به‌گونه‌ای است که احتمال سبقت دلار از یورو در آینده نزدیک نیز وجود خواهد داشت.

نرخ ارز در شرایطی وارد تابستان شد که توانسته بود در آخرین هفته خرداد قله قیمتی ۳۳ هزار و ۱۵۰ تومانی را فتح نماید و از محدوده کف ۳۱ هزار و ۷۰۰ تا سقف ۳۱ هزار و ۹۰۰ تومانی نیز خارج نشده بود. به عقیده بسیاری از فعالان ارزی با توجه به رونمایی از نرخ‌های جدید ارز که از آنها با عنوان نرخ‌های صادراتی یاد می‌شود، از حجم معاملات بازار غیررسمی کاسته شده و همین امر سبب ثبات روزه دلار آزاد شده است. در پایان دومین هفته از تیرماه نرخ شاخص ارزی به مرز ۲ کانال قیمتی ۳۱ و ۳۲ هزار تومانی نزدیک شد.

در این میان معاملات غیررسمی بازار ارز از تب و تاب سابق خود افتاده و با وجود افزایشی بودن نرخ دلار آزاد در بازارهای همسایه، قیمت این ارز در معاملات تهران رشد چندانی را تجربه نکرده است. بسیاری از تحلیلگران بر این باورند که تا زمان تامین نیازهای ارزی خرد از طریق سیاست جدید بانک مرکزی، نرخ دلار غیررسمی آزادی عمل سابق خود را نداشته و نمی‌تواند موازی با بازارهای همسایه حرکت کند. در پایان اولین هفته مرداد ماه دلار در معاملات بازار آزاد تهران حدود ۰/۷ درصد کاهش یافت. از نیمه دوم تیر ماه قیمت اسکناس آمریکایی در معاملات غیررسمی بازار تهران در محدوده قیمتی ۳۱ هزار و ۴۰۰ تا ۳۲ هزار تومان به نوسان پرداخته است. در همین راستا با شروع دومین ماه تابستان نیز ارز مذکور تغییر چشمگیری در روند قیمت خود نداد و با عقیگرد از سطح قیمتی ۳۲ هزار و ۸۰ تومانی روز یکم مرداد به رقم ۳۱ هزار و ۸۵۰ تومان در روزهای آخر هفته رسید. به عقیده بسیاری از تحلیلگران بازار ارز تهران آرامش نسبی معاملات غیررسمی ناشی از افزایش حجم معاملات توافقی خریدوفروش ارز است. این افراد بر این باورند که نهاد بازارساز با تصویب قانون خریدوفروش ارز با نرخ توافقی در بنگاه‌های ارزی رسمی در تلاش است تا با کاهش حجم معاملات غیررسمی از تب‌وتاب این بازار بکاهد و از نوسانات چشمگیر نرخ ارز جلوگیری کند.

در پایان دومین هفته از مرداد و در پی جلسات هتل کویبورگ اگرچه روند قیمت بازار ارز در تعطیلات تاسوعا و عاشورای حسینی صعودی بود اما به عقیده بسیاری از تحلیلگران، در بازار تهران افزایش نرخ دلار غیررسمی تا نیمه کانال ۳۱ هزار تومانی ناشی از تلاش معامله‌گران افزایشی است.

در این بازه شاخص دلار به ۱۰۸ واحد رسید و بی‌سابقه‌ترین رقم خود را در دو دهه اخیر ثبت کرد. در ماه‌های اخیر، نرخ بهره در آمریکا روند صعودی داشته است، اما بانک مرکزی اروپا نرخ بهره را فعلاً ثابت نگه داشت و نتوانست متناسب با فدرال رزرو نرخ بهره را بالا ببرد. از سوی دیگر دو عاملی که بازار اروپا را با بحران مواجه کرده است ثبات نرخ بهره توسط بانک مرکزی اروپا و آمریکا و ترس اروپا از محدودیت عرضه گاز بر اثر جنگ روسیه و اوکراین در این منطقه است.

با تقویت دلار، بازار طلا با فشار عرضه مواجه شده و قیمت هر اونس آن به ۱۷۲۴ دلار رسید. اما این افزایش در نهایت به نفع سرمایه‌گذاران تمام شد. امنیت دلار در برابر سرمایه‌گذاران به بالاترین حد خود رسید و تقویت دلار سبب دلگرمی آنان شد تا دارایی‌های خود را به این بخش سرازیر کنند. بر این اساس سیاست‌های ترکیبی بانک مرکزی و نهادهای قضایی از طریق پیامک به شهروندان گوشزد شد. بر این اساس پیامک‌هایی با مضامین ارزی به شهروندان ارسال شد که در آنها نسبت به حمل و نگهداری ارز فاقد صورت‌حساب رسمی اخطار داده شد. در ماه‌های گذشته نیز اخباری حاکی از دستگیری معامله‌گران غیررسمی ارز توسط نهادهای انتظامی منتشر شد که نشانگر همکاری قوه قضائیه و بانک مرکزی در زمینه کاهش نوسانات ارزی بود. به عقیده بسیاری از فعالان بازار ارز سیاست‌های ترکیبی بانک مرکزی در حال نتیجه بخشی بوده و از حجم معاملات غیر رسمی ارز به میزان قابل توجهی کاسته شده است.

اما در این بازه بررسی‌های نشان از آن داشت که معاملات ارز با نرخ‌های توافقی رونق گرفته و هر یک از بنگاه‌های ارزی مجاز با نرخ مورد علاقه خود اقدام به خرید و فروش اسکناس‌های خارجی می‌کند.

تومان کاهش نسبت به نرخ روز چهارشنبه ۱۹ مرداد به رقم ۳۰ هزار و ۹۵۰ تومان رسید. این رقم در ۴۵ روز اخیر کمترین سطح بود. یکشنبه ۲۳ مرداد بازار ارز تهران به روند کاهشی روزهای اخیر خود ادامه داد به شکلی که هر برگ اسکناس دلار آمریکا با حدود ۵۰۰ تومان کاهش نسبت به نرخ روز قبل در رقم ۳۰ هزار و ۱۵۰ تومان بود.

به عبارتی دیگر می‌توان گفت که در این بازه اخبار موزر دستند فعالان ارزی به بازار ترسید، با به پایان رسیدن مهلت پاسخ‌گویی ایران به پیش‌نویس جدید قرارداد هسته‌ای احتمالی، انتظار می‌رفت زمینه شروع روندهای کاهشی و افزایشی جدید برای نرخ ارز فراهم شود. اما عدم انتشار اخبار جریان‌ساز جدید قیمت دلار غیررسمی در معاملات بازار تهران به روند روزهای اخیر خود ادامه داد و در سطوح قیمتی پایه کانال ۳۰ هزار تومانی نوسان کرد. این در حالی است که طبق بررسی‌های به‌عمل آمده از گفت‌وگوی فعالان ارزی در هسته مرکزی بازار تهران انتظارات متفاوتی نسبت به آینده این نشست‌ها مشاهده می‌شود. به گفته برخی از این افراد حجم اضطراب و استرس در معامله‌گران ارزی به بالاترین سطح خود در سال‌های اخیر رسید و اکثر فعالان این بازار با پیگیری اخبار به دنبال سیگنال مناسب معاملاتی بودند. در نهایت قیمت هر برگ اسکناس دلار در معاملات با حدود ۱۲۰ تومان افزایش به رقم ۳۰ هزار و ۱۷۰ تومان رسید. سه‌شنبه ۲۵ مرداد ماه شاخص ارزی در شرایط ناطمینانی معامله‌گران، افزایش نرخ اندکی را تجربه کرد.

با نزدیک شدن به مهلت پاسخ‌گویی ایران به پیش‌نویس جدید قرارداد برجام، سناریوهای مختلفی از روند قیمت ارز در هفته‌های آتی توسط فعالان و تحلیلگران بازار ارز مطرح می‌شود. عده‌ای از این افراد با بررسی ریزش‌های ارزی در گذشته‌های سیاسی گذشته احتمالاتی از کاهش حدوداً ۲۰ تا ۳۰ درصدی نرخ ارز پس از توافق را مطرح می‌کردند.

عده‌ای دیگر از این بازیگران بازار ارز نیز با بررسی احتمالاتی از عدم حصول توافق فرضیه‌هایی از رشد نرخ دلار غیررسمی تا سقف ۳۳ هزار و ۱۵۰ تومانی را ارائه می‌دادند.

این افراد ضمن اشاره به سیگنال‌های مثبت منتشرشده از وین، مقر نشست‌های هسته‌ای برجامی، بر این باورند که احتمال مشاهده تحولات کاهشی نرخ دلار در روزهای انتهایی هفته جاری افزایش یافته و به همین علت معامله‌گران افزایشی در راستای فروش دارایی‌های خود در سطوح قیمتی بالاتر، پیش از شروع نوسانات گام برمی‌دارند. در همین راستا قیمت هر برگ اسکناس دلار آزاد در روز شنبه ۱۵ مردادماه با ۳۳۰ تومان افزایش نسبت به نرخ روزهای پایانی هفته گذشته، به رقم ۳۱ هزار و ۵۵۰ تومان رسید.

به عقیده عده‌ای از این افراد کاهش قیمت دلار در راستای چشم‌انداز مثبت فعالان ارزی نسبت به احیای قرارداد برجام صورت گرفته و این افراد در حال تبدیل دارایی‌های خود به ریال هستند تا از ضرر و زیان‌های ناشی از روندهای کاهشی پس از قرارداد جلوگیری کنند. از سوی دیگر برخی از تحلیلگران بر این باورند که معامله‌گران افزایشی بازار تهران با توجه به سیگنال‌های منفی با روند کاهشی جدید همراه شده تا بتوانند دارایی بیشتری در سطوح قیمتی پایین‌تر خریداری کنند و در نهایت با عدم احیای قرارداد برجام

و افزایش قیمت ارز، سود کسب کنند. در نهایت قیمت هر برگ اسکناس آمریکایی در معاملات با حدود ۵۲۰ تومان کاهش به رقم ۳۱ هزار و ۸۰۰ تومان رسید. اما در پایان هفته سوم از مرداد نرخ دلار آزاد در معاملات بازار تهران تحولات چشمگیری را تجربه کرد. پس از به پایان رسیدن دور جدید نشست‌های هسته‌ای ایران و قدرت‌های جهانی در وین، پایتخت اتریش، قیمت دلار غیررسمی دچار جهش افزایشی شد. با افزایش سطح انتظارات مثبت نسبت به آینده نشست‌های هسته‌ای برجام روند افزایشی مذکور متوقف شده و جای خود را به روند کاهشی ملامی داد. به عقیده بسیاری از تحلیلگران بازار ارز تهران در صورت تداوم یافتن روند کاهشی ناشی از انتظارات مثبت مذاکراتی در روزهای پیش‌رو امکان تخلیه دلارهای خانگی و در نتیجه آن ایجاد شوک کاهشی در نرخ این ارز وجود دارد. در این بازه سیگنال‌های مثبت مذاکراتی سبب کاهش قیمت دلار غیررسمی تا سطوح انتهایی کانال ۳۰ هزار تومانی شد. در نهایت قیمت هر برگ اسکناس دلار آزاد در معاملات روزهای انتهایی هفته گذشته با حدود ۱۳۰

سازمان ملل از تداوم بدبینی دولت‌های غربی نسبت به صلح‌آمیز بودن برنامه هسته‌ای ایران سخن گفت و افزود: واشنگتن به فشارهایش علیه ایران در آژانس بین‌المللی انرژی اتمی ادامه خواهد داد.

در آخرین روز از شهریورماه نرخ شاخص ارزی برای ششمین روز متوالی در پله‌های میانی کانال ۳۱ هزار تومانی به نوسان پرداخت. به عقیده برخی از تحلیلگران، سخنان ابراهیم رئیسی در حاشیه دیدار با رئیس‌جمهور سوئیس بر شکل‌گیری روند کاهش در معاملات بازار ارز تهران تأثیر بسزایی داشته است. از سوی دیگر عده‌ای از معامله‌گران نیز بر این باورند تا زمان به پایان رسیدن سخنرانی رئیس‌جمهور در نشست مجمع عمومی سازمان ملل، به دلیل افزایش سطح نااطمینانی معامله‌گران، از حجم معاملات بازار ارز کاسته خواهد شد. در نهایت قیمت هر برگ اسکناس دلار غیررسمی با حدود ۵۰ تومانی کاهش به رقم ۳۱ هزار و ۵۷۰ تومان رسید. با کاهش نسبی دلار در معاملات روز گذشته قیمت سکه طلا نیز دچار نوسانات کاهش شد و با حدود ۱۵۰ هزار تومانی کاهش نسبت به نرخ روز پیش به رقم ۱۴ میلیون و ۱۳۰ هزار تومان رسید.

در ششمین روز از شهریور ماه نرخ شاخص ارزی کاهش بود. به عقیده بسیاری از کارشناسان بازار، دلیل عدم تحرک نرخ دلار آزاد به کانال‌های بالاتر یا پایین‌تر در روزهای اخیر، وجود دو نیروی قابل توجه و متضاد در فضای انتظارات این بازار است. عده‌ای از فعالان ارزی ضمن اشاره به سیگنال‌های مثبت منتشرشده حول محور مذاکرات هسته‌ای وین، قویاً بر این عقیده‌اند که طی روزها و هفته‌های آتی توافق جدیدی میان ایران و قدرت‌های جهانی به دست آمده و در همین راستا نرخ ارز دچار نوسانات کاهش خواهد شد.

در دهمین روز از شهریورماه قیمت دلار در معاملات غیررسمی بازار تهران به سمت سطوح قیمتی کانال ۳۰ هزار تومانی حرکت کرد. این در حالی است که تحلیلگران بازار ارز تهران همچنان بر این باورند که نرخ این ارز پتانسیل ثبت تحرکات کاهش یا افزایشی چشمگیر را نداشته و کانال ۲۹ هزار تومانی کریدور انتظار شاخص ارزی است.

در روزهای پایانی شهریور ماه نرخ شاخص ارزی مجدداً در کانال قیمتی ۳۱ هزار تومانی پیشروی کرد. لیندا توماس گرینفیلد، سفیر و نماینده دائم آمریکا در

بازار انرژی ایران و جهان

گاز زیرسایه جنگ روسیه و اوکراین

توتال انرژی فرانسه قراردادی را برای توسعه بخش قطری بزرگ‌ترین میدان گازی جهان مشترک با ایران به امضا رساند. بیش از این نیز، شرکت انی ایتالیا قراردادی مشابه با قطر بسته بود. شرکت‌های خارجی دیگری که برای مشارکت در بزرگ‌ترین پروژه LNG جهان در مناقصه شرکت کرده‌اند شامل اکسون موبیل و کونوکوفیلیس آمریکا در کنار شرکت شل بریتانیا بودند. علاوه بر این، دو شرکت چینی و اسپانیایی هم مشترکا قرارداد تدارکات مهندسی و ساخت این پروژه را برنده شده‌اند. از سوی دیگر، شرکت‌های چینی خریدار گاز طبیعی مایع تولیدی قطر خواهند بود و در کل، خریداران آسیایی نیمی از تولید اروپا بقیه آن را به خود اختصاص خواهند داد.

سوخت فسیلی و تجدیدپذیر در نظر گرفته می‌شود. کشورهای این منطقه به سمت سرمایه‌گذاری‌های تازه در صنعت گاز حرکت کرده‌اند. اکنون قطر، امارات متحده عربی، ایران، عربستان، عمان و حتی عراق برنامه‌های ویژه‌ای برای افزایش ظرفیت تولید و بازرگانی گاز دارند. قطر در پارس جنوبی دو فاز جدید افزایش تولید به کمک گول‌های انرژی در پیش گرفته که تولید گاز طبیعی مایع این کشور را از ۷۷ میلیون تن در سال به ۱۱۰ میلیون تن در پایان سال ۲۰۲۵ و ۱۲۶ میلیون تن تا سال ۲۰۲۷ خواهد رساند. امارات اغلب برنامه‌های گازی‌اش متمرکز بر افزایش ناوگان حمل LNG و ساخت پایانه برای این نوع گاز است؛ اما این کشور همچنین پروژه‌هایی جهت رشد تولید LNG در دست دارد. عربستان و عراق در پی افزایش تولید برای مصرف داخلی هستند؛ اولی با انگیزه جایگزین کردن آن با نفت و آزاد کردن یک میلیون بشکه دیگر برای صادرات، اما عراق بیش از هر چیز به فکر تامین سوخت نیروگاه‌های برقش است. عمان هم برنامه دارد با افزایش تولید و حتی آغاز واردات گاز از ایران، صادرات LNG به کره جنوبی و ژاپن را بهبود بخشد. ایران نیز می‌خواهد از طریق فشارافزایی میدین موجود به‌خصوص پارس جنوبی که پیش‌بینی می‌شود از ۴ سال آینده سالانه با افت فشاری به اندازه یک فاز آن مواجه شود، توسعه میدین دیگر مانند کیش، پارس شمالی و غیره در کنار مهار گازهای مشعل، ظرفیت بالاتری را برای تامین مصارف خانگی، صنایع به‌ویژه پتروشیمی‌ها و در نهایت صادرات بیشتر به همسایگان در اختیار داشته باشد.

به این ترتیب، قطر با گرد هم جمع کردن گول‌های انرژی در این پروژه و تضمین بازار خود در آسیا و اروپا، موقعیت خود را به‌عنوان صادرکننده LNG تحکیم می‌کند. اروپا تخم‌مرغ‌های زیادی در سبد قطر گذاشته است اما تردیدهایی در مورد توانایی جایگزینی روسیه در چند سال آینده وجود دارد. تحریم‌های اروپا علیه روسیه، باعث فشار زیادی به اقتصاد این کشور در بلندمدت خواهد شد و حتی در کوتاه‌مدت نیز باعث شدیدترین رکود در ۲۸ سال گذشته این کشور می‌شود. اما در طرف دیگر، روس‌ها نیز مانند غربی‌ها از وابستگی متقابل به‌عنوان سلاحی علیه اروپا استفاده می‌کنند و کاهش عرضه گاز و خطر مداوم قطع کامل آن، اقتصاد قاره سبز را در معرض رکودی کم‌سابقه و بزرگ قرار داده است. به‌رغم هزینه سنگین تحریم‌ها برای روسیه، این ابتکار گرمیلین در رویارویی با اروپایی‌ها، باعث انشقاق در صفوف کشورهای حامی اوکراین شده است. به‌گونه‌ای که در آلمان، کشوری که در معرض خطر شدیدترین رکود اقتصادی و تعطیلی کامل صنایع قرار دارد، حالا نیروهای سیاسی از لزوم مذاکره و تلاش برای انعقاد توافق صلح میان مسکو و کیف سخن می‌گویند. پوتین با استفاده از سلاح گازی خود، چشم اروپا یعنی اقتصاد کشورهای این قاره را هدف قرار داده و علاوه بر ایجاد نارضایتی گسترده داخلی در این کشورها، صف حامیان زلنسکی و اوکراین را نیز تا حدی بر هم زده است. خاورمیانه با نفت عجین شده است؛ اما با تغییر شرایط ژئوپلیتیک در شرق اروپا و ولع جهانی برای گاز طبیعی که پیش از این هم در برنامه‌های بلندمدت به‌عنوان پلی بین

بهای گاز طبیعی در بازارهای جهانی در تابستان ۱۴۰۱

مجمع کشورهای صادرکننده گاز (GECF)

مجمع کشورهای صادرکننده گاز (GECF) که گاهی اوبیک گازی نیز خوانده می‌شود، سال ۲۰۰۸ تاسیس شد، اما هرگز به اهمیتی که اوبیک در دنیای نفت داشته، دست نیافته است. حالا اوپل برابری در گزارشی تحلیلی با اشاره به توافق‌های اخیر ایران و گازروم روسیه می‌گوید تهران و مسکو به سمت خلق واقعی چنین ائتلافی حرکت می‌کنند. اگر قطر بزرگ‌ترین صادرکننده گاز جهان را کنار دهد، نزدیک به ۶۰ درصد منابع گازی جهان در اختیار یک گروه تنظیم‌گر بازار خواهد بود. «سایمون واتکینز» نویسنده اوپل برابری در تحلیل خود به منابعی در ایران از جمله اظهارنظر حمید حسینی، رئیس هیأت‌مدیره اتحادیه صادرکنندگان فرآورده‌های نفتی ایران ارجاع می‌دهد که به گفته آنها وضعیت جهانی بازار گاز به شکلی است که تقاضا به دلیل نقش تعیین‌کننده این سوخت در فرآیند گذار انرژی روبه افزایش بوده و روسیه به تنهایی توانایی تأمین نیاز بازار را نخواهد داشت؛ بنابراین ایران و روسیه رقابتی با یکدیگر نخواهند داشت. آفرون بر این اساس ائتلاف می‌تواند نقش آمریکا در بازار را کم‌رنگ کند، با این حال قطر با توجه به اهداف اقتصادی خود و قراردادهای نامی گازی که با کشورهای نظیر چین و پاکستان بسته، به نظر چندانی رغبتی برای پیوستن به این گروه ندارد.

افزایش ظرفیت تولید نیروگاه‌های صنعت برق کشور

امسال ۴۳۰۰۰ مگاوات نسبت به سال قبل به ظرفیت تولید نیروگاه‌های حرارتی افزوده شده است اما میزان مصرف برق بالاست. در حال حاضر ۱۳۳ نیروگاه کشور با تمام ظرفیت خود در حال تولید برق هستند. به عبارت دیگر نسبت به سال گذشته ۲۳۰۰ مگاوات ظرفیت نیروگاهی جدید به چرخه تولید برق کشور افزوده شده است. میزان مصرف از مرز ۶۵ هزار و ۲۹۲ مگاوات نیز عبور کرده است. این امر نشان‌دهنده افزایش میزان مصرف کشور از ابتدای سال تاکنون است.

میانگین نیاز مصرف در زمان پیک (در طول شبانه‌روز) شبکه کشور در روزهای اردیبهشت برابر

با ۴۵ هزار و ۹۳ مگاوات بوده که میانگین این کمیت در هفته اول خرداد به ۵۰ هزار و ۶۱۱ مگاوات، در هفته دوم به ۵۲ هزار و ۲۲۲ مگاوات، در هفته سوم به ۵۸ هزار و ۴۷۶ مگاوات و در هفته چهارم خرداد به ۶۱ هزار و ۵۷۶ مگاوات رسیده است. در روز ۵ تیرماه نیز توان مصرفی پیک ۶۵ هزار و ۲۹۲ مگاوات ثبت شده است. به علت اختلاف در تراز تولید و مصرف بهره‌بردار شبکه برق مجبور به مدیریت مصرف در شبکه شده است که مقدار آن در برخی از روزهای تیرماه به ۸ هزار مگاوات نیز بالغ می‌شود. واحدهای صنعتی همچون فولاد، آلومینیوم و سیمان نیز به کمبود برق معترضند. دبیر انجمن تولیدکنندگان فولاد ایران، کاهش ۶ میلیون تنی تولید فولاد در سال ۱۴۰۰ را یادآور شده و با ارسال نامه‌ای به وزیر صمت اعتراض خود را به اعمال محدودیت برق ابراز داشته است. شاید بهترین راهکار در ابعاد جهانی تولید برق از انرژی خورشید باشد به طور کلی و در طبقه‌بندی ساده، فناوری‌های تولید الکتریسیته از خورشید به دو دسته فتوولتائیک و حرارتی تقسیم می‌شوند. در این میان، فناوری فتوولتائیک از رشد بی‌سابقه‌ای برخوردار بوده و قطعاً پیشرو است. در این روش، از صفحات بزرگی استفاده می‌شود که انرژی خورشید را جذب و جریان مستقیم برق تولید می‌کنند. لازم است برای اتصال به شبکه و مصرف انرژی تولیدشده، توسط مبدل‌هایی به برق متناوب تبدیل شود. در سال‌های اخیر، هزینه نصب و راه‌اندازی نیروگاه‌های خورشیدی به روش فتوولتائیک کاهش چشمگیری داشته و این عامل باعث شده است تا رشد قابل توجهی در نصب و بهره‌برداری از این نیروگاه‌ها رخ دهد.

در سال ۲۰۱۰ هزینه احداث هر کیلووات برق خورشیدی از نوع فتوولتائیک برابر با ۴۷۳۱ دلار بود که این رقم در سال ۲۰۲۰ به ۸۸۳ دلار رسید. میزان ظرفیت نصب‌شده در جهان نیز از رقم ۴۰ هزار مگاوات در سال ۲۰۱۰ به ۷۷۳ هزار مگاوات در سال ۲۰۲۰ رسیده است که نشان از رشد بالایی دارد. علاوه بر این، در بازه زمانی یادشده، بازه پیل‌های خورشیدی از ۱۴ درصد به بیش از ۲۳ درصد افزایش یافته است. حفظ روشنایی خانه‌ها در تابستان چگونه میسر شده است؟

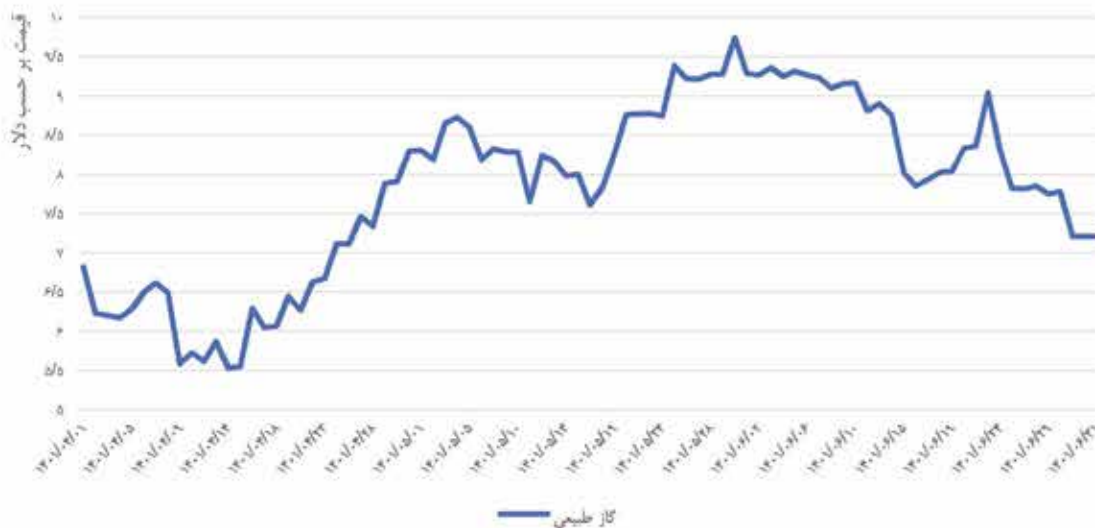

اعطای تسهیلات به شرکت‌های دانش‌بنیان صنعت برق خبر داد و گفت: شرکت‌های متقاضی می‌توانند درخواست خود را از طریق سامانه غزال صندوق نوآوری یا از طریق صندوق پژوهش و فناوری صنعت برق و انرژی ارائه دهند. به گزارش «ایسنا»، روح‌الله ذوالفقاری با اعلام این خبر، افزود: می‌توان انتظار داشت که علاوه بر برآورده شدن نیازهای عملیاتی این صنعت با محصولات دانش‌بنیان داخلی و پیشگیری از خروج ارز، در صادرات محصولات دانش‌بنیان مرتبط با این حوزه نیز شاهد توسعه چشمگیر باشیم. همچنین استفاده از فناوری‌های نوین در بخش‌های مختلف صنعت برق، اعم از تولید، شبکه توزیع، سیستم‌های نظارتی، هوشمندسازی و... می‌تواند موجب ارتقای راندمان و بهره‌وری شود و مشکلات این صنعت را به حداقل برساند. معاون تسهیلات و تجاری‌سازی صندوق نوآوری و شکوفایی ابراز امیدواری کرد که سایر نهادها و دستگاه‌های اجرایی نیز برنامه‌های مشابهی را در حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان و فناور طراحی و اجرا کنند و موجبات تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی و توسعه اقتصاد دانش‌بنیان را فراهم آورند.

وزارت نیرو اخیراً گزارشی منتشر و نحوه مقابله با خاموشی را در چند گام مشخص تشریح کرده است. کاهش تقاضا از طریق قیمت‌گذاری پلکانی، قطع برق در سطح مشخصی از واحدهای صنعتی در کنار فعال کردن و بازسازی و اصلاح برخی پروژه‌های نیروگاهی مهم‌ترین ابزارهای سیاستگذار برق و نیرو برای غلبه بر خاموشی بوده است. با این حال این شکل از تنظیم‌گری بیش از آنکه در خدمت پایداری روشنایی باشد، یادآور رفع موقت خاموشی و عدم رفع ساختاری بحران برق است. موضوعی که تداوم آن به معنی تداوم فشار بر بخش صنعت و بروز پدیده رکود است که ردپای آن اخیراً در گزارش‌های شاخص مدیران خرید یا شاخص تولید شرکت‌های صنعتی بورس به وضوح دیده می‌شود. اتخاذ این مشی از سوی سیاستگذار به معنای فراموشی راه پایدار حل خاموشی است که نیم‌سوز بودن موتور سیاستگذاری برق را تایید می‌کند. برخلاف این رویه مقطعی، راه قطعی عبور از خاموشی «رونق تولید برق از طریق احیای سرمایه‌گذاری» است. معاون تسهیلات و تجاری‌سازی صندوق نوآوری و شکوفایی از اختصاص ۷ هزار میلیارد ریال منابع برای

بهای گاز طبیعی در بازارهای جهانی در تابستان ۱۴۰۱

نفت در ابعاد جهانی

صادرات نفت روسیه به چین در ماه مه نسبت به مدت مشابه پارسال (مه ۲۰۲۱)، تحت تاثیر تخفیف‌های چشمگیری که مسکو پس از تحریم خودخواسته مشتریان غربی ۵۵ درصد افزایش یافت و با کنار زدن عربستان سعودی، بزرگ‌ترین صادرکننده به چین شد. اداره کل گمرک چین اعلام کرد واردات نفت از روسیه شامل واردات از طریق خط لوله سیبری شرقی اقیانوس آرام و واردات دریابرد از بنادر اروپایی و خاور دور روسیه، مجموعاً به حدود ۸/۴۲ میلیون تن رسید.

۲۰۲۱ کاهش یافت و به ۲/۲ میلیون تن رسید. ایران در واکنش به حضور پررنگ نفت روسی اقدام به رقابت با گریدهای مشابه

در بازار چین، افزایش تخفیف رقابت با گریدهای مشابه بلمبرگ مدعی شده تخفیف نفت ایران از حدود ۵۵ دلار در هر بشکه به ۱۰ دلار رسیده است. از طرفی خرید نفت روسیه توسط هند از آوریل ۵۰ برابر افزایش پیدا کرده است و اکنون یک‌دهم از کل واردات نفت این

به گزارش خبرگزاری رویترز، این رقم معادل ۱/۹۸ میلیون بشکه نفت در روز بود و حدود یک‌چهارم در مقایسه با ۱/۵۹ میلیون بشکه در روز در آوریل رشد داشت. صادرات عربستان سعودی به چین در ماه مه ۹ درصد بر مبنای سالانه رشد کرد و به ۷/۸۲ میلیون تن معادل ۱/۸۴ میلیون بشکه در روز رسید. واردات نفت از مالزی که در دو سال گذشته نقطه انتقال نفت از ایران و ونزوئلا بوده است، به ۲/۲ میلیون تن بالغ شد که تغییری در مقایسه با آوریل نداشت، اما بیش از دو برابر نسبت به مدت مشابه پارسال افزایش نشان داد. بر اساس گزارش رویترز، واردات نفت از برزیل و غرب آفریقا که با رقابت ارزان‌تر نفت ایران و روسیه روبه‌رو شده است، ۱۹ درصد در مقایسه با ماه مه سال

روسی دریای سیاه، یعنی بندر نوراسیپسک منتقل می‌شود تا از آنجا به بازارهای جهانی و بالاخص اروپا منتقل شود.

یک مقام فرانسوی حاضر در نشست گروه ۷ ضمن درخواست تولید بیشتر توسط عرضه‌کنندگان طلای سیاه، از ادامه مذاکرات ایران و آمریکا استقبال کرد؛ چراکه در صورت به نتیجه رسیدن آن، نفت ایران می‌تواند بخشی از فقدان عرضه روسیه را جبران کند. از سوی دیگر، حاکم امارات به امانوئل مکررون، رئیس‌جمهور فرانسه گفته این کشور و عربستان که امید زیادی به افزایش تولیدشان بود، ظرفیت اضافی چندانی ندارند. با توجه به از سرگیری گفت‌وگوهای غیرمستقیم ایران و آمریکا در دوحه قطر، زمینه بازگشت نفت کشور به بازارهای بین‌المللی به صورت رسمی فراهم شده است.

تهاجم نظامی روسیه به اوکراین نفت را در محدوده بالای ۱۰۰ دلاری بزد؛ اما رکود اقتصادی همزمان با اقدامات افزایش نرخ بهره بانک‌های مرکزی دنیا برای مهار تورم دست بالاتر را در بازار داشته و منجر به کاهش قیمت شده است. جرورم پاول، رئیس فدرال رزرو آمریکا اخیراً گفت. تداوم سیاست انقباض مالی و افزایش‌های نرخ بهره در دستور کار برای مهار تورم خواهد بود؛ امری که اگر منجر به رکود اقتصادی شود، تقاضا برای نفت و دیگر کامودیتی‌ها را پایین می‌آورد. خود پاول هم احتمال وقوع رکود اقتصادی در نتیجه سیاست‌های بانک مرکزی این کشور را رد نکرده است.

کشور را تشکیل می‌دهد. نشریه اکونومیک تایمز در گزارشی نوشت: حدود ۴۰ درصد از واردات نفت روسیه، توسط پالایشگاه‌های خصوصی انجام می‌شود. آماري که اوایل ماه میلادی جاری منتشر شد، نشان داد واردات نفت هند از روسیه در سه ماهه نخست سال میلادی جاری، پنج برابر بالاتر از کل واردات نفت از روسیه به هند در سال ۲۰۲۱ بوده است. گزارش ها حاکی از آن است که پوتین کنترل خود بر عرضه نفت قزاقستان به عنوان سلاحی جدید علیه اروپا استفاده می‌کند. کنسرسیوم خط لوله کاسپین (CPC) یکی از بزرگ‌ترین خطوط لوله انتقال نفت در جهان است و بیش از یک

درصد از کل عرضه جهانی نفت را به عهده دارد و حکم یک دادگاه محلی برای توقف ۳۰ روزه عملیات آن باعث حذف ۱/۵ میلیون بشکه در روز از نفت خام مورد نیاز بازار جهانی می‌شود. کنسرسیوم خط لوله کاسپین مالک خط لوله‌ای است که نفت خام قزاقستان از طریق آن، از میدان نفتی تنگیز در این کشور از مسیر خاک روسیه به بزرگ‌ترین بندر

پیش‌بینی کوتاه‌مدت بازار طلای سیاه

اعلام کرده‌اند که از افزایش قابل‌توجه عرضه نفت خبری نخواهد بود.

چینی‌ها نیز خود را برای قیمت‌های بالاتر نفت خام آماده‌می‌کنند و دولت چین اعلام کرده که در صورت رسیدن بهای طلای سیاه به بالای ۱۳۰ دلار در هر بشکه پرداخت یارانه به پالایشگران را از سر خواهد گرفت تا قیمت سوخت را کنترل کند. مجموع این عوامل در کنار ریسک‌های ژئوپلیتیک در آفریقا و آمریکای لاتین به افزایش هرچه بیشتر بهای طلای سیاه و حرکت آن به سمت سطح ۱۲۰ دلار در هر بشکه کمک کرده است.

بازار طلای سیاه به شدت تحت تأثیر ترس‌های ناشی از اختلال عرضه قرار گرفته است. تحریم‌های روزافزون غربی علیه روسیه که تأثیر چندانی بر روی درآمدهای نفتی آنها نگذاشته، تنها به عمیق‌بحران در بازار کمک کرده و درآمدهای مسکو را افزایش داده است. علاوه‌بر این، یک نماینده پارلمان روسیه تهدید کرده که این کشور باید به هاب نفتی هلند که ۴۰ درصد نفت اروپا از آنجا دریافت می‌شود، حمله نظامی انجام دهد. از سوی دیگر، اوپک و اوپک‌پلاس نیز عملاً به صراحت

افزایش ۶۴۸ هزار بشکه‌ای اوپک

ایران با افزایش ۳ برابری در سال ۲۰۲۱ از ۲۵ میلیارد دلار فراتر رفت.

اعضای اوپک‌پلاس روز گذشته تصمیم گرفتند تا افزایش تولیدی معادل ۱۰۰ هزار بشکه در روز برای ماه سپتامبر داشته باشند و سیگنال صعودی به بازار طلای سیاه مخابره کردند. تصمیمی که نشانگر دست رد اوپک و متحدانش به رهبری عربستان سعودی و روسیه به سینه دولت بایدن در زمینه افزایش گسترده عرضه نفت در بازار بود. خبرگزاری رویترز به نقل از تحلیلگران، این اقدام اوپک‌پلاس نسبت به بایدن را توهین‌آمیز دانسته است؛ زیرا این افزایش عرضه پاسخگوی تنها ۸۶ ثانیه از تقاضای روزانه نفت جهان است. سازمان اوپک بی‌تردید همچنان پس از دهه‌ها قدرتمندترین بازیگر در بازار نفت است و حالا تصمیم ائتلاف اوپک پلاس مبنی بر افزایش تولید بسیار اندک ۱۰۰ هزار بشکه در روز برای ماه سپتامبر، سیگنالی صعودی به بازار مخابره می‌کند.

اوپک‌پلاس با افزایش ۶۴۸ هزار بشکه‌ای در ماه آینده میلادی، میزان تولید نفت خود را به سطح پیش از همه‌گیری کرونا افزایش می‌دهد. در این میان، فشار آمریکا بر عربستان برای فاصله گرفتن از روسیه و همچنین ناتوانی اوپک‌پلاس از افزایش عرضه تا حد کنترل قیمت‌ها، وضعیت را پیچیده‌تر از گذشته کرده است. بحران ناشی از افزایش بهای طلای سیاه تقریباً هیچ راه‌حل عملی در کوتاه‌مدت ندارد؛ زیرا کشورهای عضو اوپک‌پلاس توان افزایش عرضه بیشتر را ندارند و عربستان نیز نمی‌تواند شکاف عرضه و تقاضا را پر کند. البته اراده‌ای هم از سوی اوپک و متحدانش (به رهبری روسیه) برای کنترل این بحران دیده نمی‌شود. رهبران اوپک‌پلاس واقف هستند که عرضه نفت آماده و ذخیره‌سازی شده‌ای که بتواند معادلات بازار را در کوتاه‌مدت تعدیل کند، با نفت ایران میسر می‌شود. این در حالی است که اوپک اعلام کرد درآمد نفتی

بهای نفت اوپک در بازارهای جهانی در تابستان ۱۴۰۱

بحران انرژی جنگ با کووید

اروپا، می‌خواهد که اروپایی‌ها نتوانند به اندازه کافی برای زمستان آینده گاز طبیعی ذخیره کنند و مجبور باشند قیمت‌های انرژی در کشورهای خود را بالاتر ببرند که این امر به ایجاد مشکلات اقتصادی و اختلافات سیاسی منجر می‌شود. بوتین در سخنرانی ماه ژوئن به صراحت بیان کرد، بدتر شدن مشکلات اقتصادی و اجتماعی در اروپا جوامع آنها را از هم جدا خواهد کرد و به صورت ناگزیر به بویولیسیم و تغییر طبقه نخبگان در کوتاه‌مدت منجر خواهد شد. پیش‌بینی بوتین حالا نیز نشانه‌های بالفعل شدن خود را در اروپا نشان می‌دهد. آلمان اکنون نیاز به جیره‌بندی گاز را پیش‌بینی کرده است. از سوی دیگر در ایران مساله مذاکرات با قدرت‌های جهانی بی نتیجه مانده است. و در طرف دیگر در عربستان سعودی یا امارات متحده عربی نفت دیگری وجود نداشته باشد که بتواند در کوتاه‌مدت تولید شود. و تقاضای چین به‌عنوان بزرگ‌ترین واردکننده نفت جهان پس از کووید صفر (Zero-COVID) خواهد بود.

بحران انرژی در سال گذشته و با خروج جهان از همه‌گیری کووید-۱۹، تقاضای انرژی افزایش یافت. و جنگ و محدودیت‌های بوتین نیز بی‌تأثیر نبود. چین پس از پاندمی کووید با کمبود زغال سنگ مواجه شد و قیمت‌ها افزایش یافت. پس از آن نیز بازار جهانی گاز طبیعی مایع یا ال‌ان‌جی (LNG) با افزایش سرسام‌آور قیمت‌ها مواجه و رشد قیمت نفت خام نیز تشدید شد. به‌طور معمول، با افزایش قیمت انرژی، کشوری مانند روسیه فروش گاز طبیعی را به مشتری اصلی خود، اروپا، بالاتر از حداقل حجم قراردادهای افزایش می‌دهد. در عوض، روسیه حتی در صورتی که می‌توانست تولید خود را به میزان قابل‌توجهی افزایش دهد، این بار تنها به میزان عرضه ذکرشده در قراردادهای خود پایبند ماند. در آن زمان به نظر می‌رسید که روسیه تلاش می‌کند قیمت‌ها را افزایش دهد؛ اما در عوض، حالا برخی از ناظران می‌گویند ممکن است کرملین در آن زمان مشغول آماده شدن برای جنگ بوده باشد. بوتین با کاهش حجم گاز طبیعی صادراتی روسیه به

بنزین به ۱۰۰ میلیون لیتر در روز نزدیک شد

می‌شود، گفت: این میزان مصرف معادل یک پالایشگاه ۱۵۰ هزار بشکه‌ای است.

مدیرعامل شرکت ملی پالایش و پخش فراورده‌های نفتی کشور در جمع خبرنگاران اظهار کرد: از ماه جاری، سهمیه بنزین ۳۰۰۰ تومانی در کارت‌های سوخت خودروهای شخصی با کاهش ۱۰۰ لیتری، از ۲۵۰ لیتر در ماه به ۱۵۰ لیتر در ماه کاهش یافت. وی افزود: متوسط مصرف سوخت خودروهای داخلی ۱۰ لیتر به ازای بیمایش هر یکصد کیلومتر است که سهمیه ۲۵۰ لیتری بنزین ۳۰۰۰ تومانی در کارت‌های سوخت خودروهای شخصی رقم بسیار بالایی بود که با توجه به بازنگری که صورت گرفت، در سراسر کشور این رقم به ۱۵۰ لیتر کاهش یافت.

معاون وزیر نفت با بیان اینکه «سهمیه ۶۰ لیتری بنزین ۱۵۰۰ تومانی در کارت‌های سوخت خودروهای شخصی پابرجاست»، گفت: فقط سهمیه دوم یعنی سهمیه بنزین ۳۰۰۰ تومانی در کارت‌های سوخت شخصی کاهش یافته و مردم در تمامی جایگاه‌های سوخت به کارت سوخت آزاد جایگاه‌داران دسترسی دارند و طبق بررسی که انجام شده بود، اغلب مردم از سهمیه دوم یعنی سهمیه بنزین ۳۰۰۰ تومانی کارت‌های سوخت خود اصلاً استفاده‌ای نمی‌کردند و سوخت‌گیری آزاد را اغلب با کارت جایگاه‌داران انجام می‌دادند.

میزان تولید فعلی بنزین در کشور را ۹۸/۵ میلیون لیتر در روز اعلام کرد که نسبت به سال گذشته حدود یک میلیون لیتر افزوده شده است. به گفته جلیل سالاری، این رشد در تولید گازوئیل هم وجود داشته، به طوری که تولید روزانه این سوخت از ۱۰۸ میلیون لیتر به ۱۱۲ میلیون لیتر رسیده است. با این حال، معاون وزیر نفت میزان رشد در تولید را برای حذف ناترازی در مصرف و عرضه ناکافی می‌داند و با بیان اینکه با افزایش تقاضا برای سوخت و افزوده‌شدن سالانه ۸۰ هزار خودرو به چرخه حمل‌ونقل، یک میلیارد لیتر سوخت بیشتری مصرف می‌شود، گفت: این میزان مصرف معادل یک پالایشگاه ۱۵۰ هزار بشکه‌ای است. مدیرعامل شرکت ملی پالایش و پخش فراورده‌های نفتی گفت: در خصوص کنترل قاچاق، طرح‌هایی اجرا شده و به تدریج پایش می‌شود تا نظارت و کنترلی صورت گیرد، البته اختلاف قیمت با کشورهای همسایه بسیار زیاد است. سالاری ادامه داد: مطالعات و طرح‌های اولیه پروژه‌ها انجام شده و به دنبال مجوزهای شورای اقتصاد هستیم تا پروژه‌ها از منابع بانکی پیش‌بینی شده تامین شود. وی به سامانه سدف اشاره کرد و افزود: دستورالعمل و آیین‌نامه باید اصلاح شود. معاون وزیر نفت با بیان اینکه سالانه با افزایش ۸۰ هزار خودرو به چرخه حمل‌ونقل یک میلیارد لیتر سوخت بیشتری مصرف

امتداد بحران انرژی در زمستان

سطح بی‌سابقه بالا نیز وجود دارد. با وجود آنکه در اوایل هزاره سوم مدیران سعودی حتی از توانایی ایجاد ظرفیت تولید ۱۵ میلیون بشکه‌ای در روز در صورت نیاز سخن می‌گفتند، حالا محمد بن سلمان، ولیعهد عربستان می‌گوید نهایت افزایش ظرفیت این کشور برای عرضه طلای سیاه می‌تواند از ۱۲ میلیون بشکه فعلی به ۱۳ میلیون بشکه در سال‌های آینده ادامه یابد و پس از آن هیچ ظرفیتی باقی نخواهد ماند.

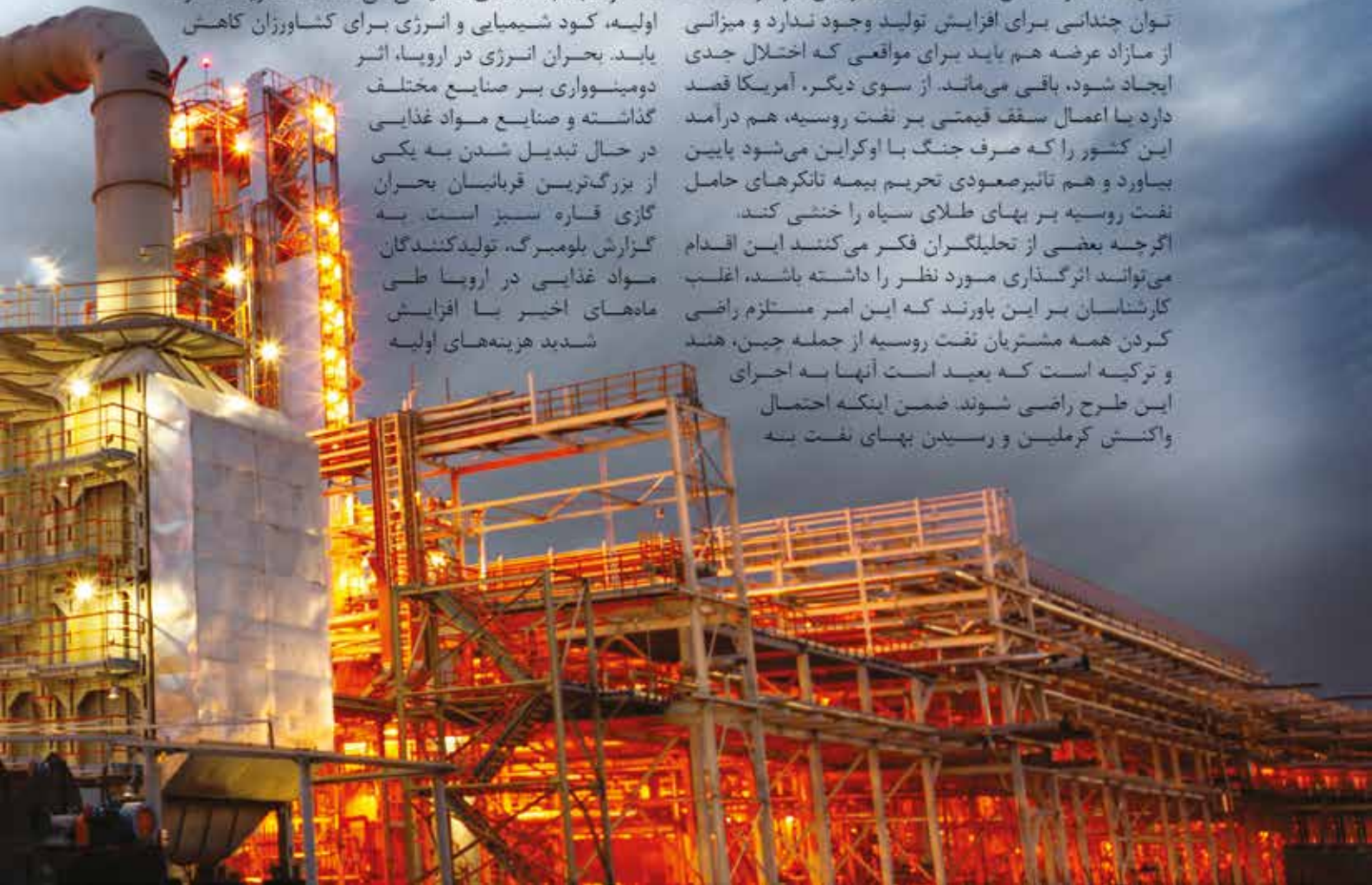
کمبود و گرانی انرژی نه تنها به صورت مستقیم، بلکه از طریق بحران غذایی نیز به شهروندان اروپایی آسیب زده است. به گفته تحلیلگران، بحران غذایی اروپا در زمستان امسال به اوج خود خواهد رسید یعنی زمانی که مصرف گاز افزایش می‌یابد.

در این میان، دولت‌های قاره سبز سعی در کاهش فشارها با بسته‌های حمایتی می‌کنند تا هزینه مواد اولیه، کود شیمیایی و انرژی برای کشاورزان کاهش یابد. بحران انرژی در اروپا، اثر

دومینواری بر صنایع مختلف گذاشته و صنایع مواد غذایی در حال تبدیل شدن به یکی از بزرگ‌ترین قربانیان بحران گازی قاره سبز است. به گزارش بلومبرگ، تولیدکنندگان مواد غذایی در اروپا طی ماه‌های اخیر با افزایش شدید هزینه‌های اولیه

جسو بایدن، رئیس‌جمهور آمریکا به ریاض سفر کرد. در این سفر استراتژیک، جدا از مسائل سیاسی، موضوع پابین آوردن بهای نفت با دو برنامه مدنظر آمریکا قرار دارد: افزایش تولید نفت توسط عربستان و متحدان او یکی‌اش در کنار اعمال سقف قیمتی بر نفت روسیه. فایننشال تایمز در تحلیلی درباره سفر جسو بایدن به عربستان سعودی عنوان کرده که دوراهی که آمریکا در پی تحقق آنها برای پابین آوردن قیمت نفت است، با اما و اگرهای فراوانی همراه است و حتی برخی آن را «ماموریت غیرممکن» می‌دانند. اغلب تحلیلگران امید آمریکا برای متقاعد کردن سعودی‌ها و کشورهای او یکی به منظور افزایش بیشتر عرضه را واهی می‌دانند؛ چراکه این کشور همین حالا هم تقریباً در بالاترین سطح خود نفت تولید می‌کند و برای دوماه آینده هم متعهد به رشد آن شده است. بنابراین، در کوتاه‌مدت توان چندانی برای افزایش تولید وجود ندارد و میزانی از مازاد عرضه هم باید برای مواقعی که اختلال جدی ایجاد شود، باقی می‌ماند. از سوی دیگر، آمریکا قصد دارد با اعمال سقف قیمتی بر نفت روسیه، هم درآمد این کشور را که صرف جنگ با اوکراین می‌شود پابین بیاورد و هم تأثیر سعودی تحریم بیمه تانکرهای حامل نفت روسیه بر بهای طلای سیاه را خنثی کند.

اگرچه بعضی از تحلیلگران فکر می‌کنند این اقدام می‌تواند اثرگذاری مورد نظر را داشته باشد، اغلب کارشناسان بر این باورند که این امر مستلزم راضی کردن همه مشتریان نفت روسیه از جمله چین، هند و ترکیه است که بعید است آنها به اجرای این طرح راضی شوند. ضمن اینکه احتمال واکنش کرملین و رسیدن بهای نفت به

و رشد انفجاری بهای گاز مواجه شده‌اند و شهروندان عادی - بالاخص در فقیرترین اقشار جامعه - زیر فشار قیمت‌های بی‌الای محصولات غذایی در حال له شدن هستند. هر چند تحلیلگران معتقدند بدترین سناریوها در زمستان عملی می‌شوند و بحران مواد غذایی در ابعاد گسترده‌تری خودنمایی خواهد کرد. اتحادیه اروپا اکنون تصمیم گرفته با بسته حمایتی جدیدی، از فشاری که هزینه‌های مواد اولیه، کود و انرژی بر کشاورزان وارد کرده، بکاهد. با این حال به نظر می‌رسد این اقدامات کافی نیستند و آن‌گونه که جان کمپ، ستون‌نویس رویترز می‌گوید، تنها راه چاره برای برون‌رفت از بحران کنونی انرژی و غذا، مداخله‌گری دولتی است.

از طرفی گزارش اداره اطلاعات انرژی آمریکا نشان می‌دهد ذخایر استراتژیک این کشور به دلیل طرح دولت مبنی بر آزادسازی روزانه یک میلیون بشکه به کمترین مقدار طی ۳۷ سال گذشته رسیده است. ادامه این طرح یک معضل برای آینده کوتاه‌مدت بازار است و توقف آن اجتناب‌ناپذیر. تداوم این برنامه تا پایان، منجر به افت بیشتر ذخایر و به تبع آن کاهش امنیت انرژی در برهه اضطراری زمستانه خواهد شد.

از سوی دیگر، برداشت از ذخایر نفت خام استراتژیک آمریکا طبق برنامه در اکتبر متوقف خواهد شد که باعث کاهش عرضه جهانی می‌شود. علاوه بر این، با توجه به افزایش سنتی تقاضای گاز در زمستان، کاهش عرضه روسیه و پیش‌بینی جهش ۶۰ درصدی بهای گاز، احتمالاً گزارش آژانس بین‌المللی انرژی مبنی بر سوئیچ تقاضای گاز به سمت فرآورده‌های نفتی سریع‌تر از انتظار محقق خواهد شد. همچنین دبیر کل اوپک عنوان کرد استفاده حداکثری از تمام ذخایر و ظرفیت تولید عاقلانه نیست. تحت این سناریوها، بازگشت بشکه‌های نفت ایرانی می‌تواند تاحدی برای بازار انرژی در زمستان راهگشا باشد.

زغال سنگ جایگزین جدید

تولید روسیه محدودیت دارند و قیمت‌های بازار آتی نشان می‌دهد، کمبود عرضه تا سال بعد و پس از آن ادامه یابد. در تازه‌ترین دور تحریم‌ها، اروپا واردات زغال‌سنگ از روسیه را در ماه جاری ممنوع کرد؛ مساله‌ای که سبب افزایش تنش‌ها در بازار زغال‌سنگ شد و بهای آن را برای بار سوم از اول سال میلادی جاری وارد کانال صعودی کرد. همچنین آغاز فصل سرما و افزایش تنش‌ها به سبب جنگ اوکراین و روسیه سبب شده است تا تقاضا برای زغال‌سنگ در کشورهای مختلف افزایش پیدا کند. این عامل موجب شد تا کشورهای عمده صادرکننده زغال‌سنگ بر صادرات این کانی ممنوعیت‌هایی وضع کنند. افزایش بهای گاز به دلیل تشدید تنش‌ها بین اروپا و روسیه و تحریم اتحادیه اروپا در خصوص ممنوعیت واردات زغال‌سنگ از روسیه در ماه جاری این عنصر را به یکی از کانی‌های محبوب در دنیا تبدیل کرده است. طبق گزارش آژانس بین‌المللی انرژی، مصرف زغال‌سنگ در اروپا تا بیش از ۷ درصد در سال ۲۰۲۲ افزایش داشته است. همچنین این آژانس انتظار دارد مصرف جهانی زغال‌سنگ با ۰/۷ درصد افزایش سالانه، به ۸ میلیارد تن برسد.

تقاضا برای زغال‌سنگ در بازار رکورد زد. بر اساس گزارش آژانس بین‌المللی انرژی، با توجه به کاهش واردات گاز روسیه و بازگشت اتحادیه اروپا به مصرف این سوخت و کمی عرضه در بازار، ادامه خواهد داشت. تقاضا برای زغال‌سنگ در جهان در سال ۲۰۲۲ به ۸ میلیارد تن رسیده که با رکورد مصرف تاریخی در سال ۲۰۱۳ برابر است و در سال ۲۰۲۳ بیشتر هم خواهد شد. بنا بر اعلام IEA، به علت افزایش قیمت گاز، تقاضا برای این سوخت بالا رفته است و بسیاری از کشورها مجبور شده‌اند به میزان زیادی از گاز به سوی زغال‌سنگ بروند و نیروگاه‌های زغال‌سنگی را که قبلاً بسته شده بودند دوباره باز کنند. چین که «مسوول بیش از نیمی از مصرف جهانی زغال‌سنگ است»، با وجود کاهش ۳ درصدی تقاضا در نیمه اول امسال، عامل اصلی رشد تقاضا در نیمه دوم سال ۲۰۲۲ خواهد بود. همچنین انتظار می‌رود، به علت رشد اقتصادی و استفاده گسترده‌تر از برق، تقاضا برای زغال‌سنگ در هند افزایش یابد. تحریم‌ها علیه زغال‌سنگ روسیه، بازار را مختل کرده و سبب کمبود عرضه شده است. با توجه به اینکه سایر تولیدکنندگان در جایگزین کردن

پتروشیمی بی‌رمق و منتظر یک اتفاق جدید

بازارها دارد، بنابراین برآورد قیمتی از آینده این بازارها می‌تواند شمای کلی از بازار محصولات پتروشیمی ارائه کند. این هفته نقشا در معاملات آتی بورس آمریکا تا ۶۲۲ دلار به ازای هر تن عقب نشست که این رقم کمترین نرخ فروش آن پس از زوئن سال گذشته بود و در عین حال این محصول حدود ۴۶ درصد از اوج قیمتی ثبت‌شده برای آن در اوایل مارس امسال فاصله گرفته است. سقوط نرخ تعدادی از بازارهای جهانی می‌تواند اقت طرح سایر کالاهای مشتق از نفت را در پی داشته باشد به این ترتیب تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان محصولات پتروشیمی در بازار داخلی باید منتظر سیگنال قیمت بیشتر قیمت جهانی در هفته‌های بعد باشند. قیمت پایه اغلب محصولات پلیمری و شیمیایی برای عرضه در هفته پیش‌رو افزایشی اعلام شد افزایش نرخ ارز نیمايي و فاصله گرفتن بهای جهانی برخی محصولات پتروشیمی از کف قیمت یکساله خود، از جمله دلایل رشد قیمت‌های پایه برای عرضه در بازار فیزیکی بورس کالای ایران بود. اگرچه بهای جهانی برخی محصولات پتروشیمی در بازارهای جهانی اندکی رشد داشت، اما همچنان بازار این محصولات با غلبه سیگنال‌های کاهشی متأثر از واکنش از بروز رکود اقتصادی مواجه است. در این شرایط، ریسک داخلی محصولات پتروشیمی با حمایت سیگنال صعود نرخ آزاد ارز در بازار داخلی تا استقبال خوب خریداران روبه‌روست.

بازار جهانی محصولات پتروشیمی با کاهش تقاضا و افت نرخ متأثر از واکنش بروز رکود اقتصادی در دنیا روبه‌روست. بازگشت نرخ ارز در بازار آزاد داخلی به مسیر رشد باعث شده است تا مجدداً رینگ پتروشیمی بورس کالای ایران رونق بگیرد. در این شرایط، اگرچه بازگشت نرخ ارز در بازار آزاد به کانال ۳۰ هزار تومان در نتیجه طولانی شدن مجدد این دور از مذاکرات احیای برجام توانسته است بر حجم تقاضا و خرید در رینگ پتروشیمی بورس کالا بیفزاید؛ اما برآورد قیمت نرخ جهانی محصولات پتروشیمی در میان مدت باعث شده است تا متقاضیان برای کسب سهم از عرضه‌ها حاضر به رقابت قیمتی در اغلب عرضه‌ها نباشند. در این شرایط، در حالی که داده‌های اقتصادی عرب و شرق نا افزایش احتمال بروز رکود اقتصادی از میزان تقاضا برای محصولات پتروشیمی در بازارهای جهانی می‌کاهد، قطع عرضه گاز به اروپا از سوی روسیه می‌تواند اتفاقات جدیدی را در این بازار رقم بزند.

نرخ صادراتی محصولات پلیمری و شیمیایی هم‌راستا با قیمت این محصولات در سایر بازارهای دنیا نوسان می‌کند؛ عرضه و تقاضا، بهای نفت، نرخ نفت و بهای گاز طبیعی به بازار محصولات پتروشیمی سیگنال می‌دهند. همسنگی قیمتی میان محصولات زیرگروه پتروشیمی یا نفت، نفتا و گاز طبیعی متداول بوده؛ اما به هر ترتیب، بازار انرژی اثرگذاری زیادی بر نوسان قیمتی این

اقتصاد خرد و کلان

حقوق بازنشستگان

در پی بالا گرفتن اختلافات دولت و مجلس بر سر افزایش ۱۰ درصدی حقوق بازنشستگان تأمین اجتماعی، روز گذشته رئیس‌جمهور به معاون اول خود و دیگر بخش‌های ذی‌ربط دستور داد که خواسته‌های بازنشستگان را درباره مستمری‌شان پیگیری کنند، علی‌بهداری جمهوری، سختگوی دولت نیز در حاشیه نشست هیات دولت، درباره افزایش حقوق بازنشستگان، گفت: قانون‌گذار تکالیفی را بر عهده دولت درباره تعیین مستمری بازنشستگان قرار داده بود و در تعیین میزان افزایش حقوق با توجه به میزان افزایش حقوق بازنشستگان صندوق‌های لشکری و کشوری که مجلس در قانون ۱۰ درصد پیش‌بینی کرده بود و نیز با توجه به کسانی که دریافتی کمتری دارند، تلاش شد مدلی طراحی شود که از افزایش ۵۷ درصدی شروع شد و بلکایی این عدد کاهش پیدا کرد. برداشت دولت از مصوبه این است که در چارچوب قانون کار را اجرا کرده است. در عین حال دولت در حد امکان تلاش دارد که هر چه می‌شود پرداخت بیشتری به بازنشستگان و کسانی که قرارداد کاری دارند صورت گیرد. رئیس‌جمهور پیش از این پیرو مکانیسمی که جمعی از بازنشستگان داشتند دستور دادند معاون اول جلسه‌ای را با وزیر کار و رئیس سازمان تأمین اجتماعی و نمایندگان بازنشستگان برگزار کنند تا راهکارهایی قانونی برای مساعدت هر چه بیشتر به بازنشستگان پیدا کنند.

تورم یار دیرینه اقتصاد ایران

زیاد حقوق افت شدید امید به حل و فصل صلح آمیز مناقشه هسته‌ای و قیمت‌های جهانی به دلیل کرونا و جنگ روسیه علیه اوکراین نیز افزایش یافته می‌دانند سطح اعتماد به سیستم بانکی و بانک مرکزی، مولفه پراهمیتی در جهت ثبات پولی در هر کشوری است. نمونه‌هایی چون خرید ارزهای موجود در حساب مشتریان به نرخ‌های بسیار پایین‌تر دولتی، دستبرد به صندوق امانات بانک ملی و ورشکستگی صندوق‌ها باعث شده است که این موضوع کمرنگ شود. در سال‌های گذشته تحقیقی عددی برای نشان دادن تاثیر اعتماد به بانک مرکزی اروپا و تاثیر آن بر انتظارات تورمی و نااطمینانی درباره تورم در آینده انجام شد. در این تحقیق همچنین به این موضوع پرداختند که آیا این اطمینان انتظارات تورمی را ثابت می‌کند؟

نتیجه جالب بود و با استفاده از داده‌های خرید دریافتی نتیجه نشان داد که اعتماد بیشتر به تصمیمات و سیاست‌های بانک مرکزی اروپا (ECB) به‌طور متوسط انتظارات تورمی را کاهش و به میزان قابل توجهی عدم اطمینان به آینده را تقلیل می‌دهد. حتی این اعتماد در بخش‌هایی باعث تثبیت نرخ تورم روی عدد مورد نظر بانک مرکزی اروپا شد.

نرخ تورم ماهانه خرداد سال جاری با ثبت رقم ۱۲/۲ درصد به بیشترین میزان از ابتدای انتشار آن رسید. و نرخ تورم نقطه به نقطه نیز با ثبت رقم ۵۲/۵ درصد بیشترین میزان در مقایسه با سال‌های دو دهه گذشته است. یکی از عوامل اصلی افزایش تورم در خرداد، تغییر سیاست در پرداخت ارز ترجیحی بود؛ اما تورم مزمن و بلندمدت اقتصاد ایران، ریشه در کسری بودجه دارد. کارشناسان معتقدند که سیاستگذار می‌تواند با یک استراتژی دو وجهی مهار تورم را در دستور کار قرار دهد.

این استراتژی، دو پال سیاستی را در بر می‌گیرد. سیاست بودجه‌ای باید به کار گرفته شود تا ضمن توازن بین درآمد و هزینه بودجه، باینداری تورم را از بین ببرد. سیاست پولی نیز به‌عنوان ابزاری که فوراً می‌تواند به کار گرفته شود، باید به شکلی تهاجمی، شوک قیمتی چند محصول را استرلیزه کند و نگذارد این عامل تبدیل به تورم در سطح اقتصاد ملی شود. اما برخی از تحلیلگران این تورم را ناشی از حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی نمی‌دانند و این موضوع را برداشت نادرست از تورم خردادماه

اعلام داشتند، کارشناسان بازار مهمترین دلایل این تورم را رشد پایه پولی، افزایش بسیار

Business world

تورم در گوشه و کنار جهان

توجه به اینکه نرخ تورم همچنان مسیر صعودی را در اقتصاد ترکیه طی می‌کند، اردوغان مجبور خواهد شد که برای حفظ قدرت خرید مردم مقابل تورم، بار دیگر، دستمزدها را افزایش دهد و این چرخه تورم‌ساز ادامه یابد. بر این اساس و با توجه به نظرسنجی‌های مربوط به تورم ترکیه که میانگینی از پیش‌بینی ۱۰ مویسه از این شاخص اقتصادی است، بیانگر تورم ۸۱ درصدی در ماه ژوئیه است. این نظرسنجی‌ها نشان می‌دهد که ممکن است نرخ تورم در پاییز سال جاری به ۹۰ درصد برسد، با این حال اقتصاددانان معتقدند روند تورم این کشور تا پایان سال نزولی شده و به عدد ۷۷ درصد برسد.

الویرا نایبولینا، رئیس بانک مرکزی روسیه، یکی از الگوهای درخشان در میان سیاستگذاران حاضر در جهان است. اقدامات این اقتصاددان در مقابله با بحران اقتصادی سال ۲۰۱۴ که به اصلاح سیاستگذاری مرسوم در بانک مرکزی روسیه انجامید، سطح تورم را برای اولین بار پس از فروپاشی شوروی به سطح ۴ درصدی رساند. اقدامات تازه این سیاستگذار در مقابله با تحریم‌های اقتصادی وضع شده از سوی غرب علیه روسیه موجب شده بار دیگر نام او به عنوان یک الگوی قابل توجه در میان سیاستگذاران پولی مطرح شود. جالب آنکه با وجود ضدیت غرب با بروکرات‌های روسی آنها با احترام از نایبولینا یاد می‌کنند؛ به نوعی او تنها مقام روسی مورد تکریم غرب است. در سال ۲۰۱۳ به ریاست بانک مرکزی رسید اولین چالش مهم او فرارسید. در سال ۲۰۱۴، این سکندار تازه بانک مرکزی روسیه با دو مساله عمده کاهش ارزش روبل و افزایش فزاینده نرخ تورم مواجه شد. باین‌حال او توانست با بهره‌گیری از آموزه‌های اقتصاد مدرن و به‌کارگیری سیاستگذاری متعارف پولی تهدید را به فرصت تبدیل کند. در سال ۲۰۱۴ به دنبال افزایش تولید نفت عربستان سعودی و آمریکا قیمت نفت کاهش یافت و درآمدهای نفتی روسیه با افت روبه‌رو شد و از سوی دیگر به دلیل الحاق کریمه به خاک روسیه مورد تحریم‌های غرب قرار گرفت. این دلایل موجب شد روبل روسیه با کاهش ارزش مواجه شود. نایبولینا در حرکتی پرمخاطره از نظر سیاسی، سیاست سنتی استفاده از ذخایر ارزی برای حمایت از نرخ ارز را کنار گذاشت و تمرکز این نهاد را به مدیریت تورم معطوف کرد. او برای این کار نرخ بهره را تا سطح ۱۷ درصد بالا برد و برای مدت قابل توجهی در این سطح نگه داشت.

بسیاری از فعالان بخش اقتصادی بر این باورند که از اقتصاد تورمی گریزی نیست، ولی در همین فصلنامه در سالیان گذشته بارها به بررسی اقتصاد کشورهای نوظهور پرداختیم حال نوبت به ونزوئلا هست که یک مدل اقتصاد را به نام خود زده است، اقتصاد ونزوئلایی که در جهان مرسوم به بدترین نوع سیاستگذاری در اقتصاد است. اما آمارهای اقتصادی ونزوئلا حاکی از آن است که این کشور در حال خروج از «اقتصاد ونزوئلایی» است. در حالی که در دسامبر سال ۲۰۲۰ تورم ماهانه ونزوئلا بیش از ۷۷ درصد بود، این رقم در ماه مارس ۲۰۲۲ به ۱/۴ درصد کاهش یافته است. تورم نقطه به نقطه نیز در یک سال اخیر بیش از ۲۳۰۰ واحد درصد افت داشته است. این کاهش تورم در حالی اتفاق افتاده که بر اساس اظهارات نیکولاس مادورو، رئیس‌جمهور ونزوئلا رشد اقتصادی این کشور پس از ۸ سال مثبت شده است. از نگاه کارشناسان، به‌سود اخیر اقتصاد، تحت تاثیر تحولات صورت‌گرفته در سیاست خارجی این کشور به وقوع پیوسته است. به دنبال افزایش جهانی قیمت انرژی، واکنش تخفیفاتی را برای شرکت‌های آمریکایی فعال در صنعت نفت ونزوئلا در نظر گرفته است. با این حال کارشناسان می‌گویند با وجود بهبود آمارها، سیاستگذاری داخلی تغییر محسوسی نداشته است. اگرچه تحولات اخیر باعث شده است که ونزوئلا از شرایط ابرتورمی خارج شود، اما تداوم این وضعیت به تدابیر سیاستگذاران کاراکاس متکی است. لازم به ذکر است که رشد اقتصادی این کشور در سال ۲۰۲۱ را چهار درصد اعلام کرد.

اما در جای دیگر جهان رئیس‌جمهور ترکیه برای دومین بار در سال جاری سطح حداقل دستمزد را افزایش داد. رجب طیب اردوغان در سخنرانی تلویزیونی اعلام کرد برای حفاظت از خانوارها در برابر تورم، سطح حداقل دستمزد در این کشور را از ابتدای جولای ۳۰ درصد افزایش می‌دهد. پیش از این نیز در ماه ژانویه حداقل دستمزد در ترکیه ۵۰ درصد افزایش یافته بود. کارشناسان بر این باورند این اقدام دولت ترکیه می‌تواند اقتصاد این کشور را به ماریج دستمزد و تورم دچار کند. چنین باوری بر این استدلال استوار است که ایجاد تورم مزمن به دلیل سیاست‌های پولی نامتعارف اردوغان بوده و در شرایط کنونی، قرار نیست تغییری در این سیاست‌ها رخ دهد. بنابراین موتور اصلی تورم، همچنان روشن می‌ماند. حال با افزایش سطح دستمزدها، موتور جدید تورم ترکیه نیز به کار خواهد افتاد. در نتیجه با

روسیه می‌تواند تا ۱۰ درصد از حجم خود را از دست دهد. همین تغییر اولویت منجر شده بانک مرکزی روسیه سیاست‌های پولی خود را برای مقابله با رکود تغییر دهد. این مساله باعث شد سیاستگذار پولی در پنج مرحله نرخ بهره را از سطح ۲۰ درصدی تا سطح ۸ درصدی کاهش دهد. این نهاد نرخ بهره را به ترتیب از ۲۰ به ۱۷ درصد، ۱۷ به ۱۴ درصد، ۱۴ به ۱۱ درصد، ۱۱ به ۹/۵ و ۹/۵ به ۸ درصد کاهش داد؛ نرخ بهره سیاستی روسیه پیش از آغاز جنگ در سطح ۹/۵ درصدی قرار داشت.

در این راستا نشریه اکونومیست در گزارشی تازه به این نکته پرداخته است که به‌رغم سیاست‌های انقباضی در پیش گرفته‌شده از سوی بانک‌های مرکزی در جهان، ممکن است این سیاست‌ها به کنترل تورم منجر نشوند و عصر تازه‌ای از تورم‌های بالا را پیش رو داشته باشیم. این اتفاق در حالی می‌افتد که تنها دو سال از اظهارات قبلی جرمی پاول، رئیس بانک فدرال رزرو مبنی بر «امکان استفاده از سیاست‌های انبساطی بدون افزایش چشمگیر قیمت‌ها» می‌گذرد؛ اما شرایط بر وفق مراد او پیش نرفته است. این مساله در ادبیات پاول منعکس شده و سمت و سوی آخرین اظهارات این مقام مسوول

این کار اقدامی پرهزینه بود و اقتصاد روسیه را با ۶ فصل متوالی رکود مواجه کرد اما در نهایت نتیجه این سیاست چشمگیر بود؛ برای اولین بار پس از فروپاشی شوروی، در سال ۲۰۱۷ نرخ بهره به زیر چهار درصد رسید.

نایبولینا با وضع تحریم‌های اقتصادی غرب در پی حمله روسیه به اوکراین مجبور شد سیاست‌های اقتصادی موردعلاقه‌اش را کنار بگذارد، او به یک باره نرخ بهره را تا دو برابر بالا برد و به ۲۰ درصد رساند. او از طرفی جریان سرمایه به خارج از کشور را به شدت محدود کرد و علاوه بر تعطیل کردن معاملات در بورس مسکو، مقررات مربوط به بانک‌ها را کاهش داد تا وام‌دهی اعمال نشود. این اقدامات با کنترل نگرانی‌ها، ارزش روبل را به سطح پیش از جنگ رساند.

با این حال مواضع تازه بانک مرکزی شکل تازه‌ای به خود گرفته است. با فروکش کردن اثرات کوتاه‌مدت تحریم‌ها اقتصاد روسیه با پیامدهای بلندمدت این محدودیت‌ها مواجه است. این کشور باید تلاش کند بدون کالاهای وارداتی زنجیره تامین خود را دوباره تکمیل کند و علاوه بر کنترل تورم با رکود و بیکاری مبارزه کند. پیش‌بینی‌ها حاکی از آن است که اقتصاد

جهان، مانند آنچه در دهه هشتاد میلادی رخ داد و بهره‌وری را به‌شدت بالا برد، اشاره دارد. برخی این ادعا را مطرح می‌کنند که در زمان تحریم ابزارهای متعارف و نظریه‌های پولی، کارایی شرایط طبیعی را ندارد و باید از روش‌های جایگزین برای مهار تورم بهره برد. روسیه یکی از کشورهایی است که در ماه‌های اخیر تحت شدیدترین تحریم‌ها قرار گرفته است، اما اجرای سیاست‌های مناسب پولی تحت رهبری الویرا نابیولینا، رئیس کل بانک مرکزی روسیه کارایی ابزار پولی را حتی در زمان تحریم به خوبی نشان داد. پس از افزایش انتظارات تورمی، نرخ بهره در روسیه تا ۲۰ درصد افزایش پیدا کرد؛ اما با کاهش انتظارات تورمی، رویه کاهش نرخ بهره آغاز شد و اخیراً به سطح ۷/۵ درصد رسیده است. نابیولینا در جدیدترین موضع‌گیری، معتقد است که دیگر ظرفیت خالی برای کاهش نرخ بهره وجود ندارد و در نتیجه سیاست‌های پولی باتوجه به انتظارات تورمی جدید تنظیم خواهند شد. بانک مرکزی مستقل روسیه علاوه بر تکمیل سیاست کارآمد پولی، این نگرانی را دارد که مسیر تورم، افزایشی شود؛ به همین دلیل نرخ بهره را متناسب با رفتار خانوارهای روسی تنظیم می‌کند.

کاملاً تغییر کرده است. او در کنفرانس اخیر جکسون هول اعلام کرد: «بدون ثبات قیمت‌ها، اقتصاد برای هیچ‌کس کار نمی‌کند.» با این حال برخی کارشناسان و سیاستگذاران نگرانند با وجود این عزم محکم بانک‌های مرکزی برای کنترل تورم از طریق سیاست‌های پولی انقباضی، این ابزارها نتوانند کارایی سابق خود را به نمایش بگذارند و اقتصاد جهان وارد عصر تورمی تازه‌ای شود. این صاحب‌نظران برای نگرانی خود سه دلیل عمده دارند؛ اول از همه، نحوه تامین مالی دولت‌ها در سال‌های اخیر دستخوش تحولاتی شده و باز بدهی عمومی رشد قابل توجهی داشته است. از سوی دیگر محرک‌های مالی دوران پاندمی نشان داد که دست دولت‌ها برای افزایش مخارج تا چه حد باز است؛ این موضوع می‌تواند میزان اعتماد به عملکرد بانک‌های مرکزی مبنی بر تامین مالی نکردن مستقیم دولت‌ها را کاهش دهد و به افزایش شدید انتظارات تورمی بینجامد. دومین دلیل افزایش قیمت نیروی کار است؛ در غیاب ظرفیت خالی چین و هند که در دهه هشتاد به کنترل تورم کمک شایانی کرد، رشد دستمزدها به موتور دوم تورم تبدیل خواهد شد. سومین دلیل نیز به عدم امکان اصلاحات گسترده اقتصادی در کشورهای

دارد تا به رقیبی برای هاب‌های اصلی تجارت منطقه‌ای، یعنی ترکیه و امارات تبدیل شود. کافی است ببینید که هریک از این کشورها (ایران، امارات و ترکیه) تا چه اندازه و برای چه گروه‌هایی از مخاطبان، مقصد گردشگری جذاب هستند. بانک بی‌آی‌اس (بانک تسویه حساب‌های بین‌المللی) هشدار می‌دهد

از سیدنی تا واشنگتن و زوریخ، بانک‌های مرکزی بزرگ در هفته‌های اخیر سرعت افزایش نرخ بهره را افزایش داده‌اند، که نشان‌دهنده این نگرانی است که تورم آن‌طور که انتظار می‌رفته کاهش نیافته است. براساس گزارش وال استریت ژورنال، بانک بی‌آی‌اس (بانک تسویه حساب‌های بین‌المللی) به بانک‌های مرکزی جهان هشدار داده است که باید نرخ بهره را با شدت بیشتری افزایش دهند، حتی اگر به رشد آسیب وارد کند.

این نهاد در گزارش سالانه خود هشدار داد در صورتی که افزایش نرخ بهره با شدت بیشتری انجام نشود، جهان در خطر یک ماریج تورمی به سبک دهه ۱۹۷۰ قرار خواهد گرفت. حتی در صورتی که افزایش نرخ بهره با شدت بیشتری نیز انجام شود، اقتصاد جهان ممکن است با ترکیب خطرناکی از رشد پایین یا منفی و تورم بالا (رکود تورمی) روبرو شود. فدرال رزرو در ماه جاری نرخ بهره را ۰/۷۵ درصد افزایش داد و به دامنه ۱/۵ تا ۱/۷۵ درصد رساند، ولی با توجه به نرخ تورم، نرخ بهره به صورت واقعی همچنان منفی است. بانک‌های مرکزی در استرالیا، کانادا، نیوزلند، سوئیس و نروژ به تازگی ۰/۵ درصد افزایش نرخ بهره اعلام کرده‌اند، ولی نرخ‌های بهره واقعی هنوز کمتر از صفر است.

بانک بی‌آی‌اس معتقد است افزایش تدریجی نرخ‌های بهره با سرعتی کمتر از نرخ تورم به معنای کاهش نرخ‌های بهره واقعی است؛ با توجه به وسعت فشار تورمی در سال گذشته، نرخ‌های بهره واقعی باید به صورت واقعی افزایش پیدا کنند تا تقاضا تعدیل شود. تورم ارزش پول را کاهش می‌دهد و در صورتی که نرخ بهره کمتر از نرخ تورم باشد، وام‌گیرندگان کمتر از چیزی که قرض گرفته‌اند بازپرداخت می‌کنند، که برحسب میزان قدرت خرید آن پول محاسبه می‌شود. این مساله مردم را تشویق به وام گرفتن می‌کند. بانک بی‌آی‌اس، که به عنوان یک بانک و اندیشکده بانک‌های مرکزی عمل می‌کند، شباهت‌های نگران‌کننده‌ای با دهه ۱۹۷۰ ترسیم کرده است. در آن زمان هم مانند حالا، نرخ‌های بهره واقعی به پایین‌تر از صفر رسیدند، که به این معناست بانک‌های مرکزی با افزایش تورم به جای کاهش فعالیت‌های اقتصادی، آن را تحریک می‌کردند.

تجارت خارجی ایران

همانطور که در نگاه تاریخی به اقتصاد مطرح شد سیاستگذاری در تجارت خارجی از اصول مهم بر مپار تورم و ترمیم اقتصاد است، اما تجارت خارجی ایران به کدام سو می‌رود؟ پاسخ دو کلمه است: تضعیف مستمر. در طول یک‌دهه گذشته، میانگین رشد تجارت فرامرزی در سراسر جهان، حدود دوبرابر رشد تولید ناخالص جهانی بوده است؛ این یعنی اقتصاد دنیا هر روز بیشتر از روز ۶ اگوست ۲۰۲۰ ۴۲،۱۴۸ بازدید ۱۱۴ قبل به تقسیم کار تخصصی در مقیاس جهانی و توسعه زنجیره ارزش تولید و تجارت فرامرزی وابسته می‌شود؛ اما متأسفانه سهم ایران از این سفره، کوچک است و به دلایل متعدد، کوچک‌تر نیز خواهد شد. از نظر تحلیلگران حوزه تجارت خارجی مهم‌ترین دلایلی که موجب شده‌اند تاکنون نشانی از اصلاح و بهبود مشاهده نشود اول ریسک سیاسی است؛ به این دلیل که سرمایه‌گذاران و فعالان تجاری، هر اندازه که در توسعه کسب‌وکار ریسک‌پذیر باشند، در عرصه سیاست محتاط هستند. مورد دوم ارتباط با کانون‌های اصلی زنجیره ارزش جهانی تولید و تجارت است؛ در جهان امروز، تجارت بین‌الملل در چارچوب نقش‌آفرینی در زنجیره ارزش جهانی تولید و تجارت درک می‌شود. مورد سوم عدم دسترسی به خدمات مالی بین‌المللی است؛ تعریف همکاری‌های اقتصادی در قالب سرمایه‌گذاری و تجارت پایدار، نیازمند دسترسی به خدمات مالی بین‌المللی باکیفیت و حضور بازیگران بین‌المللی بازار خدمات مالی در کشور است. مورد چهارم فضای کسب‌وکار است؛ تجارت پایدار و ارزش‌آفرین، بر تقسیم کار تخصصی برای افزایش درجه پیچیدگی تولیدات متکی است و تحقق این مهم، نیازمند بهره‌مندی از خدمات حکمرانی اقتصادی باکیفیت است که متأسفانه در دسترس ما نیست. ناترازی‌های اقتصاد کلان، دست‌اندازی دولت به نظام پولی، الگوی تعیین نرخ ارز، وضع موانع ساختاری واردات و صادرات، قیمت‌گذاری دستوری، توزیع یارانه و... در یک کلام، التقاط خطرناک سیاست‌های اقتصادی و رفاهی از یک‌سو و کیفیت پایین خدمات تنظیم‌گری تخصصی، حمایت از ضمانت اجرایی قراردادهای و در یک کلام، کیفیت پایین فضای کسب‌وکار از سوی دیگر، سبب شده است تا رشد اقتصادی پایدار مبتنی بر بهره‌وری و مقیاس‌پذیری و رقابت‌پذیری بین‌المللی در کسب‌وکارها که زیربنای مشارکت در تجارت بین‌المللی است، اصولاً برای بخش عمده‌ای از کسب‌وکارهای ایرانی بلاموضوع باشد. و دست آخر مورد پنجم فقدان زیرساخت اجتماعی است؛ زیربنای روابط اقتصادی پایدار، پیوندهای اجتماعی و فرهنگی است. اگر می‌خواهید ببینید که ایران چقدر شانس

اندازه‌گیری رشد اقتصادی

دو نهاد مختلف با دو پایه آماری متفاوت، به اندازه‌گیری نرخ رشد اقتصاد می‌پردازند. تفاوت کوچکی که بین این دو نهاد وجود دارد، در امور آماری، تفاوت قابل توجهی محسوب نمی‌شود و طبیعی است. باید توجه داشته باشیم که محاسبه چنین ارقام و معیارهایی در اقتصاد بزرگ ایران، مدیون فروض مختلفی است که این نهادها بر مبنای آنها انجام می‌دهند. در نهایت، تصمیم‌گیری براساس هر یک از فروض، باعث تغییر در نتیجه می‌شود. اما آنچه بیشتر قابل تأکید است، روندهایی است که این دو نهاد از خود به جای می‌گذارند. برآیند آمارهای هر دو نهاد مشخصاً نشان می‌دهد که نرخ رشد اقتصاد ما در سال ۱۴۰۰ نسبت به سال ۱۳۹۹ شاید قابل توجه نباشد؛ اما مثبت بوده است که می‌تواند حامل پیام قابل توجهی باشد.

بانک جهانی از تورم ایران می‌گوید

بانک جهانی به تازگی آخرین گزارش خود از شرایط اقتصادی ایران را مورد بازنگری قرار داده است. این نهاد معتبر بین‌المللی معتقد است اقتصاد ایران در ۲۰۲۲-۲۰۲۱ بهبود تدریجی خود را به دنبال بازگشت تقاضای داخلی و خارجی دنبال کرده است. براساس جدیدترین به‌روزرسانی بانک جهانی از شرایط اقتصادی ایران، رشد تولید ناخالص داخلی کشور در ۲۰۲۲-۲۰۲۱ تا ۴/۷ درصد تخمین زده شده است. بهبود در تقاضای جهانی نفت به همراه افزایش صادرات نفت، افزایش قابل ملاحظه ۱۰/۱ درصدی تولید نفت در این دوره را به همراه داشته است. از سوی دیگر کاهش محدودیت‌های کرونایی و سرعت گرفتن واکنش‌های، رشد ۶/۵ درصدی بخش خدمات ایران را در این دوره به دنبال داشته است که محرک اصلی بخش غیرنفتی ایران در ۲۰۲۲-۲۰۲۱ بوده است. با این حال این نهاد معتقد است وقوع خشکسالی بی‌سابقه و کمبود انرژی سبب کوچک‌تر شدن بخش‌های اقتصادی کاربر از جمله کشاورزی و ساخت‌وساز شده است.

حساب بانک‌ها و موسسات اعتباری غیربانکی است. این امر موجب افزایش ذخایر در بازار بین بانکی و به تبع آن کاهش اتکای بانک‌ها و موسسات اعتباری غیربانکی به منابع بانک مرکزی (ریپو و اضافه برداشت) آنها شده است. این امر می‌تواند نشان از کاهش استقراض بانک‌ها از بانک مرکزی و حرکت بانک‌ها به سمت تامین منابع از طریق عملیات بازار باز و متعاقب آن کاهش سرعت خلق نقدینگی باشد؛ چراکه با توجه به رفتار مالی دولت در سال جاری که منجر به افزایش منابع در بازار بین بانکی شده، رجوع بانک‌ها به استفاده از منابع بانک مرکزی کاهش یافته است. کاهش ارزش سفارش‌های پذیرفته‌شده (توافق بازخرید) و رسیدن آن به مقدار کمتر از ۶۰ هزار میلیارد تومان می‌تواند نشان از کاهش اضافه‌برداشت بانک‌ها در این زمینه تلقی شود؛ چراکه بانک مرکزی اخیراً سختگیری‌هایی را در زمینه کنترل نقدینگی و کنترل رشد مقداری ترازنامه‌ها داشته و در همان حال اضافه برداشت مشروط به اخذ وثیقه از بانک‌ها شده است. به شکلی دیگر می‌توان اینگونه گفت که با تنظیم نرخ بهره در بازار بین بانکی و عملیات بازار باز متناسب با شرایط اقتصادی، کنترل تسهیلات‌دهی و ترازنامه بانک‌ها متناسب با وضعیت سلامت بانک‌ها، کاهش اضافه برداشت بانک‌ها و تنظیم حجم ریپو، برخی از تاکتیک‌های به‌کارگرفته‌شده برای کنترل رشد نقدینگی و مهار تورم است. نکته قابل توجه این است که سیاستگذار پولی نظیر بانک‌های مرکزی دنیا باید برنامه خود را برای فعالان اقتصادی به شکل شفاف توضیح دهد و هدف‌گذاری تورم را تشریح کند. افزایش نرخ بهره در بازار بین بانکی، تا سطح ۲۱/۵ درصد، کاهش اضافه برداشت بین بانک‌ها، کنترل ترازنامه بانک‌ها و مدیریت تسهیلات‌دهی و افت حجم ریپو نشان می‌دهد سیاستگذار پولی مجموعه‌ای از تاکتیک‌ها برای مهار رشد نقدینگی به کار گرفته است. با وجود این اقدامات که می‌تواند مثبت ارزیابی شود اما بانک مرکزی این بسته پولی خود را به‌طور شفاف برای فعالان اقتصادی توضیح نداده است. این در حالی است که کشورهای نظیر روسیه و آمریکا، سیاست پولی مهار تورم را برای فعالان اقتصادی مشخص و شفاف توضیح می‌دهند. با بررسی تحولات اقتصاد کلان از ابتدای سال ۱۴۰۱ و سیاست‌هایی که توسط بانک مرکزی به اجرا درآمده است، می‌توان دریافت که عمده تلاش‌های بانک مرکزی برای کنترل میزان نقدینگی و تورم ناشی از آن است. تجزیه و تحلیل اقدامات بانک مرکزی نشان می‌دهد.

به این ترتیب با وجود دو سال رشد اقتصادی، اشتغال کل ایران، به‌ویژه در میان زنان، هنوز به سطح پیش از همه‌گیری کرونا بازنگشته است. براساس این گزارش، سیاست مالی سازگارتر در ۲۰۲۲-۲۰۲۱ و درآمدهای نفتی و مالیاتی بالاتر، نسبت کسری مالی به تولید ناخالص داخلی ایران را بهبود بخشیده است. در این دوره منابع عمومی بودجه دولت (هزینه‌ها به علاوه تملک دارایی‌های مالی) ۷۸ درصد در محدوده دو سناریوی پیش‌بینی شده در بودجه رشد کرده است. رشد مخارج به دنبال افزایش دستمزدهای بخش دولتی، افزایش پرداخت‌های بازنشستگی برای جبران کاهش قدرت خرید ناشی از تورم و افزایش هزینه‌های واردات، اتفاق افتاده است. در بخش درآمد، درآمدهای نفتی برنامه‌ریزی شده به دلیل افزایش قیمت نفت و حجم صادرات نفت در نیمه دوم سال به‌طور کامل در ۲۰۲۲-۲۰۲۱ محقق شده است. با وجود برخی چالش‌ها، تلاش‌ها برای بسیج درآمدهای داخلی و گسترش پایه مالیاتی به بهبود درآمدهای غیرنفتی ایران کمک کرده است. درآمدهای مالیاتی به اهداف بودجه‌ای دست یافته‌اند که بخشی از آن به کمک تاثیر تورم بر رشد اسمی پایه مالیاتی بوده است. در نتیجه برآورد شده است کسری مالی از ۶/۳ درصد تولید ناخالص داخلی در ۲۰۲۱-۲۰۲۰ به ۵/۳ درصد تولید ناخالص داخلی در ۲۰۲۲-۲۰۲۱ تعدیل شود.

نقدینگی و سیاست‌های بانک مرکزی

با اعلام بانک مرکزی، مانده ریپو در ادامه روند کاهشی خود در تاریخ ۶ تیرماه به ۵۹/۸۹ هزار میلیارد تومان رسید. اما در مقابل نرخ بهره بانکی با رسیدن به ۲۰/۸۵ درصد، به بالاترین مقدار خود در سال جاری رسید. بانک مرکزی در اتخاذ سیاست‌های پولی کاملاً به این افزایش نرخ بهره بین بانکی توجه داشته و عملیات اجرایی سیاست پولی را با توجه به این نرخ تنظیم می‌کند. به نظر می‌رسد که سیاستگذار پولی فعلاً قصدی برای کاهش این نرخ ندارد؛ چراکه در هفته‌های اخیر مانده ریپو در حال کاهش بوده است. بررسی‌های نشان از آن دارد که علت افزایش حجم مبادلات در بازار بین بانکی تزریق ذخایر توسط دولت بابت یارانه‌های معیشتی خانوارها به

تورم در تابستان ۱۴۰۱

بر اساس آمارهای رسمی بیشترین تورم نقطه به نقطه به تفکیک دهک‌های درآمدی متعلق به دهک اول درآمدی بوده است. در تیرماه سال جاری تورم نقطه‌ای کل برابر با ۵۴ درصد بوده، این در حالی است که تورم نقطه‌ای دهک اول درآمدی برابر با ۶۶/۷ درصد و تورم دهک دهم درآمدی ۴۹ درصد بوده است. می‌توان گفت دلیل اصلی این تفاوت آن است که وزن کالاهای خوراکی در دهک‌های پایین درآمدی بیشتر است و تغییر قیمت در کالاهای خوراکی به صورت چشمگیری ارزش سبد مصرفی دهک‌های پایین را تحت تاثیر قرار می‌دهد. از آنجا که تغییر سیاست ارز ترجیحی در اردیبهشت ۱۴۰۱ قیمت کالاهای اساسی خوراکی را به میزان قابل توجهی تحت تاثیر قرار داد، بنابراین تورم ناشی از این سیاست بیش از همه در دهک اول درآمدی منعکس شده است. رشد نقطه به نقطه پایه پولی در تیرماه سال جاری با ثبت رقم ۲۶/۲ درصد به کمترین میزان ۲۲ ماه اخیر رسیده است. به نظر می‌رسد که رشد پول پر قدرت، یک سفر کاهشی را در ماه‌های گذشته آغاز کرده است و این مسیر می‌تواند در ماه‌های آینده تداوم یابد. مطابق بررسی‌ها، رشد نقدینگی نیز در اولین ماه تابستان به رقم ۲۷/۴ درصد رسیده که این رقم نیز نسبت به ماه قبل کاهشی بوده است. افت متغیرهای پولی، فشار را روی تورم کاهش می‌دهد و مقدمه نزول تورم را فراهم خواهد کرد. آمارها نشان می‌دهد رقم نقدینگی در تیرماه سال جاری به ۵۲۵۰ هزار میلیارد تومان رسیده و رشد نقطه‌ای آن ۲۷/۴ درصد بود که در مسیر کاهشی قرار دارد. از سوی دیگر، بر اساس گزارش بانک مرکزی، رقم پایه پولی در تیرماه ۱۴۰۱ به حدود ۶۵۳ هزار میلیارد تومان رسید. به علاوه رشد نقطه‌ای پایه پولی در اولین ماه تابستان سال جاری ۲۶/۲ درصد بود که از شهریور ۱۳۹۹ یعنی حدود ۲۲ ماه بی‌سابقه است. کارشناسان معتقدند اگر روند کاهش پایه پولی ادامه‌دار باشد، بعد از آن رشد نقدینگی نیز کاهش پیدا می‌کند و این موضوع، خیر خوبی برای تورم خواهد بود. به عبارت دیگر، با کاهش پایه پولی منبع شارژ تورم کاهش پیدا می‌کند و در ماه‌های آتی می‌توان شاهد فروکش کردن شعله‌های تورم بود. قائم‌مقام بانک مرکزی در برنامه میز اقتصادی به اقدامات و برنامه‌های بانک مرکزی اشاره کرد. یکی از محورهای اصلی صحبت او به کنترل نقدینگی و تورم اشاره دارد. او معتقد است بانک مرکزی با توجه به حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی توانسته در کنترل نقدینگی ترمه قبولی بگیرد که نتیجه آن در کاهش تورم نقطه به نقطه تیرماه مشهود است. ابوالحسنی از دیگر اقدامات بانک مرکزی را مرزبندی رشد ترانزنامه بانک‌ها عنوان کرد که در اقدام جدید بانک مرکزی با رتبه‌بندی بانک‌ها رشد آنها را بین ۱ تا ۲/۵ درصد محدود کرده است که در صورتی که بانک‌ها این رشد را رعایت نکنند، ذخیره

قانونی آنها افزایش پیدا می‌کند. گزارش مرکز آمار ایران نشان می‌دهد تورم ماهانه در مردادماه سال جاری با ثبت رقم ۲ درصد به کمترین مقدار طی ماه‌های گذشته از سال ۱۴۰۱ رسیده است. البته کاهش تورم به معنی افت سطح قیمت‌ها نیست، بلکه به این معنی است که از سرعت افزایش قیمت‌ها (التهاب) کاسته شده است. در کنار افت تورم ماهانه، تورم نقطه به نقطه نیز روند کاهشی را آغاز کرده و در ماه میانی تابستان به سطح ۵۲/۲ درصد رسیده است. مردادماه می‌تواند آغاز یک رالی کاهشی برای تورم در اقتصاد ایران باشد. افت «انتظارات تورمی» به دلیل انتشار اخبار مثبت از لغو تحریم‌ها می‌تواند این مسیر نزولی را تسریع کند و الگوی سال ۱۳۹۲ در سال ۱۴۰۱ تکرار شود. در سال ۱۳۹۲ تحت تاثیر انتظارات مثبت اقتصادی، تورم نقطه به نقطه از سطح بالای ۴۰ درصد تا سطح زیر ۲۰ درصد در پایان این سال کاهش یافت. در کنار این موضوع، توجه به اصلاح روند متغیرهای پولی در ماه‌های آتی شرایط را برای حصول تورم تک‌رقمی در سال آینده فراهم خواهد ساخت. گزارش تورم مردادماه از ثبت پایین‌ترین نرخ تورم ماهانه در سال ۱۴۰۱ در میانه تابستان حکایت دارد. بر اساس گزارش مرکز آمار ایران از شاخص بهای مصرف‌کننده در مردادماه، در حالی که نرخ تورم ماهانه خرداد رکورد تاریخی خود را شکست و عدد ۱۲/۲ درصد را به ثبت رسانده بود در میانه مردادماه به سطح ۲ درصدی رسید که در سال ۱۴۰۱ بی‌سابقه است. از سوی دیگر این گزارش حاکی از آن است که تورم نقطه به نقطه از اوج ۵۴ درصدی خود در تیرماه فاصله گرفته و به سطح ۵۲/۲ درصدی رسیده است. این آمارها نشان می‌دهد تورم ماهانه کالاهای خوراکی از سطح ۵/۷ درصدی خود تا سطح ۱/۴ درصدی کاهش یافته است. جزئیات تغییر قیمت کالاهای خوراکی نشان می‌دهد در گروه گوشت قرمز، سفید و فرآورده‌های آن و روغن‌ها و چربی‌ها کاهش اندکی را نسبت به ماه گذشته تجربه کرده‌اند. به نظر می‌رسد پس از شوک تورمی که به واسطه حذف ارز ترجیحی و اصلاح یارانه‌ها در خردادماه خود را نشان داد، شاخص قیمت‌ها وارد شیب نزولی شده و در ماه‌های آتی کاهش‌های بیشتری را تجربه خواهد کرد. باید توجه داشت که اگر برجام یا لغو تحریم‌ها در دسترس باشد، تورم سال ۱۴۰۱ مدل روند طی شده تورم در سال ۹۲ را تکرار کند. رشد نقطه به نقطه پایه پولی و نقدینگی، در مردادماه افزایشی شدند. گزارش اخیر بانک مرکزی نشان می‌دهد، رشد پایه پولی که یک مسیر کاهشی را از آذرماه سال قبل آغاز کرده بود، در مردادماه با افزایش ۴ واحد درصدی به بالای ۳۰ درصد رسیده است. این افزایش قابل توجه می‌تواند یک زنگ هشدار از بابت قرار گرفتن متغیرهای کلیدی اقتصاد در مسیر «سارژ تورم» باشد. همچنین در مردادماه رشد نقدینگی با افزایش ۰/۱۳ واحد درصدی به ۳۷/۷ درصد رسید.

«خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات» نسبت به ماه قبل ۰/۵ واحد درصد افزایش داشته است و در گروه عمده «کالاهای غیر خوراکی و خدمات» نسبت به ماه قبل ۰/۱ واحد درصد کاهش داشته است.

همچنین شاخص کل قیمت مصرف کننده برای خانوارهای کشور (۱۰۰-۱۳۹۵) به عدد ۵۲۵/۴ رسید که نسبت به ماه قبل ۲/۲ درصد افزایش نشان می‌دهد. در این ماه بیشترین نرخ تورم ماهانه خانوارهای کشور مربوط به استان - لرستان با ۳.۳ درصد و کمترین نرخ تورم ماهانه مربوط به استان - مرکزی با ۰/۸ درصد بود. درصد تغییر شاخص کل نسبت به ماه مشابه سال قبل (تورم نقطه به نقطه) برای خانوارهای کشور ۴۹/۷ درصد شد. بیشترین نرخ تورم نقطه به نقطه مربوط به استان - آذربایجان غربی (۵۷/۹ درصد) و کمترین آن مربوط به استان یوشنهر (۴۴/۶ درصد) بود. نرخ تورم دوازده ماهه منتهی به شهریور ماه ۱۴۰۱ برای خانوارهای کشور به عدد ۴۲/۱ درصد رسید. بیشترین نرخ تورم دوازده ماهه مربوط به استان کهگیلویه و بویراحمد (۴۷/۹ درصد) و کمترین آن مربوط به استان - خوزستان (۳۷/۹ درصد) است.

اگرچه این میزان افزایش در یک ماه ناچیز است، اما ۴ ماه متوالی است که رشد نقدینگی در کانال ۳۷ درصد درجا می‌زند و این کانال مقاومت قوی را از خود نشان داده است. اما چرا مسیر کاهش رشد نقدینگی و پایه پولی تغییر یافته است؟

در ماه‌های اخیر میزان مطالبات بانک‌ها از بانک مرکزی و استقراض دولت از بانک مرکزی رشد کرده و این دو باعث چاپ پول بیشتر بانک مرکزی شده است. در نتیجه عدم تعادل در منابع و مصارف بانک‌ها و بودجه بار دیگر فشار جدیدی را به منابع بانک مرکزی وارد کرده است. آمارهای جدید بانک مرکزی نشان می‌دهد رقم نقدینگی در مردادماه به ۵۴۰۲ هزار میلیارد تومان رسیده که نسبت به ماه قبل رشد ۲/۹ درصدی و نسبت به مدت مشابه سال قبل رشد ۳۷/۷ درصدی را نشان می‌دهد. از سوی دیگر، گزارش بانک مرکزی نشان می‌دهد رقم پایه پولی در مردادماه به ۶۷۲ هزار میلیارد تومان رسیده که نسبت به تیرماه رشد ۳ درصدی داشته است. رشد نقطه به نقطه پایه پولی نیز در مردادماه ۳/۱۳ درصد گزارش شده که نسبت به رشد نقطه‌ای تیرماه افزایش ۴/۱ واحد درصدی را نشان می‌دهد. به عبارت دیگر به نظر می‌رسد موتور چاپ پول دوباره روشن شده است که در صورت تکرار آن در ماه‌های بعد، اثر آن در رشد نقدینگی و تورم دیده خواهد شد. آمار جدید نشان می‌دهد هم رشد نقطه‌ای نقدینگی و هم رشد نقطه‌ای پایه پولی تغییر مسیر داده و یک مسیر جدید را در جهت صعودی آغاز کرده است. نرخ تورم کل کشور در شهریور ماه ۱۴۰۱ برابر ۴۲،۱ درصد بود که در دهک‌های مختلف هزینه‌ای در بازه ۳۹/۸ درصد برای دهک - نهم تا ۴۷/۶ درصد برای دهک - اول، نوسان داشت. محدوده تغییرات تورم دوازده ماهه در گروه عمده «خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات» بین ۵۷/۹ درصد برای دهک پنجم، ششم و هشتم تا ۶۰/۷ درصد برای دهک - اول بود. هم چنین اطلاع مذکور در مورد گروه عمده «کالاهای غیر خوراکی و خدمات» بین ۳۲ درصد برای دهک پنجم و ششم تا ۳۵ درصد برای دهک نهم بود. بر اساس اعداد مربوط به تورم در میان دهک‌های مختلف هزینه‌ای، فاصله تورمی دهک‌ها در این ماه به ۷/۸ واحد درصد رسید که نسبت به ماه قبل (۷ واحد درصد) ۰/۸ واحد درصد افزایش داشت. فاصله تورمی در گروه عمده

سیاست‌های دستوری راهکار یا گریز

بررسی‌ها نشان می‌دهند اجرای سیاست‌های دستوری در بازار پول، بیش از آنکه تأثیرات مثبتی در راستای کنترل پایه پولی و تورم داشته باشد، از طرفی این گونه سیاست‌گذاری‌های در تولید یا در قیمت‌گذاری نیز در ماه‌های اخیر موجب شده است که فعالان اقتصادی مانند بانک، تولیدکنندگان، صادر و واردکنندگان با سردرگمی مواجه شوند و با تداوم وضعیت کنونی، شرایط برای این فعالان اقتصادی سخت‌تر خواهد شد. در واقع سیاستگذار در نظر دارد که کشور را با سیاست‌های دستوری کنترل کند. در خصوص سیاست‌گذاری‌های دستوری در مواجهه با بانک‌ها سیاستگذار به دنبال کنترل نقدینگی و کنترل رشد ترازنامه بانک‌ها هستند، اما اعطای تسهیلاتی تحت عنوان تسهیلات تکلیفی حکایت دیگری دارد. صحبت‌های علی صالح‌آبادی، رئیس بانک مرکزی، برای کاهش میزان تسهیلات تکلیفی تعیین شده در بودجه ۱۴۰۱ نشان از آن داشت که خود سیاستگذاران نیز از اثرات مخرب این نوع تسهیلات آگاه هستند.

با نگاهی به تاریخ اقتصادی نیم‌قرن اخیر کشورمان شاید بتوان گفت قیمت‌گذاری دستوری ام‌الفساد اقتصاد ایران در این سال‌ها بوده است. منظور از فساد اینجا البته تنها فساد مالی نیست، بلکه تباهی، معنای کلی این واژه است که شامل اتلاف و استفاده نادرست از منابع هم می‌شود. سیاست قیمت‌گذاری که امروزه دولت تقریباً در همه بازارهای مهم کشور انجام می‌دهد، یکی از عوامل اصلی گسترش تباهی در اقتصاد ملی ما در نیم‌قرن اخیر بوده است.

از اوایل دهه ۱۳۵۰ خورشیدی که درآمدهای یادآورده نفتی رو به افزایش بی‌سابقه‌ای نهاد، دولت‌ها نتوانستند در مقابل و سوسه دخالت بیشتر در اقتصاد با تکیه بر این درآمدها، مقاومت کنند. افزایش توان مالی دولت بدون تکیه بر مالیات‌ها، این امکان را برای سیاستمداران حاکم فراهم آورد که با خیال راحت به سیاست یارانه قیمتی در بخش وسیعی از اقتصاد روی بیاورند و محبوبیت خود را در میان مردم، در کوتاه‌مدت، افزایش دهند. این سیاست با گسترش یارانه‌های قیمتی در سوخت و برخی کالاهای اساسی آغاز شد و با گذر زمان، به‌ویژه پس از انقلاب اسلامی، دامنه گسترده‌تری یافت و این بهانه را به دست دولت داد تا سیاست قیمت‌گذاری خود را به همه دریافت‌کنندگان یارانه قیمتی تعمیم دهد. در نتیجه دولت بسط یارانه‌های بی‌سابقه‌ای پیدا کرد که عملاً به او اجازه می‌داد تقریباً در همه بازارها قیمت‌گذاری کند. گرچه تباهی‌های این سیاست یارانه‌ای و قیمت‌گذاری فراگیر در دوران افزایش درآمدهای نفتی دولت چندان به چشم نمی‌آید، اما در دوران کاهش این درآمدها، به‌شدت مساله‌ساز و موجب نارضایتی مردم می‌شود.

محدودیت شدید در استفاده از درآمدهای ارزی، تورم با شدت و حدت بیشتری به کشور بازگشت. در شرایط کاهش درآمدهای ارزی و نیز محدودیت امکان استفاده از آنها به علت تحریم‌های اقتصادی، تداوم سیاست ناظر بر یارانه‌های قیمتی ناگزیر به روند تورمی شتاب می‌دهد؛ چراکه دولت دیگر امکان استفاده از اهرم نرخ ارز پایین و واردات ارزان قیمت را ندارد و ناچار به دست‌اندازی به منابع بانک مرکزی می‌شود. این وضعیتی است که اقتصاد ایران اکنون با آن روبه‌رو است. حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی که برخی دولتیان از آن به اصلاح اقتصادی تعبیر می‌کنند، در واقع، ربطی به اصلاح اقتصادی به معنی واقعی کلمه ندارد و صرفاً تصمیمی از روی ناچاری است. اصلاح اقتصادی زمانی اتفاق می‌افتد که سیاست قیمت‌گذاری دستوری کنار گذاشته شود و سیاستگذار بپذیرد که نظام بازار

در زمان دولت‌های نهم و دهم که درآمدهای ناشی از صادرات نفت به شدت افزایش یافت، دولت به‌طور کم سابقه‌ای مداخلات خود در اقتصاد را که عمدتاً ناظر بر قیمت‌گذاری دستوری در اغلب بازارها بود، گسترش داد و موجب تباهی عظیم منابع شد بدون اینکه مردم به‌طور ملموسی تبعات آن را حس کنند. میانگین سالانه تورم در این دوران، با وجود افزایش شدید نقدینگی، کمتر از ۲۰ درصد بود؛ چراکه دولت با اهرم نرخ ارز و واردات ارزان قیمت مانع افزایش قیمت کالاهای قابل مبادله می‌شد. اما با تشدید تحریم‌های اقتصادی در اواخر دولت دهم و ایجاد مشکل در استفاده از درآمدهای ارزی، نرخ تورم به شدت رو به فزونی نهاد و اگر فضای مثبت مذاکرات هسته‌ای و توافق برجام نبود، این روند همچنان ادامه می‌یافت؛ همان‌طور که نهایتاً با خروج دولت ایالات متحده از برجام در سال ۱۳۹۷ و ایجاد

نمودن جایگاه مهم بانک مرکزی در مدیریت منابع پولی و مالی و اصلاح نظام بانکی ابلاغ نمود. اما فعالان، کارشناسان و تحلیلگران حوزه نظام بانکی و اقتصادی بر این عقیده اند که استقلال بانک مرکزی به عنوان شرط لازم برای تحقق تورم تک‌رقمی پایدار، یکی از پایه‌ای‌ترین و بدیهی‌ترین اصول علم اقتصاد در کنترل تورم و ایجاد ثبات در اقتصاد است و ثبات اقتصادی یکی از کلیدی‌ترین شروط لازم برای رشد و توسعه کشور. همان‌طور که سابقه ۵۰ سال گذشته کشور نشان می‌دهد، پس از تصویب قانون پولی و بانکی ۱۳۵۱، در نبود استقلال بانک مرکزی، دولت‌های مستقر، در تلاشند برنامه‌های خود را مستقل از اینکه به رشد اقتصادی منجر می‌شوند یا در راستای تحقق شعارهای پوپولیستی به کار می‌روند، پیش برده، از منابع بانک مرکزی استفاده کرده و با رشد نقدینگی ایجادشده، تورم آن را به دولت‌های بعدی تحمیل کنند.

طرح‌های اشتغال دولت هشتم، طرح‌های بنگاه‌های زودبازده و مسکن مهر در دولت نهم و دهم و تامین مالی زیان بانک‌های ورشکسته و موسسات مالی غیرمجاز، نجات صوری و ظاهری بازار بورس، تامین کسری بودجه سال‌های اخیر، تامین مالی برخی صندوق‌های بازتسهیلتی ورشکسته، تامین مالی برخی شرکت‌های ورشکسته نیمه‌دولتی، تامین مالی ارز رانتی ۴۲۰۰ تومانی در دولت‌های بعدی و... همگی تنها مصادیقی از این نوع برنامه‌ها طی دو دهه گذشته هستند. دولت‌ها مستقیم یا غیرمستقیم از طریق بانک‌ها، بانک مرکزی را مجبور می‌کنند خط اعتباری یا اضافه‌برداشت در اختیار بانک‌ها گذاشته یا به اجبار اوراق دولتی را در نرخ‌های پایین خریداری کند. تسلط دولت بر بانک مرکزی باعث می‌شود بانک مرکزی منفعلانه مجری اوامر دولت باشد و با رشد نقدینگی ایجادشده، تنها ناکارایی‌های دولت و شرکت‌های دولتی و نیمه‌دولتی را پوشش دهد و از وظایف ذاتی خود نیز عقب بنشیند و نظارت بر بانک‌ها را هم نتواند انجام دهد. در نتیجه سیاست‌های پولی و ارزی کشور و نیز حفظ ثبات نظام بانکی از اختیار او خارج می‌شود و در نتیجه نه تنها تورم‌های بالا در کشور محقق می‌شود که بسیار پر نوسان هم هست و کوچک‌ترین شوکی در اقتصاد منجر به تغییر در تورم و متغیرهای کلان اقتصادی مانند نرخ ارز می‌شود و بی‌ثباتی را در اقتصاد نهادینه می‌کند.

منطق خاص خود را دارد و دستور نمی‌پذیرد. متأسفانه سیاستگذاران اقتصادی در کشور ما هنوز حاضر به پذیرفتن این گزاره عقلانی و علمی نیستند که دستور دادن به نظمی که ماهیتاً دستور ناپذیر است چیزی جز اب در هاون کوبیدن نیست. اما این اب در هاون کوبیدن برای اقتصاد ملی و مردم بسیار پرهزینه است. در راستای سیاست‌های ابلاغی رئیسی به میرداماد رفت و ۸ ماموریت را برای بانک مرکزی تبیین کرد. تقویت ارزش پول ملی، اصلاح ناترازی بانک‌ها، توقف رشد سالیانه نقدینگی، اصلاح سبد ذخایر ارزی متناسب با نیازهای سرمایه‌گذاری و تجاری کشور، توسعه دامنه وثایق و تسهیل فرآیند وثیقه‌گذاری، فعال‌سازی حساب تجاری، تقویت سامانه‌های نظارتی و تامین سرمایه در گردش واحدهای تولیدی، ماموریت‌های ۸ گانه را شامل می‌شود که ابراهیم رئیسی پس از خاطر نشان

استقلال بانک مرکزی که به‌عنوان مهم‌ترین سازوکار برای تضمین سیاست‌های پولی سالم اعمال می‌شود به معنی تجویز خودسر بودن بانک مرکزی و اثر نپذیرفتن آن از شرایط اقتصادی کشور نیست، بلکه ابزاری است که با توجه به اقتصاد سیاسی حاکم بر روابط بین تصمیم‌گیران عمده اقتصادی طراحی شده است تا تخصصی بودن سیاست‌های پولی با هدف تنظیم نرخ تورم امکان‌پذیر شود. اقتصادهای دنیای امروز پیچیده‌اند. ابعاد فعالیت‌های اقتصادی بسیار بزرگ است، تنوع آنها بسیار زیاد است و درهم‌تنیدگی روابط اقتصادی هم در سطح یک کشور و هم در میان کشورهای دنیا بسیار بالا است. این پیچیدگی هم اهداف متعددی برای اقتصاد تعریف می‌کند و هم ابزارهای متعددی برای دنبال کردن آن اهداف را در اختیار تصمیم‌گیران می‌گذارد. نتیجه این است که تقریباً در هر حوزه‌ای از این مجموعه بزرگ و پیچیده، نیاز به گروهی از متخصصان وجود دارد که تمام توجهشان را به شناخت روابطی که در آن حوزه از اقتصاد وجود دارد، معطوف کنند و ابزارهای مناسب برای رسیدن به اهداف خاصی را طراحی و اجرا کنند. بانک مرکزی نمونه کاملی است از سازمان‌هایی که هر خدش‌های به تخصصی بودنشان لطمه‌ای عظیم به کل اقتصاد وارد می‌کند. چراکه تورم بالا مختل‌کننده تمام فعالیت‌های اقتصادی و کاهش رفاه جامعه به‌ویژه رفاه کم‌درآمدترین گروه‌های جامعه است. کنترل تورم وظیفه اصلی، اولیه و انحصاری بانک مرکزی است. گاهی گفته می‌شود که وظایف دیگری، از قبیل کمک به رشد اقتصادی یا کاهش بیکاری یا تنظیم نرخ ارز، هم بر عهده بانک‌های مرکزی است؛ ولی اولاً برای تمام آنها سازمان‌های تخصصی دیگری هم طراحی شده است؛ درحالی‌که کنترل تورم انحصاراً وظیفه بانک مرکزی است و در صورت افزایش تورم همگان آن را مسوول می‌دانند. ثانیاً بسیاری از متغیرهای دیگر به‌واسطه ربطشان به متغیرهای پولی تغییر می‌کنند و بانک مرکزی ناگزیر آنها را رصد می‌کند؛ ولی در نهایت هدفش تنظیم نرخ تورم است. در سال جاری میلادی که نرخ تورم در بسیاری از کشورهای پیشرفته افزایش یافته است، انگشت اتهام به عوامل بسیاری از جمله وقفه در زنجیره عرضه یا چاپ پول برای پرداخت مستمری در دوران کرونا اشاره رفته است؛ ولی این امر به معنای مبرا دانستن بانک‌های مرکزی نیست. بسیاری از اقتصاددانان می‌گویند اگر این عوامل در افزایش نرخ تورم نقش داشته است، بانک مرکزی به‌عنوان نهاد تخصصی کنترل تورم باید آنها را در محاسبات وارد می‌کرده است. حتی شوک‌های خارجی هم از مسوولیت بانک مرکزی در کنترل تورم نمی‌کاهد.

پیش‌بینی رشد اقتصادی در اولین سال قرن

جاری، جزئیات قابل توجهی از وضعیت تمام بخش‌ها ارائه کرده است. بر اساس این گزارش، در حالی که رشد اقتصادی سال ۱۴۰۰ تحت تأثیر کاهش اثرات پاندمی کرونا و رشد بخش خدمات رخ داده بود، در سال ۱۴۰۱ رشد اقتصادی کشور تحت تأثیر عوامل دیگری خواهد بود.

سیاست انقباضی اقتصادهای بزرگ جهان و کاهش تقاضای جهانی، حذف ارز ترجیحی و تأثیر آن بر صنایع غذایی و کشاورزی و اثر منفی قطع برق و گاز صنایع اصلی‌ترین مواردی هستند که در سال جاری اقتصاد ایران را متأثر می‌کنند. پیش‌بینی می‌شود بخش معدن با رشد ۹/۷ درصدی و بخش کشاورزی با رشد ۷/۹ درصدی بیشترین رشد در سال جاری را تجربه کنند. صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی نیز در آخرین گزارش‌های خود رشد اقتصادی ایران در سال ۲۰۲۲ را به ترتیب ۳ و ۳/۷ درصد پیش‌بینی کرده‌اند. بنابراین روایت مرکز پژوهش‌ها با نهادهای بین‌المللی در یک راستاست. نکته قابل توجه این است که رشد سال ۱۴۰۰ از سوی بانک مرکزی، به میزان ۴/۴ درصد گزارش شده بود. مرکز آمار ایران نیز رشد سال گذشته را ۴/۳ درصد عنوان کرده بود. بنابراین در صورت تحقق رشد اقتصادی ۳/۷ درصدی تا پایان سال، از سطح رشد اقتصادی ایران کاسته می‌شود.

بازوی پژوهشی مجلس در اولین پیش‌بینی رسمی از نرخ رشد اقتصادی سال ۱۴۰۱، در گزارشی این عدد را ۳/۷ درصد با احتساب بخش نفت و ۳/۹ درصد بدون احتساب بخش نفت اعلام کرد. این گزارش مثلث تأثیرگذار بر رشد اقتصادی سال جاری را معرفی کرده است؛ مساله سیاست‌های انقباضی در پیش‌گرفته‌شده از سوی بانک‌های مرکزی اقتصادهای بزرگ جهان، حذف ارز ترجیحی و در نهایت تامین پایدار انرژی برای صنایع و واحدهای تولیدی سه عامل موثر و بازی‌ساز برای رشد اقتصادی سال جاری خواهد بود. علاوه بر این عوامل موثر بر بخش‌های مختلف اقتصادی نیز در این گزارش به تصویر کشیده شده است. بر این اساس در حالی که انتظار می‌رود بخش کشاورزی به دنبال بهبود بارش‌ها در کشور با رشد ۷/۹ درصدی مواجه شود، رشد بخش نفت با کاهش قابل توجه نسبت به سال قبل به ۱/۱ درصد می‌رسد. همچنین در حالی که رشد بخش صنعت نیز مثبت ارزیابی می‌شود، گزارش‌ها از بخش ساختمان حاکی از آن است که این بخش در سال ۱۴۰۱ رشد منفی را تجربه خواهد کرد. بر این اساس مرکز پژوهش‌های مجلس در گزارشی ضمن بررسی عملکرد اقتصاد ایران در بهار ۱۴۰۱، بازی‌سازان رشد اقتصادی سال جاری را بررسی کرد. این گزارش ۲۴ صفحه‌ای با پیش‌بینی رشد ۳/۷ درصدی برای سال

بازار سرمایه به روایت آ آر

بورس تابستانه آسرد

بورس تهران نخستین روز تابستان را منفی آغاز کرد و با افت ۰/۴۱ درصدی تا محدوده یک میلیون و ۵۳۳ هزار واحدی عقب‌نشینی کرد. روزی سرخ که با افت قیمت ۷۰ درصدی از نمادهای معاملاتی پایان یافت و همزمان با تداول رکورد در حجم دادوستد، شاهد خروج بیش از ۲۰۰ میلیارد تومان سرمایه حقیقی دیگر از گردونه معاملات سهام بودیم. به عبارات دیگر واگس منفی سرمایه‌گذاران نسبت به متغیرهای مهم اقتصادی از جمله پیشروی نرخ تورم حکایت می‌کند. در حالی که به نظر می‌رسید افزایش انتظارات تورمی بتواند همچون محرکی قابل توجه و اثرگذار، نقش مثبتی بر معاملات سهام بگذارد اما این احتمالات با وجود فوت گرفتن اخبار پرامیون احیای برنامه رتگ باخت. این امر سبب شده تا بازار در وزن کمی

کشور مهیا شود؛ زیرا جهش ماشین اقتصادی نیاز به تزریق سرمایه جدید دارد.

تورم همواره یکی از مهم‌ترین دلایل افزایش قیمت در بازارهای دارایی است. این مساله به حدی در میان اقتصاددان‌ها و متخصصان حوزه مالی بدیهی انگاشته می‌شود که نمی‌توان حتی فکر کرد که تورم به‌عنوان یک پدیده پولی راهی به جز تغییر نرخ برابری ارزها، رشد قیمت در کامودیتی‌ها و افزایش ارزش تحلیلی سهام را به دنبال داشته باشد.

با این حال به نظر می‌رسد که وجود یک عامل کلیدی در این رابطه می‌تواند کل همبستگی یادشده را در بازه‌های زمانی کوتاه‌مدت به خطر بیندازد. بررسی‌ها حکایت از آن دارد که هنگام افزایش ترس در بازارهای پر ریسکی نظیر سهام ممکن است قیمت‌ها به سبب ریسک‌های گوناگون از حرکت در روند صعودی باز ایستند و خود را با تاخیر زیاد با شرایط تورمی وفق بدهند. این دقیقاً وضعیتی است که بورس تهران به آن دچار شده؛ بازاری که به سبب ریسک‌های متعددی نظیر ریسک‌های قانونی و رکود جهانی از حرکت صعودی باز مانده است. این گزاره به آن معناست که تنها با تکیه بر تورم نمی‌توان توصیه به خرید در این بازار داشت.

بررسی معاملات بازار سهام در بازه بلندمدت نشان می‌دهد که طی دهه‌های گذشته قیمت‌ها در این بازار همبستگی بالایی با تورم داشته‌اند. همین امر سبب شده تا بسیاری از سرمایه‌گذاران به محض افزایش تورم و انتظارات تورمی در جامعه خود را برای رفتن به دوره‌ای از رونق تورمی در بازار سهام آماده کنند، با این حال همان‌طور که در علم آمار معروف است وجود همبستگی همیشه به معنی اثبات علیت نیست. بر این اساس اگر فرض را بر این بگذاریم که تغییر یک عامل مهم از عواملی که در دوره‌های قبلی سبب رونق بازار سهامی شده می‌تواند این بار آن را به تاخیر بیندازد، بپس راه نگفته‌ایم.

در ابتدای شهریور ماه شاخص بورس پس از چند کاهش، رشد کرد و به محدوده یک‌میلیون و ۴۳۱ هزار واحد رسید.

مقایسه عملکرد این نماگر با شاخص کل هموزن که رشدی ۱۲۷ درصدی داشته، حاکی از آن است که رشد قیمت‌ها در بازار سهام از نمادهای کوچک آغاز شده است؛ با این حال بررسی نماگر اصلی نشان می‌دهد که این مساله برای نماگر مذکور نیز ممکن است. اما این گرما لحظه‌ای و موقتی بود و در شهریور ماه نیز دمای بورس بالا نرفت. به شکلی دیگر می‌توان گفت بازار سهام مدت‌ها است که با حواشی ریزش قیمت‌ها در سال ۹۹ دست

عرضه و تقاضا شاهد کرختی عجیبی باشد. افزایش شتاب خروج سهامداران حقیقی و حقوقی در حالی ادامه دارد که برخی تحلیلگران این وضعیت را موقتی عنوان کردند و بر این باورند که بورس برای خیز صعودی نیازمند محرک قوی و مثبت از خارج این بازار است.

در انتهای هفته دوم نیز افت قیمت‌ها در بازار سهام همچنان ادامه داشت و شاخص کل بورس تهران با کاهش ارتفاع ۰/۸ درصدی بار دیگر در معرض سقوط به ابرکنال ۱/۴ میلیون واحد قرار گرفت. عدم اطمینان خاصه در مسائل اقتصادی کشور و همزمانی آن با چشم‌انداز منفی اقتصاد جهانی که بر قیمت کامودیتی‌ها سایه افکنده، از مهم‌ترین موضوعات تعمیق‌کننده رکود در تالار شیشه‌ای است.

بازار سرمایه در شرایط رکودی قرار دارد. رکود در بازار سرمایه در شرایطی ادامه پیدا می‌کند که کشور با افزایش نقدینگی، افزایش انتظارات تورمی و افزایش نرخ ارز مواجه است. اما از طرفی در شرایط کنونی، نوعی بلاتکلیفی با شدت بالا و دامنه وسیع بر اقتصاد ما حاکم است. این مساله موجب می‌شود تا ریسک سیستماتیک فضای اقتصادی کشور افزایش پیدا کند.

در چنین شرایطی، طبیعی است که گرایش صاحبان سرمایه به سمت کالاهای کم‌ریسک بیشتر از کالاهای پرریسک باشد. در نتیجه، صاحبان سرمایه به جای انتخاب بازار سرمایه، بازارهای دیگری را برای سرمایه‌گذاری انتخاب می‌کنند. و از سوی دیگر بازار سرمایه در کشور ما با محدودیت‌های خاصی روبه‌رو است که دیگر بازارهای سرمایه‌گذاری را چندان دربر نمی‌گیرند.

بر این اساس و مطابق گزارش مرکز آمار ایران، رشد تشکیل سرمایه ثابت در زمستان ۱۴۰۰ پس از ۶ فصل، دوباره منفی شد. حال سیاستگذار در یک بزنگاه اقتصادی قرار دارد یا اینکه ماشین اقتصادی را با همین موتور معیوب کنونی هدایت خواهد کرد که نتیجه آن حرکت با سرعت پایین و ایست‌های ناگهانی خواهد بود یا اینکه موتور رشد اقتصادی را تعمیر اساسی می‌کند تا شرایط را برای شتاب‌گیری ماشین اقتصاد فراهم سازد. اگر قرار بر تعمیر اساسی (اورهال) باشد، کارشناسان سه دستورالعمل را پیشنهاد می‌دهند: نخست باید ثبات اقتصاد کلان در یک بازه بلندمدت فراهم شود و عدم قطعیت از آینده اقتصاد به حداقل برسد.

موضوع دوم، بهبود فضای کسب‌وکار است؛ به‌گونه‌ای که سرمایه‌گذاری در تولید مزیت بیشتری نسبت به سرمایه‌گذاری در بازارهای غیرمولد داشته باشد. در نهایت اینکه شرایط برای جذب سرمایه‌گذاری خارجی در تولید

۰/۳۰ درصدی همراه بود و شاخص هموزن نیز ۰/۶۹ درصد رشد داشت. این در حالی است که ارزش معاملات خرد بورس همچنان در سطوح حداقلی است و در این بازه نیز ۱۵۶۳ میلیارد تومان بود. اما در این زمان با خبر دیگری هم همراه بود. نرخ سقف بازار برق از ۶۴۲ ریال به ازای هر کیلووات ساعت به ۸۰۳ ریال به ازای هر کیلووات ساعت افزایش داشت. این افزایش معادل رشد ۲۵ درصدی سقف نرخ فروش انرژی به شرکت مدیریت شبکه نسبت به قبل است.

این خبر چنانچه بازار سهام در مسیر مثبتی قرار داشت می‌توانست بر جریان معاملات برقی‌ها اثر بیشتری بگذارد. اما در حال حاضر و به اعتقاد اکثر کارشناسان آنچنان بر بازار سهام تأثیرگذار نیست. کارشناسان همچنان دلایل رکود در بازار سهام را عوامل سیاسی نظیر ریسک‌های سیستماتیک و اقتصادی در سطح کلان می‌دانند. دست آخر در پایان شهریور ماه بازده شاخص کل بورس در ۶ ماهه اول قرن منفی شد. نماگر مذکور، با رسیدن به سطح یک میلیون و ۳۶۷ هزار واحدی طی معاملات زبانی ۰/۱ درصدی را به ثبت رسانده که بیش از هر چیز ناشی از کاهش قیمت‌های جهانی و بی‌اعتمادی به فضای داخلی بازار سهام است. تداوم این روند سبب شده است کاهش ادامه‌دار ارزش معاملات خرد از محدوده ۵ هزار و ۸۰۰ میلیارد تومانی. این متغیر را به سطح هزار و ۳۵۹ میلیارد تومان در این بازه برساند که حاکی از نبود اقبال به بورس است.

و پنجه نرم می‌کند. در این میان به‌تازگی یک مساله دیگر نیز به حواشی قبلی اضافه شده و آن سوءاستفاده از دارایی‌های شرکت فولاد مبارکه به‌منظور کسب عواید شخصی در چارچوب عملیات بازارگردانی در شرکت‌های زیرمجموعه است. اما جدایی از این مسئله بررسی‌ها نشان می‌دهد نفس‌های شاخص کل بورس به شماره افتاده و نماگر اصلی بازار سهام دیگر مانند قبل نوسان نمی‌کند. بورس اوراق بهادار تهران به‌عنوان مهم‌ترین بخش از بازارهای مالی کشور در حالی از نبود نقدینگی کافی رنج می‌برد که نوسان‌های شاخص کل بورس روز به روز کم و کمتر می‌شود.

به‌طوری‌که تحت تأثیر مسائلی از قبیل روند رکودی بازارهای جهانی و مسکوت ماندن روند ادامه‌دار مذاکرات برجام، شرایط سرمایه‌گذاری در این بازار به مراتب دشوارتر از قبل شده و بر بلا تکلیفی هر چه بیشتر فعالان بازار افزوده است.

این مدعا را می‌توان با تکرار صفر شدن نوسان شاخص کل در دو هفته اخیر و همچنین خروج ادامه‌دار سرمایه از بازار مذکور به اثبات رساند. چراکه میزان تحرکات نماگر یادشده از ابتدای سال تاکنون تا حد زیادی محدود شده و شاخص کل حدود ۳ مرتبه در بازه مثبت ۰/۰۳ تا منفی ۰/۰۳ درصد نوسان داشته که هر سه مرتبه آن در فصل تابستان به ثبت رسیده است.

در پایان هفته سوم شهریور ماه شاخص کل بورس و اوراق بهادار بعد از ۱۰ روز بالاخره سه‌شنبه با رشد اندک

شاخص کل بورس تهران در تابستان ۱۴۰۱

اوراق دولتی راهکار کسری بودجه؟

انتشار اوراق قرضه شفافیت کسری بودجه را موجب می‌شود. اگر کسری بودجه تنها از محل فروش اوراق تأمین شود، کسری‌های شدید به افزایش نرخ بهره می‌انجامد. افزایش بیش از حد نرخ بهره، موجب می‌شود تا نظر افکار عمومی نسبت به این موضوع جلب شود. با جلب افکار عمومی نسبت به انتشار اوراق قرضه، فرایند مناسبی آغاز می‌شود که در نتیجه آن حساسیت مردم به کسری بودجه دولت و هزینه‌های زاید دولت افزایش پیدا می‌کند. این امر اتفاق مبارکی است که موجب رشد و توسعه اقتصاد ایران در آینده خواهد شد. درست در همین جاست که می‌توان به‌علت مخالفت برخی از جریان‌ها با انتشار اوراق قرضه پی برد. شفافیت! این همان چیزی است که با انتشار اوراق قرضه روی می‌دهد و صاحبان منافع با آن درگیرند. جایگزین‌های اوراق برای تأمین کسری بودجه مخرب بوده است.

بهترین راه‌حل بهینه تأمین کسری بودجه، انتشار اوراق قرضه است. این گزاره، نه یک فرضیه خام و آزمون‌نشده که ماحصل یک فرایند صدساله جهانی در عرصه سیاستگذاری پولی و مالی است. بر اساس این تجربه تاریخی است که متخصصان علم اقتصاد به این نتیجه رسیده‌اند که باید سیاستگذاری مالی بودجه‌ای از سیاستگذاری پولی جدا باشد. بهترین ابزاری که این دو سیاست را از یکدیگر جدا می‌کند، انتشار اوراق برای تأمین کسری بودجه دولت است. در حقیقت، در تمام کشورهای پیشرفته دنیا، راه‌حل کسری بودجه دولت‌ها انتشار اوراق قرضه است. به عبارت دیگر، انتشار اوراق قرضه برای حل کسری بودجه نه تنها عجیب نیست، بلکه عدم انتشار اوراق قرضه برای حل کسری بودجه امری عجیب و غیرطبیعی است. این امر غیرطبیعی، همان اتفاقی است که به‌طور معمول، در کشور ما رخ می‌دهد!

شاخص کل فرابورس تهران در تابستان ۱۴۰۱

در ایران یکی از کوچک‌ترین دولت‌ها نسبت به تولید ناخالص ملی است.

البته این به این معنا نیست که دخالت دولت نیز کمترین است. از قضا، دولت ما یکی از بالاترین سطوح مداخله را در اقتصاد دارد.

حال شاید این گزاره که اندازه دولت در ایران به تناسب اندازه کشور، یکی از کوچک‌ترین‌ها است، برای شما سوال‌برانگیز باشد. از این نظر لازم می‌دانم توضیح دهم که در ایران ما یک دولت داریم و یک اقمار دولت.

دولت همان نهادی است که مسوولیت‌های حاکمیتی نظیر اعمال قانون، برقراری امنیت و رفاه، بازتوزیع درآمد، آموزش، بهداشت و تأمین اجتماعی را بر عهده دارد. این دولت مرکزی در ایران از نظر حاکمیتی تضعیف شده است. اندازه این دولت در ایران در حدود ۱۵ تا ۲۰ درصد از GDP است که در مقابل سایر دولت‌ها کوچک ارزیابی می‌شود. در مقابل این دولت ضعیف و فقیر، شرکت‌های دولتی و نهادها و انحصارات خصوصی با مسئولیت حاکمیتی را داریم که به مراتب وزن بالایی از دولت مرکزی و بخش خصوصی در اقتصاد دارند. حال چه کسی قرار است بر این ابرشرکت‌ها و نهادها نظارت بکند؟ همان دولت ضعیف فقیر. پرستی اینجاست که دولت برای جبران این مساله چه کاری باید انجام بدهد؟

در دو سال آخر دولت قبل، چندین بار به درخواست سازمان برنامه و بودجه و به دستور رئیس‌جمهور سابق، بانک مرکزی از منابع تنخواه‌گردان، منابعی را در اختیار دولت قرار داد.

اما در خصوص سیاست انتشار اوراق قرضه توجه به دو نکته بسیار مهم است. نکته اول، نسبت‌های بدهی است و نکته دوم، اندازه دولت.

نسبت‌های بدهی: نه تنها دولت‌ها که حتی شرکت‌ها نیز وقتی بدهکار می‌شوند، بنا نیست که این بدهی‌ها را به‌طور کامل و در یک لحظه پرداخت کنند، بلکه قرار است که مقدار بدهی نسبت به تولید ناخالص ملی کنترل شود. شرط جاری بودن بدهی‌ها نیز از همین جا تشات می‌گیرد.

به عبارت دیگر، وقتی دولت توانایی بازگرداندن بدهی‌های قبلی را دارد، مستحق دریافت بدهی‌های جدید می‌شود. حال با این مقدمه، بررسی که مطرح می‌شود این است که وضعیت نسبت‌های بدهی در ایران چگونه است؟

بر اساس آمار، نسبت بدهی در ایران پایین است. نسبت بدهی داخلی به تولید ناخالص ملی چیزی در حدود ۲۸ درصد و نسبت بدهی خارجی در حدود ۲ درصد است. در واقع، این نسبت‌های بدهی برای کشوری در اندازه ما، یکی از پایین‌ترین نسبت‌ها در دنیا است. اندازه دولت: با توجه به اندازه اقتصاد کشور ما، دولت

BODGET

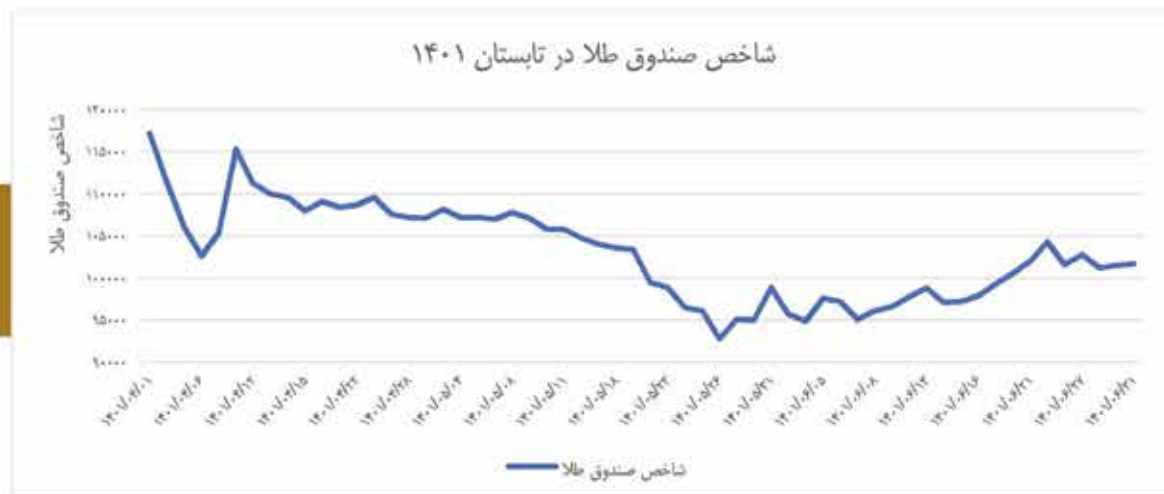
بازار طلا و فلزات گرانبها

صندوق طلا در بازارهای آتی مالی بورس کالای ایران

با نرخ‌های بالاتر از قیمت بازگشایی شدند و این بازار پس از سه‌روز سبزپوش شد؛ اما جریان نقدینگی از معاملات صندوق طلا با سررسید مرداد و مهرماه منفی بود؛ در واقع میزان خروج نقدینگی از این بازار بیش از ورود آن بود. در حالی که جریان نقدینگی از معاملات صندوق طلا در بازار مشتقه با سررسید مرداد و مهرماه خارج شد، جریان نقدینگی به معاملات صندوق طلا با سررسید آذرماه مثبت بود. این موضوع بیانگر انتظار کاهش قیمت گواهی سکه به‌عنوان دارایی پایه این صندوق‌ها در کوتاه و میان‌مدت و صعود مجدد قیمت در فاصله زمانی بلندمدت است. برخلاف جریان رشد قیمت در معاملات آتی صندوق طلا، روند معاملات آتی بر پایه زعفران و نقره، روز گذشته همچنان کاهش‌ی بود و نقدینگی نیز به خروج از این بازارها تمایل داشت؛ اما از میزان افت روزانه قیمت در این بخش ظرف روز گذشته کاسته شد.

بررسی عملکرد معامله‌گران صندوق طلا در بازارهای آتی و مالی بورس کالای ایران از کاهش انتظارات منفی قیمتی میان فعالان این بازار حکایت دارد. هر سه نماد صندوق مورد معامله در بازار آتی بورس کالا پس از سه‌روز قرمزپوشی، در پایان اولین هفته از تیرماه وارد مسیر رشد ارزش شدند. بازگشت نرخ گواهی سکه به مسیر رشد به‌عنوان دارایی پایه دلیل این تغییر رویه بود. در عین حال، میانگین نرخ فروش صندوق‌های طلا در این بازه زمانی به نرخ‌های بالاتر از NAV ابطال صعود کرد. البته فاصله قیمت میان نرخ معامله هر صندوق و نرخ ابطال آن، رقمی محدود بود که این موضوع نشان می‌دهد با وجود تغییر انتظارات قیمتی میان معامله‌گران این بازار، فعالان این بخش جانب احتیاط را در خریدهای خود نگه داشته و حاضر به پذیرش ریسک نیستند. اگرچه معامله‌گران بازار آتی در این بازه از زمان حاضر به معامله صندوق‌های طلا

شاخص صندوق طلا در تابستان ۱۴۰۱

اونس برمدار ۱۸۰۰

کاهش قیمت طلا است، زیرا سرمایه‌گذاران در حال بررسی بازارها هستند، برخی از آنان در حال خروج از بازار طلا و تصمیم به فروش دارایی‌های خود گرفته‌اند و تصمیم دارند آن را به سمت دلار سرازیر کنند. هم اکنون شاخص دلار در سطح ۱۰۸ واحدی قرار دارد که در دو دهه اخیر بی‌سابقه بوده است.

گزارش اخیر تورم آمریکا که از افزایش دوباره سطح قیمت‌ها در این کشور حکایت داشت نیز انتظارات برای افزایش دوباره نرخ بهره از سوی فدرال رزرو را تقویت کرد و به همین علت در افسان بازار نقش چشمگیری داشت. پیش از این طلا در آگوست ۲۰۲۱ در این سطح قیمت قرار گرفته بود.

براساس گزارش آمار بیکاری ایالات متحده برای هفته منتهی به ۲۵ ژوئن سال جاری، تعداد بیکاران آمریکایی هزار نفر کاهش داشته و به ۲۲۸ هزار نفر رسیده است. این موضوع نشان می‌دهد که بازار کار آمریکا بیش از پیش به سمت اشباع کامل حرکت می‌کند و همین موضوع معامله‌گران بازارهای ریسکی را نگران کرده است. با نزدیک‌تر شدن بازار کار به اشباع کامل، راه فدرال رزرو برای افزایش بیشتر نرخ بهره بازتر خواهد شد که به نفع دارایی‌های ریسکی و طلا خواهد بود. این موضوع موجب شد در بازار رمزارزها بیت‌کوین مقاومت ۲۰ هزار دلار را از دست داده و در بازار طلای جهانی نیز اونس طلا در مرز ۱۸۰۰ دلار نوسان کند. بازار اشتغال یکی از مهم‌ترین بازارهای هر اقتصاد محسوب می‌شود. این بازار تاثیر مستقیمی روی تقاضای کالاها داشته. چرا که با افزایش نیروی کار، به دلیل افزایش درآمد افراد سطح جامعه، میزان تقاضا نیز افزایش خواهد داشت. افزایش نرخ بهره نیز یکی از سیاست‌هایی است که مستقیماً روی تقاضای کالاها موثر است، چرا که با افزایش نرخ بهره، نقدینگی موجود در سطح جامعه کاهش داشته و همین موضوع می‌تواند تقاضای

خرید کالاها را کاهش دهد. مقامات ایالات متحده پیش از این تاکید کرده بودند تا جایی که افزایش نرخ بهره موجب رکود اقتصادی نشود به این سیاست انقباضی ادامه خواهند داد. حال که بازار کار نشان داده که از افزایش نرخ بهره تاکنون متاثر نشده است، انتظار می‌رود نرخ بهره بیش از پیش افزایش یابد. در بیست و چهارم تیرماه قیمت هر اونس طلا به ۱۷۰۰ دلار رسید، ارزش دلار، شرایط سیاسی و وضعیت اقتصادی جهان عواملی هستند که به صورت مستقیم در کاهش یا

افزایش قیمت طلا تاثیر می‌گذارند. بحث داغ روزهای اخیر تقویت دلار و هجوم سرمایه‌گذاران به این بخش بوده است. افزایش شاخص دلار مهم‌ترین معیار برای

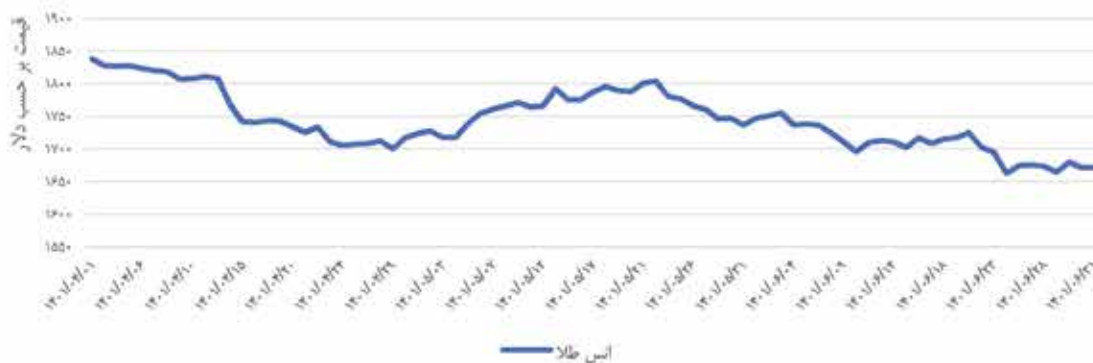

میشیگان دارد؛ زیرا این نهاد با پرسش از خانوارها درباره وضعیت کنونی و چشم‌انداز اقتصاد آمریکا، گزارشی را مبنی بر رشد و رکود اقتصاد ایالات متحده، هر دو هفته یکبار تنظیم و در اختیار همگان قرار می‌دهد. اعداد و ارقامی که توسط این دانشگاه منتشر می‌شود روی بازارهای جهانی اثرگذار است. طبق این موضوع، نظرسنجی سپتامبر نشان می‌دهد که با کاهش قیمت بنزین و کاهش تورم، مصرف‌کنندگان بر این باورند که اقتصاد آمریکا با رشد همراه خواهد بود. بر این اساس انتظارات تورمی در این کشور برای سومین ماه متوالی کاهش یافته و شاخص احساسات مصرف‌کننده در ماه سپتامبر به بالاترین میزان خود یعنی ۵۹/۵ واحد در ۵ ماه اخیر رسید که این رقم در ماه اوت ۵۸/۲ واحد ثبت شده بود. برخی از تحلیل‌گران بر این باورند که این امر انگیزه بیشتری به فدرال رزرو در جهت افزایش نرخ بهره در نشست ۲۱ سپتامبر داد تا روند کاهشی تورم را حفظ کند. البته باید گفت که افزایش نرخ بهره سبب تقویت دوباره دلار خواهد شد و رشد شاخص دلار به عنوان سرعت‌گیر بازارهای ریسکی و طلا تلقی می‌شود.

بازار طلا در نیمه مرداد روند معاملاتی خود را با بالاترین رشد در روزهای اخیر رساند. این فلز گرانبها با رشد حدود ۵ درصدی، در ساعاتی از روز از کانال ۱۸۰۰ دلاری عبور کرد و همچنان در حال نوسان است. بیت‌کوین، رهبر بازار رمزارزها نیز با افت ۲/۵ درصدی خود به زیر ۲۳ هزار دلار کشیده شد و در بازار با قیمت ۲۲ هزار و ۷۰۰ دلار معامله شد. در میان نگرانی‌ها از وضعیت بازار، سرمایه‌گذاران ترجیح می‌دهند دارایی‌های خود را در بازار امن‌تری سرمایه‌گذاری کنند و این موضوع سبب شده سرمایه‌گذاران دارایی‌های خود را به بخش طلا منتقل کنند.

طلا اسیر بازی الاکلنگی شد گزارش‌ها از سقوط طلا به میانه کانال ۱۶۰۰ دلار حکایت دارد. این فلز زرد روز جمعه ۱۶ سپتامبر با افت حدود ۳/۵ درصدی نسبت به هفته گذشته بار دیگر کانال قیمتی مارس ۲۰۲۰ را مشاهده کرد و با از دست دادن حمایت ۱۷۰۰ دلار، به قیمت ۱۶۵۴ دلار رسید. اما طلا در نهایت آخرین ساعات خود در روز جمعه ۱۶ سپتامبر را با قیمت ۱۶۲۵ دلار به پایان رساند. برخی از تحلیل‌گران افزودند که افت قیمت طلا ارتباط مستقیمی با نظرسنجی دانشگاه

بهای انس طلا در بازارهای جهانی در تابستان ۱۴۰۱

جهانی هم در این باره افزود: زمانی که نرخ بهره بالا می‌رود، طلا جایگاه امنی برای خریداران نیست و آنها می‌توانند دارایی‌های خود را در محیط‌های امن‌تری سرمایه‌گذاری کنند که ریسک کمتری دارد. در شرایطی که بازار با تورم روبه‌رو است، فلز زرد می‌تواند گزینه خوبی برای سرمایه‌گذاری باشد، اما ریسک بالاتر آن نسبت به اوراق بدهی ایالات‌متحده و دلار، اشتباهی سرمایه‌گذاران را در این بخش کم می‌کند. شمش هم از جمله دارایی‌هایی است که تقاضای آن با کاهش روبه‌رو بوده است. عامل دیگری که در کاهش قیمت طلا تاثیر گذاشته است؛ افت قیمت انرژی است. قیمت کامودیتی‌ها هم از جمله نفت،

به دلیل نگرانی و کاهش تقاضا که خود ناشی از ترس رکود است، به میزان ۱۰ درصد کاهش پیدا کرد. در این شرایط که بازار طلا با ریسک همراه است، تحلیل‌گران پیش‌بینی کرده‌اند که سرمایه‌گذاران دیگر حاضر نیستند که دارایی‌های خود را در بخش طلا سپرده‌گذاری کنند و احتمال دارد که آنها دارایی‌های خود را به سمت دلار سرازیر کنند تا ریسک پرتفوی آنان کاهش یابد.

ریزش طلا و نقره در نیمه تیرماه

افزایش شاخص دلار در دو هفته اول سبب ریزش بازارهای طلا و نقره شده است. شاخص دلار به میزان ۱۴ رشد کرده است و در حال حاضر میزان آن به ۱۰۶ واحد رسیده است. گزارش‌ها نشان می‌دهد که روند صعودی نرخ دلار و افزایش نرخ بهره تاثیر منفی بر بازار طلا گذاشته است، زیرا رشد دلار در مقابل طلا حرکت کرده و هرچقدر نرخ دلار بالاتر رود، ارزش این فلز زرد پایین‌تر می‌آید. این افزایش سبب شد بازارهای طلا و نقره افتی شدید را تجربه کنند. طلا هم اکنون در بازار حمایت ۱۸۰۰ دلاری خود را از دست داده و در حالی که در این بازه با قیمت ۱۸۰۴ دلار معامله می‌شد به هر اونس کمتر از ۱۷۶۰ دلار

رسیده است. در بازار نقره هم ریزش ۴ درصدی رخ داده است و قیمت هر اونس آن به ۱۹/۱۴ رسیده است. تحلیل‌گران معتقدند که این ریزش‌ها می‌تواند به دلایلی از جمله افزایش شاخص دلار در روزهای اخیر، روند صعودی نرخ بهره و کاهش قیمت انرژی وابسته باشد. افزایش نرخ دلار و نرخ بهره دو عاملی هستند که سرمایه‌گذاران را تشویق می‌کند تا دارایی‌های خود را به دلار تبدیل کنند. رئیس بانک مرکزی

بهای انس نقره در بازارهای جهانی در تابستان ۱۴۰۱

بی‌توجهی سکه به طلای جهانی

در منتهای تیرماه و پس از نوسانات گاهگاهی چشمگیر نرخ جهانی اونس طلا، قیمت سکه طلا کاهشی یافت و در محدوده کانال قیمتی ۱۵ میلیون تومانی به فعالیت خود پایان داد. طبق فرمول محاسبه ارزش ذاتی سکه طلا در بازار تهران، نرخ جهانی اونس طلا از منتهای این عوامل تشکیل دهنده قیمت سکه است. بنابراین با ریزش نرخ جهانی طلا انتظار می‌رود قیمت سکه در معاملات داخلی کشور نیز کاهش یابد. اما در بازار ریونی قیمت طلا جهانی با افزایش حساب قیمتی سکه خوراک شد و قیمت این کالای سرمایه‌ای توان قابل توجهی را تجربه نکرد. به عقیده بسیاری از تحلیلگران بازار سکه و ارز تهران چسبندگی مشاهده شده در نرخ سکه را می‌توان به دلیل وجود انگیزات تورمی در فضای بازار دانست. در نهایت قیمت هر قطعه از این فلز گرانبها با حدود ۲۰ هزار تومان افزایش به رقم ۱۵ میلیون و

۲۰ هزار تومان رسید. قیمت هر گرم دلار بازار آزاد نیز در این باره به رقم ۴۱ هزار و ۳۵۰ تومان رسید. بر اساس مشاهدات به عمل آمده از روند قیمت جهانی طلا، این شاخص برشم اقتصادی در روز سه‌شنبه ۱۲ اسفند با افت قیمت حدود ۲۳۷ درصدی به سطوح قیمتی کانال هزار و ۷۰۰ دلاری رسید. از سوی دیگر ارزش ذاتی هر قطعه سکه طلا ضرب امانی در بازار تهران نیز برابر شد با حاصل ضرب ۳ عامل «قیمت دلار در معاملات بازار آزاد»، «نرخ جهانی اونس طلا» و «تیرماه تبدیل اونس به گرم سکه معادل ۰۰۲۲۳۳» در نتیجه با در نظر گرفتن اسات سستی قیمت دلار بازار آزاد در معاملات روز چهارشنبه ۱۵ تیرماه و بر اساس روند قیمت اونس طلا در روز سه‌شنبه ۱۴ اسفند انتظار می‌رفت در بازار روز گذشته سکه طلا نیز شاهد افت سستی قیمت باشد.

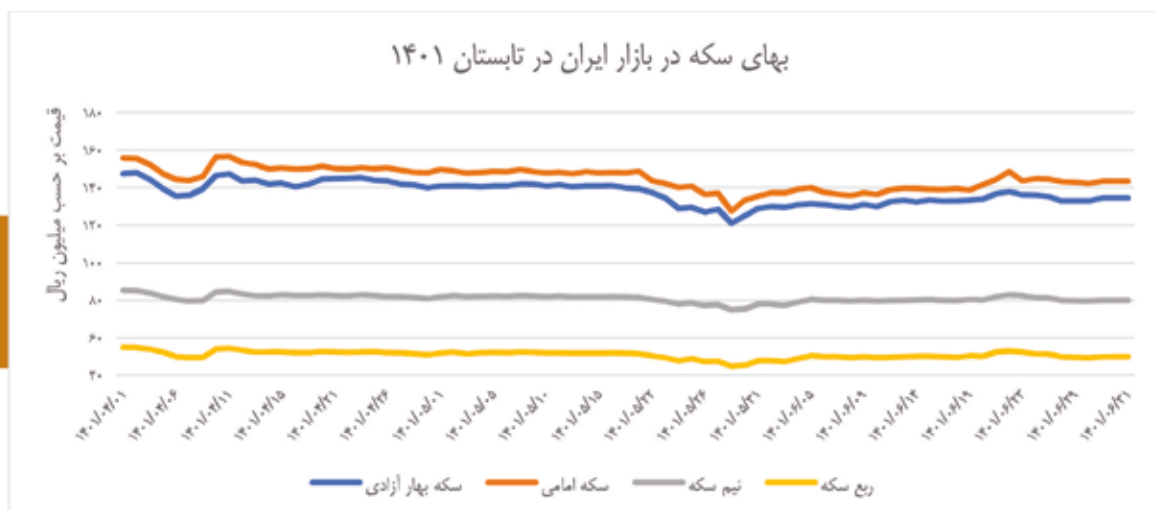
در روزهای گذشته قیمت سکه طلا در معاملات بازار تهران نیز افزایش یافت و در آستانه خروج از کانال ۱۴ میلیون تومانی قرار گرفت. البته این در حالی است که بخش قابل توجهی از نرخ سکه طلا را حساب قیمتی این کالا تشکیل داده است. به عقیده بسیاری از تحلیلگران بازار تهران حضور نرخ حساب سکه‌های طلا در بالاترین سطوح خود در ماه‌های گذشته ناشی از وجود انتظارات تورمی در میان عموم افراد جامعه است. در نهایت قیمت هر قطعه سکه طلا ضرب امامی در معاملات هفتمین روز از مرداد بازار تهران با حدود ۱۳۰ هزار تومان افزایش نسبت به نرخ روزهای پایانی هفته گذشته به رقم ۱۴ میلیون و ۹۹۰ هزار تومان رسید. شنبه ۸ مرداد نیز روند قیمت سکه در معاملات بازار تهران افزایشی بود. پس از افزایش قیمت جهانی طلا که از مهم‌ترین عوامل تشکیل‌دهنده قیمت سکه در معاملات بازار تهران است، در روزهای گذشته، نرخ این سکه ضرب امامی مجدداً به سمت مرزهای کانال ۱۵ میلیون تومانی حرکت کرد. هر قطعه سکه طلا طرح جدید در معاملات در این بازه رقم ۱۴ میلیون و ۸۸۰ هزار تومان بود.

با این حال افت نرخ مشاهده شده در ارزش ذاتی سکه طلا با افزایش نرخ حساب این کالا جبران شده و قیمت هر قطعه از این فلز زرد در پایان معاملات روز گذشته با افزایش اندک ۲۰ هزار تومانی نسبت به نرخ روز سه‌شنبه ۱۴ تیر به سطح قیمتی ۱۵ میلیون و ۲۰ هزار تومان رسید.

به اختلاف میان ارزش ذاتی یک کالا با نرخ معامله شده آن در بازار حساب قیمتی آن کالا می‌گویند. عمده دلایل شکل‌گیری حساب قیمتی، وجود انتظارات تورمی در فضای جامعه و بازار است که سبب می‌شود با افزایش یا کاهش حجم تقاضا یک کالا قیمت آن بالاتر یا پایین‌تر از ارزش ذاتی خود محاسبه شود. به عقیده بسیاری از تحلیلگران بازار تهران چسبندگی مشاهده شده در قیمت سکه طلا ضرب امامی و عدم عبور نرخ این کالا از مقاومت ۱۵ میلیون تومانی نیز به دلیل وجود انتظارات تورمی در فضای بازار تهران رخ داده است.

اما قیمت سکه طلا طرح جدید در پایان اولین هفته از مرداد به مرز کانال قیمتی ۱۵ میلیون تومانی نزدیک شد. پس از نوسانات افزایشی نرخ جهانی اونس طلا

بهای سکه در بازار ایران در تابستان ۱۴۰۱

سرمایه‌گذاری در معادن آری یانه

که با احتساب عیار ۲ گرم بر تن با راندمان ۸۵ درصد، پتانسیل تولید حداقل ۶۰۰ تن طلا در کشور وجود دارد. به طور کلی با توجه به تیپ و نوع معادن طلا، معمولاً در معادن با خاک‌های اکسیده تا سولفور، بر حسب فواصل حمل، عیار خاک ۰/۳ تا ۱/۵ گرم بر تن برای استحصال توجیه اقتصادی دارد. سازمان گسترش معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو) و شرکت تهیه و تولید مواد معدنی ایران (ایمپاسکو) فعالیت‌های چشمگیری با روند رو به رشد دارند.

با توجه به پتانسیل و حجم سرمایه‌گذاری‌های انجام‌شده در زمینه استحصال فلزاتی نظیر مس و سنگ آهن، اکنون با کمک دانش فنی جدید و تجربه موفقیت‌آمیز در زمینه فرآوری فلز طلا فرصتی ویژه برای سرمایه‌گذاران بخش خصوصی به‌منظور خرید و سرمایه‌گذاری در این حوزه فراهم شده است که مورد حمایت سازمان‌های دولتی ذی‌ربط نیز قرار دارد. تاکنون در ایران به‌طور متوسط ۳۵۰ میلیون تن ذخیره خاک معدنی دارای طلا شناسایی شده است

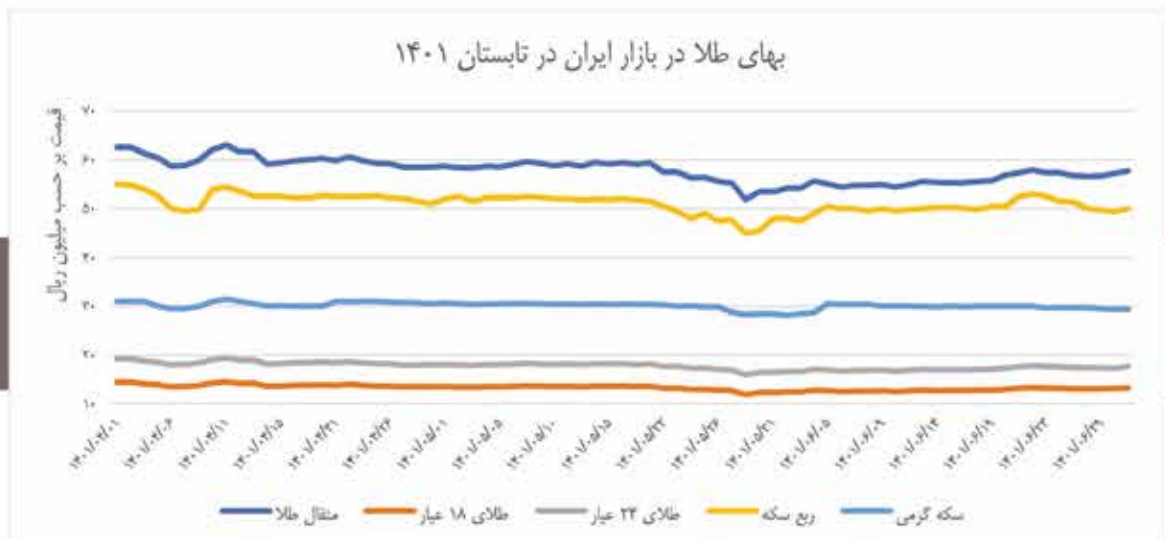
دارد که ۱۰ ppm (گرم در تن) طلا دارد، اما غیرقابل فرآوری بوده و ارزش اقتصادی ندارد و کانساری با ۰/۵ ppm طلا امکان فرآوری دارد و از نظر اقتصادی به‌طور کامل ارزشمند است.

عدم آشنایی فعالان در این صنعت با تکنولوژی فرآوری روز دنیا موجب شده که توان تشخیص طلا در یک محدوده همیشه وجود نداشته باشد یا در صورت تشخیص برای استحصال طلا از روش‌هایی استفاده کنند که عملاً به طلا نرسند. می‌توان گفت تمام انواع طلاهایی که در دنیا قابل فرآوری هستند نیز در ایران قابلیت فرآوری دارند و ترس و ناآگاهی از فرایندها و روش‌ها بعضاً موجب توقف پروژه‌ها می‌شود. همچنین ایران در بین ۱۲۱ کشور در سکوی ۴۳ جهان ایستاده است. سال‌ها است که طلا یک بستر امن برای سرمایه‌گذاری بوده و این روند کلی حتی با ورود دارایی‌های جدید خدشه‌ناپذیر جلوه کرده است. نوسان قیمت جهانی طلا نشان می‌دهد که از یک روند صعودی تاریخی تبعیت کرده و به احتمال قوی این وضعیت ادامه خواهد یافت. اینکه در بزرگ‌ترین تنش‌های اقتصادی، باز هم جایگاه طلا تضعیف نشده و می‌تواند یک دارایی امن تاریخی محسوب شود را نمی‌توان نادیده گرفت.

سود عاید از احداث کارخانه و انجام فرایند استحصال طلا توسط بهره‌بردار، بسیار بیشتر از فروش خاک همان معدن خواهد بود. بر این اساس تدوین طرح جامع طلا در سطح کشور در راستای تهیه بانک اطلاعاتی جامع از وضعیت منابع معدنی طلای کشور در شهریورماه ۱۳۹۹ با نظارت مجتمع طلای موه آغاز شده و پس از انجام مطالعات در چهار فاز با پیشرفت ۱۰۰ درصد اکنون این طرح به اتمام رسیده است. علاوه بر گزارش نهایی تهیه‌شده، سامانه تحت وب نیز به‌منظور دسترسی ذی‌نفعان صنعت طلا طراحی شده است که در پایان مردادماه سال جاری بهره‌برداری از آن امکان‌پذیر شد.

فرایند زمین‌شناسی تشکیل طلا با سایر فلزات پایه متفاوت است و به عبارت بهتر معادن طلا در مقدار خیلی کم مانند گرم بر تن یا کمتر از یک گرم بر تن، اقتصادی به حساب می‌آیند و این موضوع موجب می‌شود فرایند فرآوری طلا از اهمیت ویژه‌ای برخوردار شود. خاک طلا بعضاً هیچ ارزش اقتصادی ندارد و در واقع چرخه فرآوری، خاک را ارزشمند و دارای ارزش افزوده می‌کند. یکی دیگر از تفاوت‌های طلا با سایر فلزات مرسوم این است که نوع کانسارها در فرآوری طلا تأثیرگذار هستند، به عنوان مثال خاکی وجود

بهای طلا در بازار ایران در تابستان ۱۴۰۱

بازار فلزات اساسی

Basic Metal Market

معدن‌کاری دیجیتال نکته
کمتر توجه شده در ایران

معدن‌کاری دیجیتال حلقه مفقوده توسعه معدنی ایران از نگاه فعالان و سیاستگذاران این حوزه است. اما حوزه‌ای که سیاستگذار و بازیگران توجه چندانی به آن ندارند این غفلت بزرگ اما می‌تواند تبعات بسیاری برای کشور در پی داشته باشد؛ به‌طوری‌که در سال‌های آتی، کل زنجیره تامین صنایع در جهان تحت تاثیر این تحول قرار خواهند گرفت. ورود معادن به معدن‌کاری دیجیتال اجتناب‌ناپذیر، اما سخت است و تغییر فناوری از نسل دوم به چهارم، نیازمند صرف هزینه‌های بسیاری است. به عقیده صاحب‌نظران، مسیر جدید توسعه بخش معدن و صنایع معدنی است. در ایران به‌شدت مهجور مانده است و جز در مواردی معدود در چند مجموعه صنعتی بزرگ، فراگیری چندانی در کشور ندارد. دلیل این موضوع به رشته‌ای از مسائل مربوط است که می‌توان در یک تقسیم‌بندی اصولی آنها را به این شکل عنوان کرد: حاکمیت و مجموعه اقدامات، نگرش‌ها، تصورات، قوانین، جهت‌گیری‌ها و سرمایه‌گذاری‌ها به سمتی است که معدن‌کاری دیجیتال را تقویت نمی‌کند. بررسی تجربیات استرالیا، کانادا، برزیل، چین و برخی دیگر از کشورهای جهان در زمینه توسعه معدن‌کاری دیجیتال در کنار مرور دامنه متنوعی از فناوری‌های ابداعی در این حوزه، بازیگران برتر در زمینه ساخت و تجهیز معادن، ابعاد سرمایه‌گذاری در این حوزه و مهم‌ترین شرکت‌های فعال در معدن‌کاری دیجیتال در جهان، می‌تواند چراغ راه توسعه‌گران این بخش باشد.

با افت شدید قیمت فلزات اساسی در فصل دوم ۲۰۲۲، ارزش بازار ۵۰ شرکت بزرگ معدنی جهان سقوطی تاریخی را تجربه کرد. برآوردهای اولیه از افت ۱/۲ تریلیون دلاری ارزش بازار بازیگران اصلی بخش معدن جهان حکایت دارد.

شرکت‌های بزرگ معدنی فعلا در تولید ۴ فلز مس، طلا، آهن و نیکل بیشترین کاهش ارزش بازار را تجربه کرده‌اند. هم‌اینک مس در پایین‌ترین سطح خود از نوامبر ۲۰۲۱ قرار دارد.

سنگ‌آهن نیز پس از افزایش بیش از ۲۰۰ دلاری قیمت در سال گذشته، به‌سرعت به سمت بهای نازل دو رقمی نزدیک می‌شود. به‌رغم ذخایر کم تاریخی فلزات صنعتی، قیمت‌ها همچنان در حال سقوط هستند.

صعود پرسروصدای نیکل به سطح کم‌سابقه ۴۸ هزار دلار برای هر تن، اثر عمیقی بر بهای فولاد ضدزنگ گذاشت اما حالا بهای این فلز به نصف کاهش پیدا کرده است. طلا نیز پس از تبدیل شدن به لنگرگاه سرمایه‌گذاران، اکنون تسلیم شده و به پایین‌ترین قیمت خود در ۹ ماهه اخیر رسیده است.

دسته‌بندی وبسایت ماینینگ نشان می‌دهد در بین معدن‌کاران بزرگ این ریوتینتو، گروه BHP، واله، گلنکور، کلیولندکلایف، سومیموتو، گلدفیلدز و فری‌پورت مک‌موران هستند که از آنها با عنوان بازندگان اصلی این سقوط آزاد قیمتی یاد می‌شود.

فولاد در تابستان ۱۴۰۱

در شروع تابستان هیجان خرید در معاملات فولاد در بورس کالا فروکش کرد. ترس از ابطال معاملات با رقابت بالای قیمتی، سیگنال کاهشی بازار فولاد جهانی، معکوس شدن نوسان نرخ ارز در بازار داخلی و انباشت مقاطع طولی فولادی در انبار تجار در شرایطی که همچنان بازار ساخت‌وساز با رکود مصرفی روبه‌رو است، از مهم‌ترین دلایل کاهش رقابت قیمتی در این بازار بود. وضعیت بازار حکایت از آن دارد که تکانه‌های منفی قیمتی اخیر در بازار آزاد یا عقب‌نشینی خریداران در بورس کالا ادامه‌دار خواهد شد. سقوط آزاد قیمتی فولاد در بازارهای جهانی با محوریت بازار داخلی چین سرعت گرفته است؛ این موضوع با تضعیف نرخ فولاد صادراتی ایران می‌تواند زمینه عقب‌گرد بهای فولاد در بازار داخل را فراهم کند. اما بازار فولاد کشور بی‌توجه به سیگنال‌های کاهشی ارسالی از بازارهای جهانی در مسیر سقوط قیمتی قدم برمی‌دارد. نرخ فروش فولاد در بازار داخلی چین در روز ابتدایی بازگشایی بازار در هفته جاری، یعنی دوشنبه بیستم ژوئن، کاهش ۸/۵ درصدی داشت. کاهش تقاضا برای فولادهای ساختمانی و چشم‌انداز منفی از تقاضای چینی‌ها در این کشور، مهم‌ترین دلیل سقوط نرخ بلیت در این چین بود. این عقب‌گرد قیمتی به میزانی جدی است که برخی فولادسازان این کشور برای کاهش زیان به افت یا توقف تولید روی آورده‌اند.

در این بازه با تضعیف رشد اقتصاد جهانی با تیره و تار کردن چشم‌انداز تقاضا برای محصولات صنعتی، زمینه عقب‌گرد بها در بازار فلزات آهنی و غیرآهنی را فراهم کرد، به نحوی که شاخص قیمتی بورس فلزات لندن ظرف یک‌ماه اخیر افت ۱۱ درصدی را به ثبت رساند. در این شرایط، رئیس‌جمهور چین خواستار اتحاد اقتصادهای دنیا برای بازگرداندن اقتصاد به مسیر رشد شد. جولان ویروس کرونا در دنیا و تاکید دولت چین بر اعمال قرنطینه، سیاست‌های انقباضی اتخاذشده از سوی فدرال رزرو و تبعات اقتصادی جنگ روسیه و اوکراین، مهم‌ترین دلایل افول اقتصاد جهانی هستند که برای بازار فلزات ریسک جدی را به همراه داشته‌اند. در این شرایط، دولت چین در عین هشدار دادن نسبت به ادامه تحریم روسیه و تبعات آن بر اقتصاد جهانی، از عزم کشورش برای بازگرداندن اقتصاد به مسیر رشد خبر داد.

شاخص فلزات اساسی در تابستان ۱۴۰۱

زیرساختی در این کشور بود. اجرای پروژه‌های زیرساختی تقاضای فلزات آهنی و غیرآهنی را افزایش داده است و از این منظر زمینه بازگشت قیمت فلزات به مسیر رشد را مهیا می‌کند. ظرف سه هفته ابتدایی ماه ژوئن، دولت چین ۲۶۰ میلیارد دلار اوراق قرضه به فروش رساند که این رقم رکورد تاریخی فروش اوراق قرضه در این فاصله زمانی است. معمولاً دولت چین نقدینگی موردنیاز برای اجرای طرح‌های زیرساختی را از محل فروش اوراق بدهی تامین می‌کند؛ بنابراین افزایش فروش اوراق قرضه در این کشور را می‌توان گام ابتدایی دولت چین برای بازگرداندن اقتصاد به مسیر رشد تلقی کرد.

این وعده، بتانسیل افزایشی کردن بهای فلزات را ظرف روزهای پایانی هفته گذشته داشت. اما ادامه اثرگذاری آن بر بازارها بسته به اعلام جزئیات بیشتر از برنامه دولت یکس برای بازگرداندن اقتصاد به مسیر رشد خواهد بود. در چنین شرایطی مهم‌ترین ابزار دولت چین برای بازگرداندن اقتصاد به مسیر رشد، اجرای طرح‌ها و پروژه‌های زیرساختی است. در شرایطی که رئیس‌جمهور چین وعده داده است که رشد اقتصادی هدف‌گذاری شده ۵/۵ درصدی

را در سال جاری میلادی محقق می‌کند، باید منتظر افزایش پروژه‌های

یافته بود. تولیدکنندگان آهن اسفنجی در سال ۱۴۰۰، ۳۰/۳ میلیون تن از این محصول را تولید کرده‌اند که نسبت به سال ۹۹، کاهش ۳ درصدی را نشان می‌دهد. محدودیت مصرف گاز در زمستان سال گذشته علت اصلی کاهش ۳ درصدی تولید آهن اسفنجی است. چرا که گاز نقش اساسی در فرایند تولید آهن اسفنجی در واحدهای احیای مستقیم دارد. این آمارها حاکی از آن است که ظرفیت بالقوه تولید تنها زمانی بالفعل می‌شود که موانع جدی و بزرگ از سر راه آن برداشته شود. در واقع باید تمامی مشکلات به مرور و به‌صورت هم‌زمان مرتفع شوند. چالش انرژی، چالش حمل و نقل ریلی، مشکل تامین آب، معضل تامین مواد اولیه، عدم جذب سرمایه‌گذار، قیمت‌گذاری دستوری و... مجموعه‌ای قدرتمند از موانع را تشکیل می‌دهند تا چرخ صنعت فولاد نچرخد.

ریسک تامین برق و حامل‌های انرژی و تامین سنگ آهن و مواد اولیه، قیمت‌گذاری دستوری، مشکلات حمل‌ونقل ریلی و جاده‌ای و بعضاً امضای طلائی یا ریسک محدودیت‌های صادراتی در شرایطی که تقاضای بازارهای داخلی و صادراتی بالاست، ۴ چالش تابستانی پیش روی تولید در زنجیره تولید فولاد با محوریت بازار است؛ آن‌هم در شرایطی که کم‌توجهی به نظرات بخش خصوصی و تشکلهای معضل دیگری است که البته به جز فصل تابستان، در سایر فصول نیز بر روند توسعه این صنعت اثرگذار بوده و هست. تولید فولاد کشور بیش از ۲ میلیون و ۳۵۰ هزار تن نسبت به سال ۱۳۹۹ کاهش یافت. قابل ذکر است که کاهش قبلی تولید فولاد ایران به سال ۱۳۹۴ بازمی‌گردد که در آن سال میزان تولید فولاد کشور نسبت به سال ۱۳۹۳، ۰/۹ درصد کاهش

تولید فولاد و مصائب آن

بزرگان تولید مس در دنیا

کودلکو شیلی بزرگ‌ترین شرکت استخراج معدن مس جهان در سه‌ماه اول ۲۰۲۲ است. «فریبورت مكموران» نیز به دلیل افزایش تولید در معدن «گراسبرگ» جایگاه دوم خود را در رتبه‌بندی حفظ کرد. به گزارش «کالاخبر»، کیتکو ۱۰ شرکت برتر معدن مس در سراسر جهان را براساس تولید مس قابل انتساب آنها در سه‌ماه اول ۲۰۲۲ رتبه‌بندی کرد. تولید در غول معدنی شیلیایی کودلکو، بزرگ‌ترین شرکت معدنی مس جهان، ۷ درصد نسبت به سال قبل کاهش یافت و به ۳۸۷ هزار تن در سه‌ماه اول ۲۰۲۲ رسید. فریبورت مكموران با

۲۶۷ هزار تن مس تولیدشده در سه‌ماه اول ۲۰۲۲ در جایگاه دوم قرار دارد که در مقایسه با سه‌ماه اول ۲۰۲۱ افزایش یافته است که عمدتاً به دلیل افزایش تولید این مس در منطقه معدنی گراسبرگ ایلویرا است که طبق برنامه با پیشرفت خود ادامه می‌دهد. کیتکو با ۲۵۷ هزار و ۸۱۰ تن در سه‌ماه اول ۲۰۲۲ سومین تولیدکننده مس بوده که ۴۲ هزار و ۴۰۰ تن (۱۴ درصد) کمتر از سه‌ماه اول ۲۰۲۱ تولید کرده است؛ این امر منعکس‌کننده محدودیت‌های موقت ژئوتکنیکی در کاتانگا (۱۴ هزار تن) است. «بی‌اچ‌سی» هم با تولید ۲۵۰ هزار تن مس در سه‌ماه اول ۲۰۲۲ جایگاه چهارم را به خود اختصاص داد. زیرا دارایی‌های شیلی آن محیط عملیاتی چالش‌برانگیزی را به دلیل کاهش نیروی کار عملیاتی شرکت در نتیجه افزایش قابل‌توجه موارد کووید-۱۹ و دستورالعمل‌های مرتبط با سوبه آمیکرون در شیلی تجربه کردند. شرکت «سایبر کویپر» در رتبه پنجم قرار دارد. تولید مس این شرکت در سه‌ماه اول ۲۰۲۲ کاهش یافت و به ۲۱۴ هزار تن رسید. معدن «زیجین» چین که بیشترین حجم طلای مس را در خارج از کشور در بین شرکت‌های چینی تولید می‌کند، در سه‌ماه اول ۲۰۲۲ با تولید ۱۹۴ هزار تن مس رتبه ششم را به خود اختصاص داد. تولید معدنی لهستانی «کی‌سی‌اچ‌ام» در سه‌ماه اول ۲۰۲۲ به معاد هفتم رسید. تولید مس این شرکت ۱ درصد در مقایسه با سه‌ماه اول سال (۲۰۲۱) بیشتر بود و به ۱۹۳ هزار تن رسید. «فرست کوانتوم» در رده هشتم تولید مس قرار دارد. مجموع تولید مس این شرکت در سه‌ماه اول امسال ۱۸۲ هزار و ۲۱۰ تن بود که سبب به سه‌ماه اول ۲۰۲۱ کاهش داشته. زیرا در سه‌ماه اول امسال عملیاتی شرکت تولید گسترش داشت.

این پیش‌بینی‌ها، قیمت مس هفته گذشته در ادامه روند نزولی خود تحت‌تأثیر رکود اقتصادی (به دلیل چشم‌انداز افزایش نرخ بهره بانک‌های مرکزی کشورها) و تقویت دلار آمریکا با افت قیمت مواجه شد. در چین هم همچنان بیماری کرونا در دسترس است و دولت این کشور برای جلوگیری از شیوع آن سختگیری‌های جدیدی را اعمال کرده؛ موضوعی که در کاهش تقاضا و به تبع آن افت قیمت فلز سرخ اثرگذار بوده است. این عوامل باعث شده‌اند تا قیمت مس در حال حاضر در بورس فلزات لندن در محدوده ۸ هزار دلار باشد. بر این اساس در نیمه تیر ماه بهای هر تن مس تا کمتر از ۷ هزار و ۵۰۰ دلار افت نرخ داشته که کمترین میزان از ابتدای سال میلادی گذشته تاکنون است. سیاست‌های انقباضی پولی غرب برای مهار تورم، نگرانی‌ها از رکود را افزایش داده و بر نرخ باقی‌فلزات صنعتی نیز اثر گذاشته است. بهای آلومینیوم، نیز در این بازه و در بورس فلزات لندن به ۲ هزار و ۴۰۰ دلار رسید که کمترین میزان خود از ابتدای سال ۲۰۲۲ بوده است. همچنین ارزش نفت خام پس از یک‌دوره صعودی، به دلیل کاهش عرضه از سمت روسیه به دلیل جنگ این کشور با اوکراین، مدتی است که روندی نزولی را در پیش گرفته؛ به طوری که روز گذشته قیمت هر بشکه نفت خام در بورس آمریکا به ۱۰۲ دلار رسید که کمترین میزان از ماه میلادی گذشته است.

«ریوتینتو» در جایگاه نهم تولید مس قرار دارد؛ زیرا تولید مس استخراج‌شده آن به میزان ۱۲۵ هزار تن، ۴ درصد بیشتر از سه‌ماه اول سال ۲۰۲۱ بود. «آنتوفاگاستا» در پایان فهرست ۱۰ تولیدکننده برتر مس قرار دارد. تولید مس قابل‌انتساب این شرکت به میزان ۹۶ کیلوتن در سه ماه اول ۲۰۲۲ کمتر از سه‌ماه مشابه سال ۲۰۲۱ بود. بازار مس در سال ۲۰۲۲ به سمت کسری عرضه حدود ۱۵۰ هزار تنی پیش می‌رود. اگرچه جنگ در اوکراین بلافاصله باعث ایجاد نگرانی در خصوص عرضه کاتد شد؛ اما بیشتر از آن به تشدید نگرانی در مورد تورم و رشد اقتصادی دامن زد. در چین، روند تقاضای مس، تحت‌تأثیر بی‌اثر شدن تبعات منفی ناشی از تداوم قرنطینه‌های کووید-۱۹ با احتمال بهبود اقتصادی در پی مشوق‌های اقتصادی قدرتمند طی نیمه دوم سال ۲۰۲۰ است. اخبار مرتبط با تولید معدنی در آمریکای جنوبی، موجب تشدید کسری عرضه و وقفه تولید در بازار می‌شود. انتظار می‌رود که قیمت پس از وقوع فشار فروش اواخر ماه آوریل، طی اواخر فصل دوم و در فصل سوم سال ۲۰۲۲ رشد کند. تعدادی از پروژه‌های معدنی بزرگ در اواخر سال جاری و سال آینده شروع به تولید می‌کنند؛ اما گفته می‌شود که افزایش تولید پیش‌بینی‌شده طی سال‌های ۲۰۲۳ تا ۲۰۲۵ قادر به کاهش قیمت به سطوح کمتر از ۱۰ هزار دلار بر تن در آینده نخواهد بود. با وجود

بهای مس در بازار لندن در تابستان ۱۴۰۱

سرب و روی در تابستان

رشد زیادی داشته باشد و به یک میلیون تن برسد. علاوه بر این نیکل در ساخت فولاد ضدزنگ کاربرد دارد و حدود ۷۰ درصد بازار آن را تشکیل می‌دهد. حال در دوران پس از همه‌گیری تقاضا برای فولاد ضدزنگ نیز افزایش زیادی داشته است. در این بازه زمانی فلز نیکل در بورس فلزات آمریکا با افزایش ۱/۵ درصدی به ارزش حدود ۲۲ هزار دلار به ازای هر تن رسید؛ سطحی که از اوایل سال میلادی جاری مشاهده نشده بود. افزایش عرضه و واهمه از رکود جهانی از عوامل افت قیمتی در بازار فلز نیکل است. به گزارش نورونیکل، تولید نیکل اولیه در سال میلادی جاری ۱۹ درصد نسبت به سال قبل افزایش خواهد داشت و به ۲/۲۱ میلیون تن در سال خواهد رسید. همچنین دورنمای نزولی بازار باتوجه به افزایش نرخ‌های بهره در کشورهای توسعه‌یافته با محوریت فدرال رزرو بر رکود در بازار فلزات صنعتی بسیار تاثیرگذار بوده است.

بازار فلز نیکل پس از یک‌دوره جنب و جوش در اوایل سال میلادی جاری به دلایلی همچون کاهش عرضه به‌خاطر تکانه‌های جنگ روسیه و اوکراین و همچنین خریدهای هیجانی، روزهای آرامی را سپری می‌کند. در هفته گذشته، بهای این فلز در بورس‌های جهانی نزدیک به سطح قیمتی خود در اوایل سال میلادی جاری شد. بیم از رکود از دلایل مهم افت قیمتی نیکل بود. باوجود اینکه نگرانی از تحریم اروپا برای واردات این فلز از روسیه وجود دارد؛ خبرها حاکی از آن است که اتحادیه اروپا قصد اعمال تحریم بر فلزات صنعتی صادرشده از سوی روسیه را ندارد. در سال گذشته میلادی معاملات این فلز تنها به ۲/۲ میلیون تن رسید؛ اما بازار نیکل به دلیل کاربرد وسیع آن در ساخت خودروهای برقی به سرعت در حال رشد است. پیش‌بینی می‌شود که تقاضا برای نیکل سولفات که در ساخت باتری‌های لیتیومی به کار می‌رود تا سال ۲۰۲۶

بهای سرب و روی در بازارهای جهانی در تابستان ۱۴۰۱

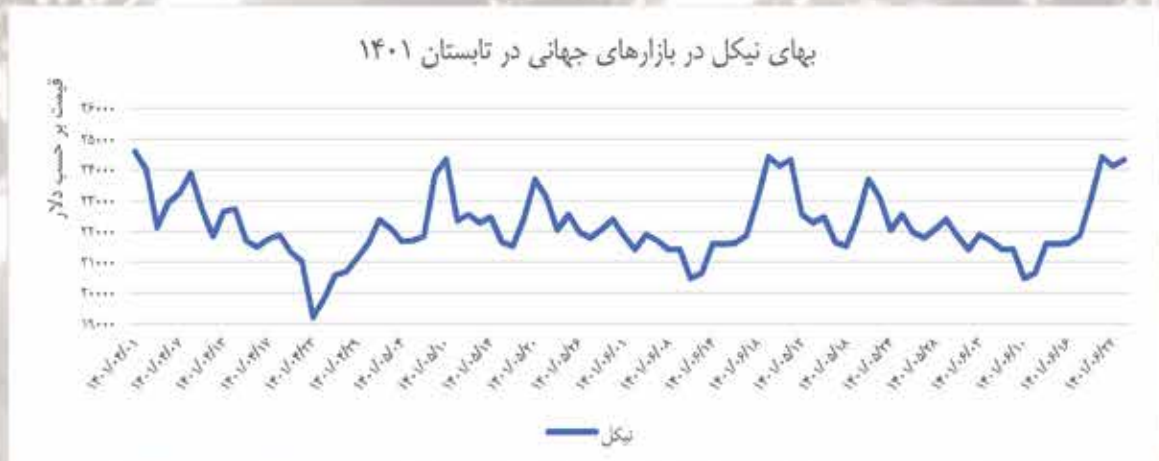

نیکل در ابعاد جهانی

زنجیره‌های فلزی، از جمله سرب و روی در بورس کالای ایران، تا حدودی محقق شده؛ اما همچنان با چالش‌هایی همراه است. برخی از فعالان حوزه سرب و روی معتقدند، ظرفیت مواد معدنی موجود در کشور محدود است؛ در حالی که تقاضای بالایی برای آن وجود دارد. بنابراین عرضه در بورس کالای ایران به خوبی توانسته است با شفاف‌سازی فرایند معامله این محصول، سازوکار مشخصی را در این زمینه ایجاد کند. برخی دیگر از صنعتگران فعال در این حوزه نیز بر این باور هستند که به دلیل نبود بازار شفاف، عملاً عرضه در بورس کالا بهبود یافته است و این سیاست فقط مراحل و شرایط تولید را برای واحدهای تولیدی دشوار کرده است؛ پس باید در تامین مواد اولیه آزادسازی صورت گیرد.

سرب و روی، جزو معدود صنایعی در ایران است که معدن آن در دست دولت و صنعت در دست بخش خصوصی است. بخش دولتی نمی‌تواند در تامین مواد اولیه، پایه‌های بخش خصوصی حرکت کند؛ از این رو تامین مواد اولیه و عرضه خاک معدنی در بورس کالا، فعالان این حوزه را به دو جناح مخالف و موافق تقسیم کرده است. تولیدکنندگان شمش روی کشور در سال‌های اخیر با چالش تامین خاک معدنی و به دنبال آن، کاهش تولید مواجه شده‌اند. همچنین از آنجا که حجم ذخیره معدن سرب و روی انگوران به‌عنوان تنها و اصلی‌ترین تامین‌کننده خاک اکسیدی رو به پایان است، عرضه و معاملات خاک معدنی، به شفافیت و نظارت بیشتری نیاز دارد. این امر از زمان اجباری شدن عرضه همه محصولات

بهای نیکل در بازارهای جهانی در تابستان ۱۴۰۱

آلومینیوم

کاهش تقاضا برای فلز آلومینیوم به سبب شیوع دوباره ویروس کرونا در شرق آسیا و همچنین اتخاذ سیاست‌های انقباضی پولی در ماه‌های اخیر در کشورهای غربی با محوریت ایالات متحده برای مهار تورم و به تبع آن، ترس از رکود، موجب شده است تا بهای این فلز به کمترین میزان در عماره اول سال میلادی جاری برسد. البته به دلیل بازگشایی‌های دوباره در چین و عزم این کشور برای افزایش رشد اقتصادی، قیمت آلومینیوم در هفته

آلومینیوم

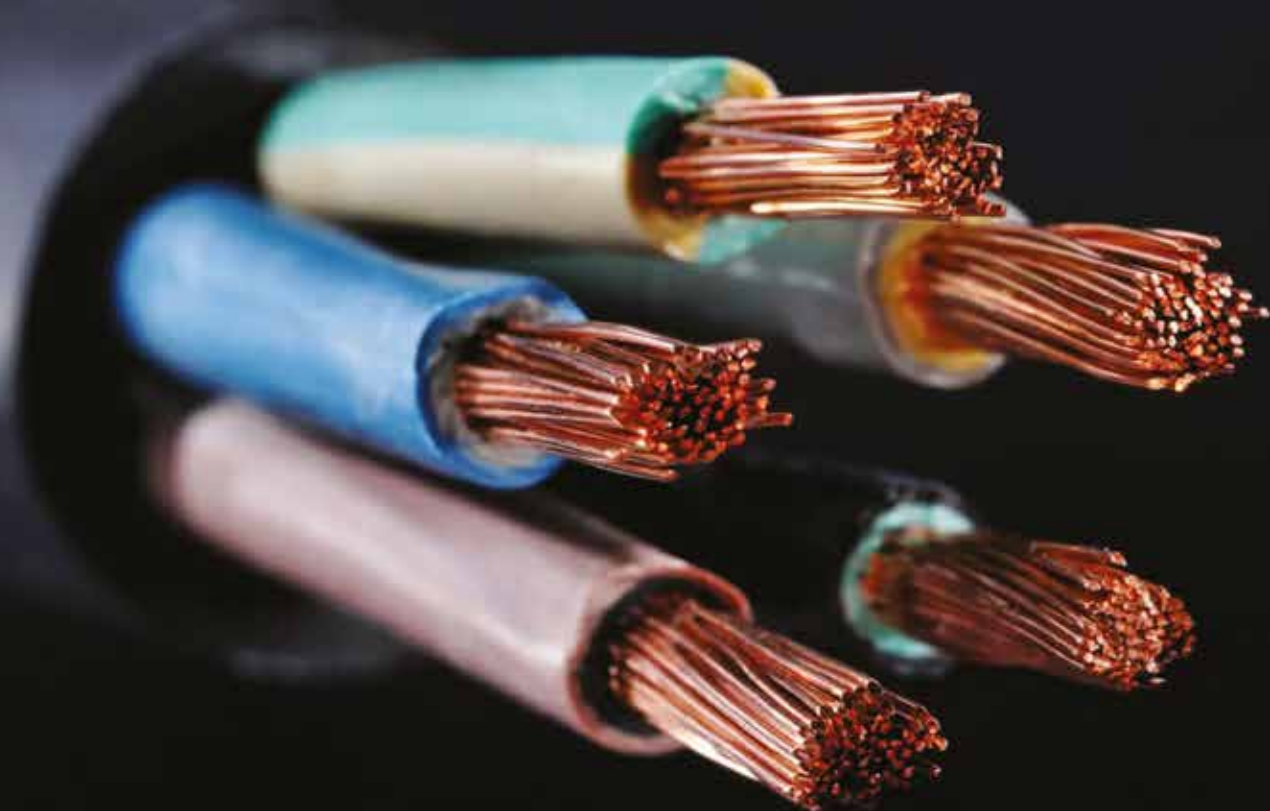
معاملات آلومینیوم در بازار فیزیکی بورس کالا شده است. قیمت آلومینیوم در بورس فلزات لندن در ۲۲ شهریورماه ۱۴۰۱، با ۲۱ دلار افزایش نسبت به روز معاملاتی قبل از آن، به ۲ هزار و ۳۰۹ دلار و ۵۰ سنت رسید.

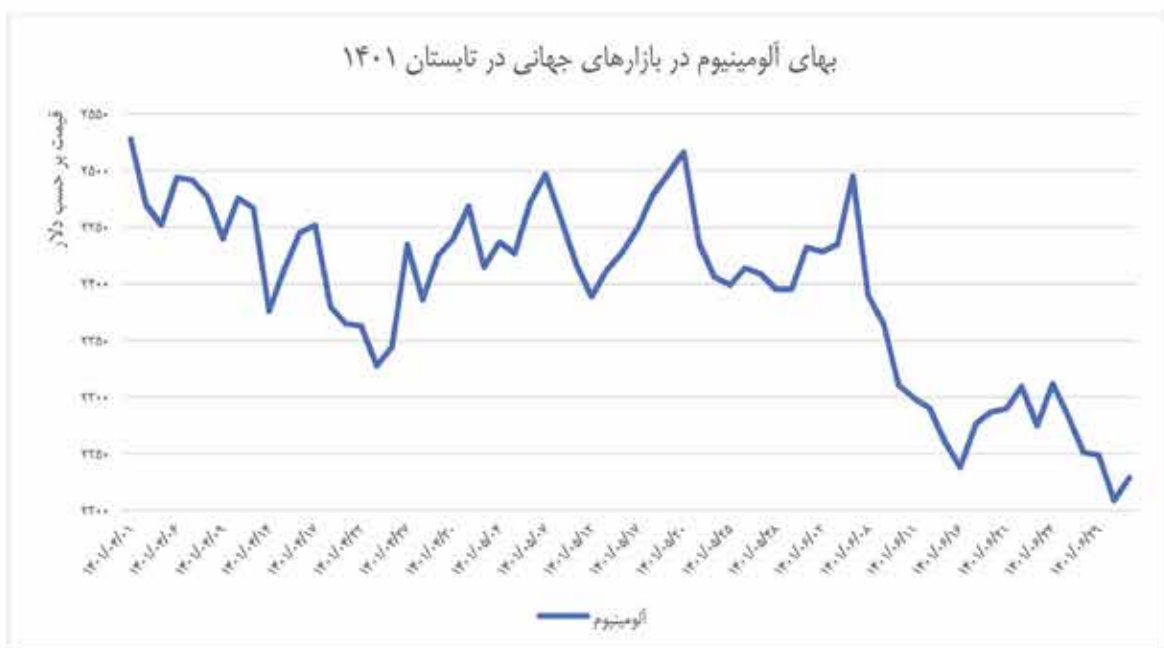
که نسبت به معاملات انجام‌شده در ۲۱ شهریورماه، رشد ۰/۹ درصدی معادل ۲۱ دلار را تجربه کرد. به گونه‌ای که ۲۱ شهریورماه، آلومینیوم ۲ هزار و ۲۸۸ دلار و ۵۰ سنت به ازای هر تن قیمت‌گذاری شد و قیمت آن روز سه‌شنبه به ۲ هزار و ۳۰۹ دلار و ۵۰ سنت به ازای هر تن رسید.

موجودی آلومینیوم در انبارهای بورس فلزات لندن طی روز سه‌شنبه ۲۲ شهریورماه، با کاهش یک‌هزار و ۴۷۵ تنی، از ۳۲۴ هزار و ۳۷۵ تن به ۳۲۲ هزار و ۹۰۰ تن رسید.

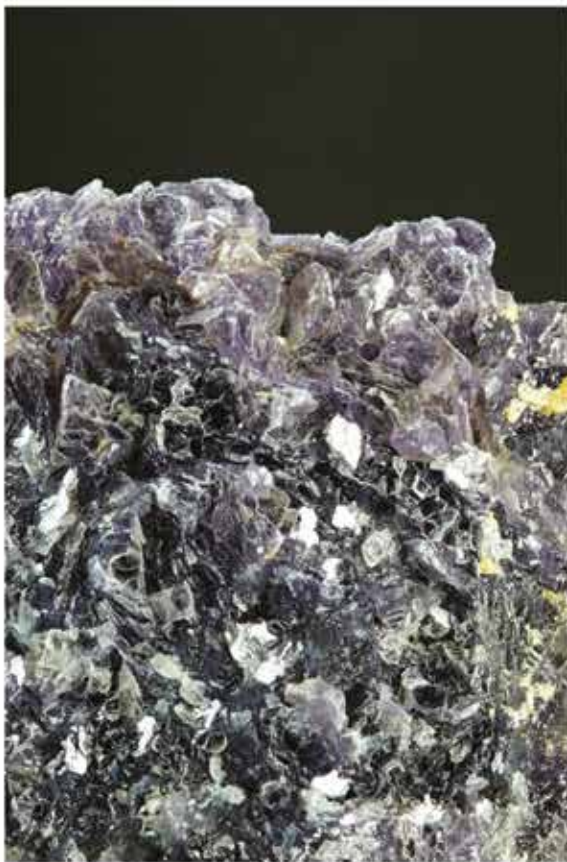
کاهش تقاضا برای فلز آلومینیوم به سبب شیوع دوباره ویروس کرونا در شرق آسیا و همچنین اتخاذ سیاست‌های انقباضی پولی در ماه‌های اخیر در کشورهای غربی با محوریت ایالات متحده برای مهار تورم و به تبع آن، ترس از رکود، موجب شده است تا بهای این فلز به کمترین میزان در ۶ ماه اول سال میلادی جاری برسد. البته به دلیل بازگشایی‌های دوباره در چین و عزم این کشور برای افزایش رشد اقتصادی، قیمت آلومینیوم در هفته گذشته با افزایش ناچیزی مواجه شد.

در بازار داخلی نیز کاهش نرخ ارز آزاد موجب کاهش تقاضا و نهایتاً همسو شدن قیمت‌ها در بازار داخلی با بازار جهانی شده و تقاضا را برای فلز نقره‌ای کاهش داده است؛ اگرچه ضعف عرضه داخلی این فلز همچنان باعث برتری تقاضا نسبت به عرضه و نبود تعادل در

لیتیوم فلز دهه پیش رو

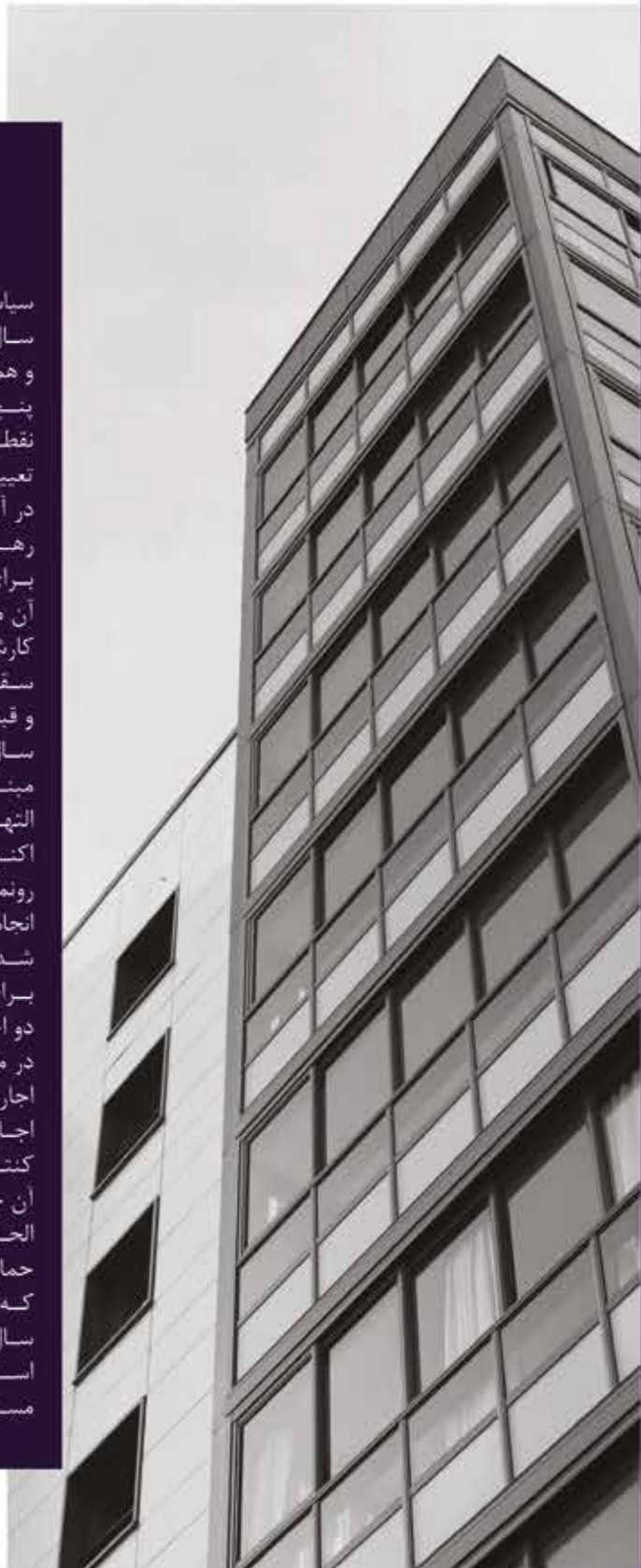

با وجود اینکه جایگزینی زغال سنگ در اروپا به دلیل بحران انرژی چالش‌هایی برای کاهش انتشار آلاینده‌های کربنی به وجود آورده است؛ اما به نظر می‌رسد تولیدکنندگان مصمم هستند با افزایش تولید خودروهای برقی و قطع کامل استفاده از سوخت‌های فسیلی تا چند دهه آینده، مساله گرمایش جهانی را حل کنند. افزایش محبوبیت خودروهای برقی در جهان نیز، تقاضا را برای فلزات باتری همچون لیتیوم روزبه‌روز بیشتر می‌کند. در روزهای اخیر نیز به دلیل افزایش تقاضا، فلز لیتیوم رکورد قیمتی خود را در منطقه پرمصرف شرق آسیا ثبت کرد. جهش تقاضا اما نگرانی‌هایی برای عدم تامین عرضه به وجود آورده است. برخی کارشناسان معتقدند که معادن جهانی نمی‌توانند پاسخگوی این حجم از نیاز باشند؛ برخی دیگر نیز می‌گویند مواد اولیه کافی وجود دارد؛ اما چالش اصلی این است که بتوان با توجه به زمان کم و تقاضا روزافزون این مواد اولیه را استخراج کرد. ایلان ماسک، مالک شرکت خودروسازی تسلا، به‌تازگی در جواب پرسشی مبنی بر اینکه تا ۱۰ سال آینده این شرکت چه تعداد خودروی برقی تولید خواهد کرد پاسخ داد، برآورد تخمینی ما که امکان‌پذیر باشد، حدود ۱۰۰ میلیون خودرو است.

بازار اجاره‌خون هفتم مستأجرها

حمایت از مستأجرها هدفمند شد!

سیاست تمدید خودکار اجاره اجاره‌نامه‌های ۱۴۰۰ در سال جاری، براساس آنچه تحت عنوان «کلیه قراردادهای» و همچنین «لحاظ ۶ مورد استثنا» در متن آن آمده، حاوی پنج اشکال و ابهام برای طرفین بازار است. مهم‌ترین نقطه‌گور این تصمیم، «سرنوشت اختیار مستأجرها» بابت تعیین فرمول رهن و اجاره یا حتی پایان دادن به سکونت در آپارتمان سال اول اجاره است. از آنجا که «تغییر وزن رهن و اجاره ماهانه قرارداد ۱۴۰۰» به‌عنوان موارد مجاز برای «عدم تمدید خودکار» قید نشده است، درخواست آن می‌تواند مسیر توافق را مبهم و پیچیده کند. نظر کارشناسان حقوقی بررسی شد. صرف‌نظر از اینکه تعیین سقف برای رشد اجاره‌بها طرح شکست‌خورده دولت فعلی و قبلی طی سال‌های ۹۹ و ۱۴۰۰ محسوب می‌شود و در سال‌های گذشته نیز مصوبات ستاد ملی مقابله با کرونا مبنی بر تعیین سقف برای تغییرات اجاره‌بها توانست التهاب در این بخش از بازار مسکن را مهار کند، آنچه اکنون به عنوان بسته حمایت از مستأجرها توسط دولت رونمایی شده، عملاً به مشکل‌تراشی در بازار اجاره خواهد انجامید. بررسی‌ها نشان می‌دهد شکل کنونی پیش‌بینی شده برای حمایت از مستأجرها دست کم از سه ناحیه برای موجران مشکل‌آفرین خواهد بود و از طرفی درباره دو اختیار همیشگی مستأجران ابهام دارد. به این ترتیب در مجموع پنج اشکال در محتوای بسته حمایتی دولت از اجاره‌نشین‌ها شناسایی شده که باید پیش از اجرا در بازار اجاره، اصلاحات لازم بر آن اعمال شود. طرح مجلس برای کنترل و ساماندهی اجاره‌بهای املاک مسکونی که کلیات آن چهارشنبه هفته گذشته به تصویب مجلس رسید، با الحاق ضوابط و ملاحظات می‌تواند به شکل هدفمند به حمایت از مستأجران بینجامد. ویژگی برجسته این طرح که در مقایسه با سایر طرح‌های پیش‌بینی شده در سه سال اخیر برای کنترل بازار اجاره‌بها آن را ممتاز می‌کند، استفاده از ابزارهای تنبیهی و تشویقی به جای مداخله مستقیم در بازار اجاره مسکن است.

اکران این سیاست، نرخ تورم اجاره در تهران از ۴۷ درصد و در کشور از ۵۲ درصد گذشت. اشتباه سیاستگذار و اصرار بر این بیراهه تنظیم بازار در «غفلت از برنامه‌ریزی برای کنترل تورم عمومی» خلاصه می‌شود. اجاره‌بها تابعی از تورم عمومی و البته تورم مسکن است؛ به طوری که موجرها متناسب با تغییر سطح هزینه زندگی برای پوشش بخشی از رشد هزینه‌های خود، مبالغ اجاره را افزایش می‌دهند. به این ترتیب، تورم اجاره معلول تورم عمومی است که برای مهار اولی باید ابزار صحیح مهار دومی به کار گرفته شود. کنترل تورم عمومی برای همه اضلاع بازار (عرضه و تقاضا) معادله برد-برد شکل می‌دهد؛ اما اکنون دو طرف عملاً باخت را تجربه کرده‌اند.

درجه سختی اجاره‌نشینی در پایتخت براساس «میزان اختصاص حقوق ماهانه مستاجرها به اجاره‌خانه» سنجش شد. با استناد به «حداقل دستمزد ۱۴۰۰» و همچنین «میانگین اجاره‌بهای مسکن در پاییز ۱۴۰۰» نشان می‌دهد، هزینه‌ای که مستاجره‌ای ساکن مناطق پایین شهر تهران در سال گذشته برای تامین مسکن پرداخت کرده‌اند، معادل «یک حقوق» بوده است. این نسبت البته برای کل خانوارهای پایتخت‌نشین با احتساب «زوجین شاغل» رقمی معادل ۸۶ درصد «حداقل دستمزد» برآورد می‌شود. معنای این نسبت کاملاً نامتعارف بین هزینه تامین مسکن اجاره‌ای و دستمزد مستاجرها آن است که جامعه کم‌درآمد برای دوپینگ مالی و تعادل بخشی بین هزینه‌های ضروری و درآمد حداقلی، از یکسری هزینه‌های ماهانه از جمله «تامین کالری» مجبور است فاکتور بگیرد تا بتواند در پایان ماه، از پس اجاره‌بها بر بیاید. سال گذشته در عین حال، «تورم عمومی بالا» و «تورم بسیار سنگین خوراکی‌ها» برای دهک‌های کم‌درآمد، قدرت مالی اجاره‌نشینی را بیشتر کاهش داد. سیاستگذار مسکن برای حل این معضل، «سقف اجاره‌بها» تعیین کرده؛ اقدامی که اخیراً در برخی کشورها نیز مساله‌ساز شده است. تجربه موفق در این زمینه مشخص می‌کند، تورم اجاره فقط از مسیر کاهش تورم عمومی و مهار تورم مسکن کاهش می‌یابد.

تصویر رسمی از بازار اجاره مسکن پایتخت - پاییز ۱۴۰۰

مناطق	میانگین اجاره بهای آپارتمان‌های اجاره داده شده - تومان
منطقه یک	۱۶۵۶۲۰۰۰
منطقه ۲	۱۱۲۹۳۰۰۰
منطقه ۳	۱۳۸۰۳۰۰۰
منطقه ۴	۶۷۴۹۰۰۰
منطقه ۵	۸۵۷۴۰۰۰
منطقه ۶	۱۰۷۳۷۰۰۰
منطقه ۷	۶۶۸۰۰۰۰
منطقه ۸	۵۸۱۵۰۰۰
منطقه ۹	۴۷۱۶۰۰۰
منطقه ۱۰	۴۷۵۲۰۰۰
منطقه ۱۱	۵۰۵۲۰۰۰
منطقه ۱۲	۲۵۲۸۰۰۰
منطقه ۱۳	۵۸۰۰۰۰۰
منطقه ۱۴	۲۸۲۳۰۰۰
منطقه ۱۵	۴۰۶۱۰۰۰
منطقه ۱۶	۳۸۱۶۰۰۰
منطقه ۱۷	۳۶۹۹۰۰۰
منطقه ۱۸	۳۳۸۵۰۰۰
منطقه ۱۹	۲۳۳۴۰۰۰
منطقه ۲۰	۳۵۵۹۰۰۰
منطقه ۲۱	۵۶۵۲۰۰۰
منطقه ۲۲	۷۹۸۴۰۰۰
کل شهر تهران	۶۶۰۹۰۰۰

با وجود این طرح مذکور نیازمند اصلاحاتی در نوع مشوق‌ها بوده که در صورت اعمال این اصلاحات، می‌تواند به شکل هدفمند به حمایت از مستاجران از طبقه متوسط و پایین جامعه منجر شود. اما اجاره‌نامه دستوری هم به سرنوشت اجاره‌بهای دستوری دچار شد؛ شکست سیاست مداخله‌گرانه در بازار با هدف کمک به مصرف‌کننده که در نهایت باعث زیان مصرف‌کننده می‌شود.

ابتدای تابستان امسال تصویب شد اجاره‌نامه‌های ۱۴۰۰ به مدت یک‌سال آن هم با افزایش حداکثر ۲۰ درصدی اجاره‌بها در شهرها -۲۵ درصدی در تهران- به شکل «خودکار» تمدید شود. تصور سیاستگذار این بود که «تمدید خودکار» التهاب اجاره‌بها را مهار می‌کند؛ اما آمار رسمی نشان می‌دهد تیر ماه امسال یعنی ماه اول

متوسط هزینه اجاره آپارتمان در شهر تهران ۶۰ درصد نسبت به سال ۹۹ جهش کرد. این نرخ رشد در مقایسه با میانگین تورم اجاره سالانه سه دهه اخیر -۲۲ درصد- یک وضعیت کاملاً غیرعادی -ملتهب- در بازار اجاره‌نشین‌ها را نشان می‌دهد. تورم اجاره همواره تابعی از تورم عمومی و تورم مسکن است؛ به این صورت که اجاره‌بها طی سال‌های گذشته همواره کمتر از رشد قیمت مسکن و در اغلب دوره‌ها تا حدودی بیشتر از تورم عمومی، افزایش پیدا کرده است؛ اما تا پیش از سال ۱۴۰۰، تورم اجاره با جهش تند رویه‌رو نشده بود. سال گذشته اما چهار موتور تورم‌ساز در بازار اجاره‌نشین‌ها فعال شد که همگی ناشی از «آزمون و خطای سیاستگذار» و غفلت از سیاست صحیح برای تنظیم قیمت‌ها بود. جهش قیمت مسکن، سقف دستوری (کاغذی) برای اجاره‌بها، تورم عمومی ۴۰ درصد و رکود عرضه جدید آپارتمان باعث شد میانگین هزینه اجاره یک مترمربع خانه در پایتخت از ۱۰۰ هزار تومان عبور کند. اگر سیاست مهار تورم به جای تعقیب قیمت‌ها در دستور کار قرار می‌گرفت، به‌دلیل دنباله‌روی تورم اجاره از تورم عمومی، بازار اجاره از التهاب این چنینی در امان می‌ماند. بررسی‌ها از سطح میانگین اجاره‌بها و متوسط قیمت مسکن در پایان ۱۴۰۰ مشخص می‌کند، نشانگر دستگاه سنجش حباب مسکن (که میزان متعارف یا نامتعارف بودن سطح قیمت ملک را نمایش می‌دهد) در ابتدای امسال از وضعیت «قرقرمز» ابتدای پارسال به وضعیت «قرمز» کاهش پیدا کرده است. اما هنوز این نشانگر نسبت P به R (قیمت به اجاره) - نیازمند کاهش است که اگر شرایط غیرعادی بازار اجاره بهبود پیدا کند، انتظار این است که کاهش از محل قیمت مسکن رخ دهد.

سرعت رشد اجاره‌بهای مسکن در تهران در میانه تابستان افت کرد؛ به‌طوری‌که فشار هزینه اجاره‌نشینی به میزان نه چندان چشمگیر، از «نقطه جوش» پایین آمد. با این حال هنوز تورم اجاره بالای سطح متعارف و تاریخی قرار دارد. یک نمودار از سه روند تورم عمومی، تورم مسکن و تورم اجاره نشان می‌دهد اتفاقی که در مرداد ماه باعث تغییر در روند رشد اجاره‌بها شد، عامل درونی نداشت، بلکه سرمنشأ آن به رخدادهای نیمه دوم سال گذشته در بیرون بازار اجاره برمی‌گردد. نبض اجاره‌بها تابعی از «تغییرات شاخص کل قیمت‌ها» و «رشد قیمت مسکن» است.

هزینه تامین مسکن در شهرهای ۳۱ استان، سال گذشته به‌طور میانگین ۳۷ درصد از مخارج زندگی خانوارها را بلعید. پارسال تورم اجاره‌خانه هم در تهران و هم در اکثر شهرهای کشور با یک جهش تاریخی، به بیش از ۵۰ درصد رسید. بررسی‌ها نشان می‌دهد سهم مسکن در سید هزینه خانوارهای ایرانی ۱/۲ برابر سقف متعارف (استاندارد جهانی توصیه‌شده در برنامه اسکان بشر ملل متحد) و این فاصله برای خانوارهای استان تهران نیز ۱/۷ برابر است. ساکنان تهران، اصفهان، فارس و البرز در سال ۱۴۰۰ به ترتیب معادل ۵۰ درصد، ۴۷ درصد، ۴۰ درصد و ۳۸ درصد از هزینه‌های سالانه‌شان را برای تامین مسکن صرف کردند.

صدور پروانه ساختمان

علی رقم دستور مقام معظم رهبری در خصوص تسهیل در روند امور اداری و نامگذاری یک سال به این عنوان «مانع زدایی» ولی کماکان شاهد مشکلات در صدور پروانه ساختمان هستیم، زمانبر بودن صدور پروانه ساختمان نه تنها موجب کمرنگ شدن فعالیت انبوه‌سازان و حتی سازندگان خرد و کوچک شده بلکه باعث شده شرکت‌های ساختمانی وارد چرخه دو بار ساخت اخذ مجوز ساخت شوند. در گام ابتدایی، طولانی شدن این زمان بار مالی بسیاری بر دوش آنها گذاشته، در گام ثانویه، گذر زمان مشمول تورم شده و هزینه‌های ساخت را چند برابر کرده است. هر چند زاکانی شهردار تهران اعلام کرده بود از خرداد برای کاهش زمان صدور پروانه‌های ساختمانی اقدام می‌شود اما ظاهراً تا رسیدن به زمان دوماهه برای صدور پروانه ساختمان گام‌های بیشتری باید برداشته شود. حال با توجه به اینکه شهردار تهران اعلام کرده مدت زمان صدور پروانه ساختمانی در سال جاری به دو ماه خواهد رسید اما هنوز در برخی مناطق زمان صدور پروانه ساختمان به ۲۴ ماه هم می‌رسد. این طولانی شدن به گفته کارشناسان چیزی جز افزایش هزینه‌ها و کاهش کیفیت ساخت و ساز در پی نخواهد داشت. اکثر سازندگان خرد با اشاره به اینکه این روزها سازندگان بنام و معتبر در مناطق مختلف تهران وارد عرصه ساخت و ساز نمی‌شوند و منتظر هستند تا وضعیت برخی ابلغیه‌ها مشخص شود می‌گویند: در برخی از مناطق جنوب تهران برخی از سازندگانی که زمین‌های بالاتر از ۱۵۰۰ متر را برای ساخت خریداری و برای دریافت پروانه ساخت و تهیه نقشه اقدام می‌کنند ماه‌ها در انتظار صدور پروانه ساختمان باقی می‌مانند.

در یک بازار مسکن غیرتورمی با کارکرد طبیعی، این سهم زیر ۳۰ درصد است. نامعادله ابرهزینه اجاره، رفاه خانوارها را به گروگان گرفته و باعث کاهش مصرف «کالری» و سایر مخارج کلیدی شده است. این، یکی از دو پیامد منفی تورم مسکن است.

خون هفتم خرید مسکن در برابر متقاضیان خرید نخستین خانه قد علم کرد. خانه اولی‌هایی که تاکنون به دلیل روبه‌رو شدن با شش مانع خرید خانه، ناگزیر به بازار اجاره‌نشینی پناه آورده بودند، اکنون تحت تأثیر جهش اجاره‌بها با خون هفتم خرید مسکن مواجه شده‌اند. این مانع جدید، نداشتن قدرت پس‌انداز با توجه به هزینه بالای اجاره‌نشینی در تهران و سایر شهرهای بزرگ است که عملاً سبب می‌شود سال‌های دور از خانه برای متقاضیان مسکن طولانی‌تر شود. تبعات وضعیت نامطلوب متاجرها در کشور به شکل کاهش وزن سه هزینه اصلی در سبد هزینه‌های خانوار در آمارهای رسمی منعکس شده است. تازه‌ترین گزارش ماهانه مرکز آمار از شاخص‌های کلان اقتصادی و اجتماعی کشور حاوی داده‌های مهمی از نسبت هزینه تامین مسکن به کل هزینه‌های خانوارهای شهری در ۳۱ استان است. به تلاقی مبتنی بر گزارش درآمد - هزینه خانوارهای کشور وزن اجاره در سبد هزینه خانوار را منتشر کرد. این گزارش نشان داد در سال ۱۴۰۰ هزینه‌های اجاره مسکن در سبد کل هزینه‌های جاری خانوارهای کشور دچار اضافه وزن شد و از ۲۹ درصد در سال ۹۹ به بیش از ۳۰ درصد در سال ۱۴۰۰ رسید. در این گزارش میانگین اجاره‌بها در هر استان اعم از مناطق شهری و روستایی مبنای محاسبه قرار گرفت اما مبتنی بر داده‌های گزارش جدید از شاخص‌های کلان اقتصادی و اجتماعی، صرفاً مناطق شهری استان‌ها مبنای قرار گرفته و اطلاعات حاصل از آن برای اجاره‌تشین‌ها ملموس‌تر است. گزارش پیشین فصلنامه توسعه اینبه نشان داد میانگین سهم هزینه اجاره مسکن در سبد خانوار با عبور از مرز بحرانی به ۳۰/۲ درصد رسید. این در حالی است که مقدار متعارف سهم اجاره‌بها از کل هزینه‌های خانوار در شهرهای توسعه‌یافته ۲۰ تا ۲۵ درصد است.

شهر خوب کجاست

اکنون می‌ست از سقوط رتبه تهران در فهرست شهرهای زیست‌پذیر خبر داد. در گزارشی که سال ۲۰۲۱ از وضعیت زیست‌پذیری شهرهای جهان منتشر و عناوین ۱۰ شهر ابتدا و انتهای این فهرست منتشر شد، تهران در هیچ‌یک از این دو بخش قرار نداشت اما گزارش سال میلادی جاری، تهران را در زمره ۱۰ شهر پایین این رتبه‌بندی معرفی کرده است. به گزارش گروه اقتصاد در وین به آن لیبنزکونست می‌گویند، که معنای آن «هنر خوب زیستن» است و حالا که رستوران‌ها و موزه‌ها بازگشایی شده‌اند، بار دیگر پایتخت اتریش به مکان مناسبی برای تمرین این هنر بدل شده است. برای سومین بار در طول پنج سال گذشته «وین» در صدر جدول زیست‌پذیرترین شهرهای جهان قرار گرفته است. این شهر علاوه بر فرصت‌های فرهنگی و سرگرمی فراوان، از زیرساخت‌های خوب و ثبات کلی برخوردار است. با این حال از سال گذشته پاریس و لندن، که معمولاً به دلیل مشکلاتی که شهرهای بزرگ با آن دست به گریبان هستند مانند ازدحام و جرم و جنایت، از عملکرد ضعیف‌تری برخوردار هستند، به ترتیب با ۲۳ و ۲۷ پله صعود به رتبه‌های ۱۹ و ۳۳ رسیده‌اند. علت این افزایش رتبه این است که به جای در نظر گرفتن کووید-۱۹ به عنوان یک همه‌گیری به آن به عنوان یک بیماری بومی (اندمی) نگاه می‌شود که به معنای بهبود شرایط سخت کرونایی طی سال ۲۰۲۲ در این دو شهر است. بر اساس این گزارش شهرهای وین، کپنهاگ، زوریخ، کلگری، ونکوور، ژنو، فرانکفورت، تورنتو، آمستردام، اوزاکا و ملیورن، به ترتیب ۱۰ شهر اول در رتبه‌بندی زیست‌پذیرترین شهرهای جهان طبقه‌بندی شده‌اند، به طوری که اوزاکا و ملیورن هر دو رتبه دهم را دارند. تهران اما در گزارش سال ۲۰۲۲ اکنون می‌ست با رتبه ۱۶۳ از میان ۱۷۲ شهر حاضر در این رتبه‌بندی، در میان ۱۰ شهر پایین این رتبه‌بندی قرار گرفته است. شهرهای دوالا، هراره، داکا، پورت مورسیبی، کراچی، الجزیره، طرابلس، لاگوس و دمشق نیز بعد از تهران به ترتیب در رتبه‌های بعدی قرار گرفته‌اند. علت سقوط تهران به فهرست بدترین شهرهای بررسی شده؛ از متغیرهای زیست‌پذیری پایتخت و تحلیل دو صاحب‌نظر ارشد شهری نشان می‌دهد این گزارش اکنون می‌ست، دومین هشدار و در عین حال اولین آلام جهانی از وخامت اوضاع کیفیت زندگی شهری در تهران است. پیش‌تر هم در آخرین نظرسنجی‌های رسمی از شهروندان که نتایج آن حدود دو سال قبل منتشر شد، میزان رضایت شهروندان از زندگی در پایتخت پایین گزارش شده بود و علت این عدم رضایت نیز دو ابرمشکل شهروندان یکی در حوزه مشکلات ترافیکی در شهر و پیامد آن یعنی آلودگی هوا و دیگری سلب آسایش و آرامش شهروندان از محل آزار و اذیت ساختمانی در پروژه‌های عمرانی و ساختمانی در حال اجرا در سطح شهر بود. اما اکنون این بررسی بین‌المللی نشان می‌دهد این ۲ ابرمشکل به پنج مورد افزایش یافته است.

پیش‌بینی مسکن تا سال ۱۴۰۲

رصد «بازار مسکن تا ۱۴۰۲» از دو دوربین، تصاویر متفاوت از یکدیگر را نشان می‌دهد. تصویر اول به رشد قیمت مسکن در فاصله زمانی «قبل از جهش تا کنون» -۹۴ تا میانه بهار ۱۴۰۱- پرداخته که از رشد نقدینگی بیشتر بوده است در حالی که رابطه سه دهه گذشته بین این دو نرخ بیانگر «نوسان تقریباً به یک اندازه در بلندمدت» است. بنابراین از این زاویه می‌توان «انتظار کاهش قیمت مسکن» را داشت. اما از طرف دیگر، «رشد هزینه ساخت مسکن»، بخشی از تصویر دوم است که مسیر بازگشت قیمت مسکن به سطح متعارف را سخت نشان می‌دهند. این دوگانگی، پیش‌بینی آینده ملک را مبهم می‌کند. به همین دلیل لازم است وضعیت کنونی «همه نیروهای داخلی و خارجی مؤثر بر رفتار بازیگران بازار ملک و متغیر قیمت» را بررسی کرد. در حال حاضر ۷ نیروی تأثیرگذار، نقش نالایقند قیمت مسکن را بازی می‌کنند، اما نیروی هشتم در صورتی که بتواند ایفای نقش کند، برآیند این می‌جاندازی را به «اتفاقی شبیه مسکن ۱۴۰۰» ختم خواهد کرد. بازار مسکن در بهار ۱۴۰۱ به جای آنکه «مسیر تازه شکل گرفته از ۱۴۰۰» را طی کند، از ریل «ساحش» خارج شد و باز هم «افزایش تقریباً تند قیمت» را تجربه کرد؛ البته نه به میزان جهش هر کدام از سال‌های ۹۷ تا ۹۹. این «اتفاقات فصل اول»، طی سه فصل منتهی به ابتدای ۱۴۰۲ نیز تکرار خواهد شد؛ اینکه چرا فصل اول تکمیل دوره «بازگشت قیمت خانه از سطح نامتعارف» دوره مسکن محدوداً شارژ شده، بررسی می‌شود است که «سایخ کامل و درخور» را برای «پیش‌بینی کم‌خطا» از آینده این بازار طلب می‌کنند. بررسی‌ها نشان می‌دهند، در حال حاضر ۸ نیروی داخلی و خارجی در بازار مسکن، بر جهت و مسیر نوسان قیمت بارنهان مؤثر است. یکی از این نیروها اما به شیبی می‌تواند بر «جهت مشترک» ۷ نیروی دیگر «تأثیر بگذارد و بازار مسکن را از ادامه «معده قیمت» خارج کند. در واقع، حباب دهند «بازار مسکن تا ۱۴۰۲» تحت تأثیر این «۷ نیرو» قرار دارد؛ «تقدینگی»، «انتظارات تورمی»، «تورم عمومی»، «رکود عرضه خانه»، «بورس نوسان»، «بازار ارز»، «هزینه ساخت» و «ریسک غیراقتصادی» از بیس این نیروهای داخلی (مغیرهای درون‌زا همچون رکود تولید مسکن و هزینه ساخت) و همچنین نیروهای خارجی (متغیرهای بیرون‌زا مثل ارز)، یکی از آنها در شرایط فعلی، نقش «مؤثر تورم مسکن» را بازی می‌کنند. «رشد نقدینگی» است.

خانه‌های ۳۰ متری فضای جدید سرمایه‌گذاری

اتاق تولید «ضوابط خاص» برای ساخت‌وسازهای شهر تهران - کمیسیون ماده پنج - در یک مصوبه جدید اجازه «خاله‌سازی بدون شرط روی زمین‌های زیر ۱۰۰ مترمربع» را صادر کرد. محتوای این تصویب‌نامه که با هدف «تسهیل خانه‌سازی در بافت فرسوده پایتخت» و «جذاب‌سازی جنوب شهر برای سرمایه‌گذاران ساختمانی» تدوین شده، عملاً دو خط‌قرمز طرح تفصیلی تهران برای «صدور پروانه ساختمانی روی زمین‌های خیلی کوچک (۵۰ مترمربعی) و کوچک (۱۰۰ تا ۱۵۰ مترمربعی)» را پاک کرده است. طبق این خطوط، ساخت روی زمین‌های با مساحت پایین، حداکثر تا ۳ طبقه آن هم تحت شرایط معین (به لحاظ پارکینگ و عرض معبر) مجاز است. اما با تصمیم جدید، این زمین‌ها در دو پهنه مسکونی واقع در مناطق پایین‌شهر قابلیت ساخت ۴ طبقه با تنها یک پارکینگ را دارد. ماحصل این مصوبه باعث عرضه آپارتمان‌های با مساحت ۳۰ مترمربع تا ۶۰ مترمربع روی در مجموع ۱۰ میلیون مترمربع «زمین خیلی کوچک» در کل بافت فرسوده پایتخت خواهد شد. شورای عالی شهرسازی البته خواستار بررسی مصوبه شده است تا احتمالاً رعایت «سقف جمعیت‌پذیری تهران» را از طریق مناطق بالای شهر تضمین کند. اثر مجوز تولید خانه‌های ریزمتراز در بازار مسکن بررسی شد.

مجوز ساخت خانه‌های ۳۰ تا ۳۵ مترمربعی در بافت فرسوده تهران صادر شد. کمیسیون ماده پنج تهران با تصویب «ضوابط خاص» برای بافت‌های فرسوده درصدد است خانه‌سازی در دامنه مترازی فوق‌العاده کوچک را تسهیل کند. اگرچه مصوبه چهارم تیر ۱۴۰۱ که جزئیات آن برای اولین بار منتشر می‌شود، با واکنش شورای عالی شهرسازی و معماری همراه بوده است، اما در صورتی که این مصوبه مهر تأیید شورای مذکور را نیز دریافت کند، اجرای آن می‌تواند زمینه‌ساز ساخت حدود ۲۵ هزار واحد مسکونی حدود ۳۰ مترمربعی در مناطق نیمه جنوبی شهر شود.

مالیات بر ساختمان‌های لوکس

همان‌طور که سال گذشته عنوان شد (فصلنامه پاییز سال ۱۴۰۰) سیاستگذار با این تصور که «ریشه جهش قیمت مسکن، خانه‌های لوکس است» و «امکان درآمدزایی در بودجه با اخذ مالیات از این املاک وجود دارد»، معادله‌ای برای تنظیم مالیاتی بازار مسکن تعریف کرد. این معادله اما از دو بابت «ترخ مالیات و تعیین کف قیمت خانه‌های مشمول» کاملاً با «فرمول جهانی مالیات تنظیم‌گر در بخش مسکن» مغایرت دارد. کارنامه «اخذ مالیات از املاک لوکس» برای دو ماه اول امسال نشان می‌دهد تور مالیاتی دولت حداکثر ۲ درصد از این املاک را رهگیری کرده است. مسوولان دولتی البته برای توجیه این شکست، موضوعی را مطرح می‌کنند که با واقعیت بازار معاملات مسکن در تضاد است.

سال ۱۴۰۰ نشان می‌دهد تاکنون ۱۱ هزار و ۲۴۵ فقره «ملک لوکس» و ۴۹۶ هزار و ۹۴۶ «خانه خالی» مشمول پرداخت مالیات به میزان کل ۴ هزار و ۳۲۱ میلیارد تومان شده‌اند که حدود ۱/۲ میلیارد تومان وصول شده است. سازمان امور مالیاتی با ارائه یک توضیح رسمی درباره کارنامه یک‌ساله «مالیات بر املاک لوکس» و «مالیات بر خانه خالی»، ضمن تشریح دو هدف قانون‌گذار از تعریف مالیات‌های مسکن، میزان وصولی این دو مالیات طی یکسال اخیر را اعلام کرد. می‌توان گفت که درآمد ۲۷ میلیون تومانی از محل اخذ مالیات از خانه‌های لوکس برای دو ماه اول سال جاری به معنای ناکامی در سیاست مالیاتی بختی مسکن است چرا که این میزان عایدی مالیاتی از املاک لوکس با توجه به «حداقل حجم فروش قطعی املاک لوکس (خانه‌های مشمول این مالیات) در دو ماه اول ۱۴۰۱» به معنای اعمال قانون بر تنها ۲ درصد از املاک لوکس است.

پشت‌صحنه شکست اما نشان می‌دهد «انتخاب بیراهه مالیاتی برای تنظیم بازار مسکن» باعث شده جریان ملاکی با حبس خانه‌های قابل ورود به بازار خرید و اجاره مسکن، همچنان از این رهگذر نفع ببرد. محک عملکرد تور رهگیری مالیات خانه‌های لوکس نشان‌دهنده سرودوی مالیاتی متولی مسکن است. در حالی که در تهران تنها در ماه میانی بهار بیش از ۵۰۰ واحد مسکونی با ارزش بیش از ۱۰ میلیارد تومان معامله شده است، میزان مالیات وصولی از خانه‌های لوکس طی دو ماه نخست امسال در کل کشور مجموعاً ۲۷ میلیون و ۴۰۰ هزار تومان اعلام شده است. این در حالی است که حداقل مالیات وصولی از این محل، آن هم صرفاً از خانه‌هایی با ارزش بیش از ۱۰ میلیارد تومان که تنها در شهر تهران معامله شده‌اند، باید یک میلیارد تومان باشد. بر این اساس مبلغ کل وصولی دو مالیات ملکی در

۴۰/۲ درصد افزایش و نسبت به فصل مشابه سال گذشته ۲۳/۴ درصد کاهش داشته است. مجموع مساحت زیربنا در پروانه‌های صادر شده برای احداث ساختمان در زمستان ۱۴۰۰ حدود ۲۱۵۴۲ هزار مترمربع بوده است که نسبت به فصل گذشته ۳۵/۹ درصد افزایش و نسبت به فصل مشابه سال گذشته ۱۸/۵ درصد کاهش داشته است. متوسط مساحت زیربنا در این پروانه‌ها ۵۸۲ مترمربع بوده است.

بهترین بازار در ۴ ماهه اول سال

مسکن در بازدهی ۴ ماه اول ۱۴۰۱، صدرنشین بازارها شد؛ پیام این شاگرد اولی چیست؟ بررسی هانشان می‌دهد برزخ سرمایه‌گذاران بازارهای رقیب طی اکثر ماه‌های گذشته از سال جاری - تحت تاثیر وضعیت میانه ریسک غیراقتصادی - یکی از عوامل اصلی بالاترین افزایش قیمت مسکن نسبت به سایر بازدهی‌ها بوده است. این رتبه اولی البته کاملاً به زیان خانه‌اولی‌ها است.

در چهارمین ماه سپری شده از سال جاری، بازار مسکن در رتبه‌بندی بازدهی بازارهای سرمایه‌پذیر صدرنشین شد. بررسی کارنامه چهارماهه بازارهای سکه، ارز، سهام و مسکن نشان می‌دهد بازار مسکن با اختلاف زیاد نسبت به بازار سهام و با قدری اختلاف نسبت به دو بازار رقیب دیگر یعنی سکه و ارز، بازدهی به مراتب بیشتری داشته است. این وضعیت در تیرماه محسوس‌تر شده است، چراکه بازدهی بازارهای سه‌گانه ارز، سکه و سهام هر سه منفی اما بازار مسکن به میزان قابل توجهی (معادل حدود ۸ درصد) مثبت بوده است. ساز متفاوتی که بازار مسکن در تیرماه نواخته، حاوی هفت پیام مهم است که مرور آنها راه برون‌رفت از مسیر پرتورم بازار ملک را نیز نشان می‌دهد.

ساخت و ساز به گزارش مرکز آمار ایران

مرکز آمار ایران تازه‌ترین آمار کشوری مربوط به ساخت و ساز واحدهای مسکونی را اعلام کرد. بر اساس آنچه روز گذشته از سوی مرکز آمار ایران منتشر شد، اطلاعات ساخت و سازهای انجام شده در زمستان سال ۱۴۰۰ نشان دهنده، کاهش ۱۳/۵ درصدی واحدهای مسکونی پیش‌بینی شده در پروانه‌های صادر شده برای احداث ساختمان توسط شهرداری تهران و ۱۵/۸ درصدی آن در شهرداری‌های کل کشور در زمستان ۱۴۰۰ نسبت به زمستان ۱۳۹۹ است.

بررسی نتایج طرح «گردآوری اطلاعات پروانه‌های ساختمانی صادر شده توسط شهرداری‌های کشور» در فصل زمستان سال ۱۴۰۰ نشان می‌دهد در زمستان سال ۱۴۰۰، تعداد ۱۱۵۴۰ واحد مسکونی در پروانه‌های صادر شده برای احداث ساختمان از سوی شهرداری تهران، پیش‌بینی شده است که نسبت به فصل گذشته ۲۲ درصد افزایش و نسبت به فصل مشابه سال گذشته ۱۳/۵ درصد کاهش داشته است. متوسط تعداد واحد مسکونی برای هر یک از این پروانه‌های احداث ساختمان ۷/۸ واحد بوده است. تعداد ۱۴۸۹ پروانه احداث ساختمان توسط شهرداری تهران در زمستان ۱۴۰۰ صادر شده است که نسبت به فصل گذشته ۲۴/۳ درصد افزایش و نسبت به فصل مشابه سال گذشته ۱۷/۶ درصد کاهش داشته است. مجموع مساحت زیربنا در پروانه‌های احداث ساختمان صادر شده از سوی شهرداری تهران در زمستان ۱۴۰۰ بالغ بر ۲۲۲۳۶ هزار مترمربع بوده است که نسبت به فصل گذشته ۱۹/۵ درصد افزایش و نسبت به فصل مشابه سال گذشته ۵ درصد کاهش داشته است. متوسط مساحت زیربنا در این دسته از پروانه‌ها در دوره مورد بررسی ۱۵۰۲ مترمربع بوده است. همچنین در زمستان سال ۱۴۰۰، تعداد ۱۱۵۴۵۰ واحد مسکونی در پروانه‌های صادر شده برای احداث ساختمان از سوی شهرداری‌های کشور پیش‌بینی شده است که نسبت به فصل گذشته ۳۹/۶ درصد افزایش و نسبت به فصل مشابه سال گذشته ۱۵/۸ درصد کاهش داشته است. متوسط تعداد واحد مسکونی در هر پروانه احداث ساختمان ۳/۱ واحد بوده است. تعداد ۲۶۹۹۳ پروانه احداث ساختمان توسط شهرداری‌های کشور در زمستان ۱۴۰۰ صادر شده است که نسبت به فصل گذشته

کسری بودجه شهرداری به ۷۰ درصد رسید

۱۴۰۱ از میزان وصول مالیات خانه‌های خالی حکایت از آن دارد که در ۵ ماه نخست امسال در تهران فقط حدود ۲ میلیارد و ۴۸۰ میلیارد تومان مالیات از این سرفصل وصول شده است؛ رقمی که معادل مالیات اخذ شده از حداکثر ۸ واحد آپارتمان در شمال شهر تهران است. بر اساس این گزارش مالیات خانه‌های خالی برای سومین سال متوالی در قانون بودجه کشور گنجانده شده و با وجود اینکه امسال متولی امور مالیاتی وصول آن را جدی‌تر از سال‌های ۹۹ و ۱۴۰۰ دنبال می‌کند، اما گزارش عملکرد ۵ ماهه که منتشر کرده نشان می‌دهد نتیجه مورد انتظار دولت حاصل نشده است. کل مالیات وصولی بابت خانه‌های خالی در ۵ ماه نخست امسال در حالی کمتر از ۳/۵ میلیارد تومان است که تاکنون ۵۶۸ هزار خانه خالی در کل کشور شناسایی شده است. حدود ۷۰ درصد از

این مبلغ وصولی ناچیز نیز مربوط به استان تهران است که ناگفته پیداست عمده آن از مالکان املاک خالی در پایتخت اخذ شده است. فرمول محاسبه مالیات خانه‌های خالی به این ترتیب است که مالیات مربوطه بر اساس ضریبی از ارزش اجاره ملک تعیین می‌شود. بررسی

ها نشان می‌دهد با این وصف مالیاتی که برای خانه‌های خالی منظور می‌شود بین

یک تا ۲ درصد از قیمت املاک خواهد بود البته برای خانه‌های خالی دوم و سوم ضرایب مضاعفی نیز در نظر گرفته شده است، اما با فرض اینکه کل مالیات ۲/۵ میلیاردی وصولی از مالکان خانه‌های خالی در تهران مربوط به

نخستین خانه خالی آنها باشد، می‌توان این طور برآورد کرد که رقم مذکور مالیاتی است که از بابت خالی ماندن ۸ واحد آپارتمان ۱۰۰ مترمربعی در نیمه شمالی شهر وصول شده است. بر اساس اطلاعات منتشر شده سرجمع

بودجه اداره تهران در ۴/۵ ماه اول امسال با «کسری بزرگ» به میزان ۷۰ درصد منابع مالی پیش‌بینی شده برای این برش زمانی، روبه‌رو شد. مقرر شده بود با توجه به هزینه‌های جاری و سرمایه‌های پایتخت، تا نیمه تابستان امسال ۲۰ هزار میلیارد تومان درآمد وصول شود؛ اما فقط ۶ هزار میلیارد تومان درآمد نقد کسب شده است. این جاماندگی کم‌سابقه دخل پایتخت، نتیجه باخت شهری به خانه‌های خالی است. آخرین گزارش از تحقق بودجه شهرداری تهران در برش چهار ماه و نیمه امسال حکایت از ثبت یکی از سنگین‌ترین کسری بودجه‌های پایتخت دارد. برش چهار ماه و نیمه بودجه مصوب شهرداری تهران حکایت از وصول فقط شش هزار میلیارد تومان درآمد نقدی در این مدت دارد. این در حالی است که هدف درآمدی از ابتدای سال جاری تا نیمه مرداد با احتساب انتظار ۲۰ درصد اضافی شهردار تهران حدود ۲۱ هزار میلیارد تومان بوده است. به این ترتیب فقط حدود ۳۰ درصد از بودجه امسال در برش ابتدای فروردین تا نیمه مرداد، محقق شده است. از سوی دیگر با ابلاغ قانون «درآمد پایدار و هزینه شهرداری‌ها و دهیاری‌ها»، سوت پایان تراکم‌فروشی در شهرها به صدا درآمد. قانون‌گذار در محتوای این مصوبه که فرایند تدوین لایحه و بررسی و تصویب آن در مجلس نزدیک یک دهه به طول انجامید، با افزایش سهم شهرداری‌ها از منابع درآمدی سالم و پایدار از جنس عوارض، شهرداری‌ها را مکلف کرده عوارض تراکم‌فروشی را کاهش داده و به صفر برسانند. اجرای این قانون که ماه گذشته توسط رئیس‌جمهوری به وزارت کشور به عنوان سیاست‌گذار ارشد حوزه شهری ابلاغ شده است، به منزله پایان وابستگی بودجه شهرداری‌ها به درآمد حاصل از تراکم‌فروشی و صدور مجوز ساخت و ساز است. از طرفی رئیس مرکز پژوهش‌های مجلس ۸ ایراد طرح خانه‌سازی دولتی برای ساخت و عرضه یک میلیون واحد مسکونی در سال را اعلام کرد. وی ۸ ایراد مهم شامل مشکلات مربوط به تأمین زمین، سازوکار اجرایی طرح، مدل نامین مالی، وجود تخریب سوداگری در شهرهای جدید، ابهام و نامشخص بودن شرایط پروژه‌ها، اثربخشی کم در سال اول اجرای طرح، مکان‌یابی و توسعه در زمین‌های نامناسب و عدم همکاری بانک‌ها برای نامین منابع مالی و تسهیلاتی این طرح را متوجه این طرح دانست. در گزارش پایان شهریورماه سال

حدود یک میلیارد تومان مالیات خاله‌های خالی نیز از سایر مناطق کشور از قبیل استان‌های فارس، اذربایجان شرقی، البرز، اصفهان، گیلان و... در فاصله ماه‌های فروردین تا مرداد امسال وصول شده است. این ارقام به روشنی نشان می‌دهد ابزار مالیاتی که دولت با هدف تنظیم بازار مسکن و جلوگیری از احتکار ملکی به سراغ آن رفته فاقد کارایی بوده، چراکه پیش‌بینی دولت کسب درآمد ۲۰۰۰ میلیارد تومانی از محل این سرقت مالیاتی بوده است اما با گذشت نزدیک به نیمی از سال، آنچه وصول شده حتی معادل قیمت یک واحد آپارتمان میان‌متراژ در یک منطقه متوسط شهر تهران نیست.

امسال ترافیک مهر متفاوت از ۳

منابع بسیار محدود بودجه پایتخت به جای آنکه تمام‌قد در اختیار شبکه حمل‌ونقل عمومی شهر برای حل وضعیت اورژانسی مترو و اتوبوسرانی باشد، در نمونه‌ای تازه برای بزرگراه‌سازی اختصاص پیدا کرد. الگوی منسوخ «فرش فرمز برای خودروسوارها» در اکثر کلان‌شهرهای مدرن جهان کنار گذاشته شده، اما همچنان در تهران در حال اجراست. تعداد مسافران مترو از ابتدای مهر آبرابر می‌شود؛ اما این شبکه به اندازه ناوگان فعلی، با «کسری قطار» مواجه است. اگرچه هنوز صدایی از آژیر ابرترافیک مهرماه به گوش نمی‌رسد، اما بررسی وضعیت ناوگان حمل‌ونقل عمومی تهران از یکسو و تصمیم قطعی برای بازگشایی مدارس و مراکز آموزشی در مهرماه پیش رو از سوی دیگر نشان می‌دهد این آژیر اگرچه هنوز خاموش است و صدای آن با شروع سال تحصیلی جدید به گوش خواهد رسید، اما هشدار آن از همین حالا با مشاهده میزان آمادگی شهر برای شروع مهرماه آشکار است. با این حال مدیران شهری بی‌توجه به این آژیر بی‌صدا از ابرترافیک مهرماه، مشغول «بزرگراه‌سازی» هستند.

دولت سیزدهم براساس برنامه‌ای که وزیر راه و شهرسازی پارسال همین موقع برای کسب رای اعتماد از مجلس ارائه کرد ۱۵ وعده کلیدی به خانه‌اولی‌ها، مستاجرها و سرمایه‌گذاران ساختمانی داد که تحقق آنها می‌تواند «همزمان با مهار جریان سفته‌بازی ملک، بازار ساخت‌وساز و خرید مصرفی را وارد مسیر رونق‌کنند». بررسی کارنامه سال اول دولت اما نشان می‌دهد این وعده‌ها تاکنون عملیاتی نشده است؛ ضمن آنکه روند رشد قیمت و اجاره‌ها ادامه داشته

بررسی وعده‌های دولت سیزدهم در خصوص راه و شهرسازی

است. درس‌های سال اول، ضرورت توجه به الگوی جهانی تنظیم مسکن را تایید می‌کند. بر اساس داده‌های موجود در هیچ کجای

دنیا حکمرانی مسکن و شهرسازی بدون نگاه توأمان به ابزارهای مالی و مالیاتی به توفیق نرسیده است و تجربه جهانیان نشان می‌دهد برای حل مشکل بسیار اساسی مسکن باید نگاهی فرابخشی به این موضوع داشته باشیم. داده‌های موجود در سیاستگذاری مسکن نشان از آن دارد که سه گام مهم را پیش‌رو متولی این بخش است که در راستای آن باید ضمن هدایت سرمایه‌ها به مسیرهای مولد ملک و مسدودسازی فعالیت‌های غیرمولد، توان خانوارهای مصرفی برای ورود به بازار ملک را نیز تقویت کند. مسیر تحقق این سه گام اصلی نیز از بازار سرمایه و اتصال پل بورس بین این بازار و بازار مسکن از یکسو و همچنین ایجاد ریسک و هزینه برای ملاکان و سفته‌بازان، ایجاد انگیزه برای عرضه املاک منجمد به بازار و همچنین تقویت قدرت خرید خانوارها از مسیر متنوع‌سازی سبدهای تامین مالی و تسهیلاتی عبور می‌کند. سه دهه سیاستگذاری در بخش مسکن عمدتاً یک نتیجه مشترک برای دولت‌ها داشته است؛ ناکامی در «تامین مسکن»

افشار هدف. نتایج یک تحقیق در این باره مشخص می‌کند، سیاستگذار در مواجهه با مشکل بازار مسکن مدام دچار خطای تشخیص می‌شود؛ به طوری که با فرض «کمبود واحد مسکونی در برابر تقاضای مسکن» سراغ طرح‌های خانه‌سازی می‌رود. این بررسی، مشکل واقعی را نه «کمبود مسکن» که «معادله اقتصادی حاکم بر بازار مسکن» می‌داند. حل معادله موجود نیازمند تفکیک شرایط سه دسته تقاضای مسکن است که برای هر کدام از آنها، نسخه

سیاستی معرفی شده است. سند دیگری از وارونگی سیاستی در بخش مسکن آشکار شد. خانه‌اولی‌ها در اغلب کشورها در گروه اول

مشمول «بیشترین حمایت اعتباری» قرار دارند، اما در بازار مسکن ایران، این گروه به جای پشتیبانی موثر بانکی، مشمول «هزینه سریار وام مسکن» شده است. بررسی‌ها درباره «ریز هزینه‌هایی که زوج فاقد مسکن برای دریافت وام خرید پرداخت می‌کند» حاکی است، با احتساب سطح فعلی قیمت اوراق، ۳۰ درصد از مبلغ وام صرف سه فاکتور هزینه‌ای می‌شود که برای وام ۴۸۰ میلیونی بالای ۱۴۰ میلیون تومان است. این وضعیت به معنای «پرداخت عوارض برای صاحب‌خانه شدن» است. از طرف دیگر برای یک میلیون مسکن دولتی، فقط ۵۸۹ هزار متقاضی پای کار - ثبت‌نام واقعی با افتتاح حساب - وجود دارد. به عبارت دیگر، بررسی عملکرد یک‌سال اخیر در این حوزه نشان می‌دهد نمره مسکن دولتی دست‌کم از چهار زاویه منفی بوده است. این زوایا شامل تعداد ورود متقاضیان به این طرح، تعداد واحدهای ساخته‌شده، تعداد وام‌های پرداختی و همچنین تعداد افرادی است که برای دریافت وام به شبکه بانکی معرفی شده‌اند.

گزارش تحولات مسکن در پاییز ۱۴۰۰ به روایت بانک مرکزی ایران

معامله شده از طریق بنگاه‌های معاملات ملکی شهر تهران به ترتیب ۴۱۷/۰، ۴۲۳/۳ و ۴۳۲/۲ میلیون ریال بود که نسبت به ماه قبل به ترتیب ۵/۸، ۲/۵ و ۱/۱ درصد افزایش را نشان داد.

بررسی توزیع تعداد واحدهای مسکونی معامله شده در شهر تهران به تفکیک عمر بنا در اولین ماه تابستان سال ۱۴۰۱ حاکی از آن است که از مجموع ۱۰۲۹۴ واحد مسکونی معامله شده، واحدهای تا ۵ سال ساخت با سهم ۳۰/۱ درصد بیشترین سهم را به خود اختصاص داده‌اند.

در تابستان سال ۱۴۰۱، تعداد معاملات آپارتمان‌های مسکونی شهر تهران به ترتیب ۱۰/۳، ۷/۸ و ۶۹/۰ هزار واحد مسکونی رسید. در تیرماه ارقام بدست آمده نسبت به ماه قبل و ماه مشابه سال قبل به ترتیب معادل ۲۵/۸ درصد کاهش و ۱۰۳/۰ درصد افزایش را نشان داد. اما در مرداد ماه نسبت به ماه قبل و ماه مشابه قبل به ترتیب معادل ۲۴/۰ درصد کاهش و ۴۲/۳ درصد افزایش را نشان داد. در شهریور ماه نیز این ارقام ۲۲/۵ و ۲۲/۹ درصد کاهش را نشان دادند. در تابستان متوسط قیمت خرید و فروش یک متر مربع زیربنای واحد مسکونی

سهام مذکور در مقایسه با مهرماه سال قبل حدود ۳/۴ واحد درصد کاهش یافته و در مقابل به سهم واحدهای با قدمت بالا در گروه های «۱۱ تا ۱۵» و «با بیش از ۲۰ سال ساخت افزوده شده است. در مردادماه از مجموع ۷۸۲۵ واحد، واحدهای تا ۵ سال ۲۸/۹ درصد، که در مقایسه با مردادماه سال قبل حدود ۴/۳ واحد درصد کاهش یافته و در مقابل به سهم واحدهای با قدمت بالا در گروه های «۱۱ تا ۱۵» و «با بیش از ۲۰ سال ساخت افزوده شده است.

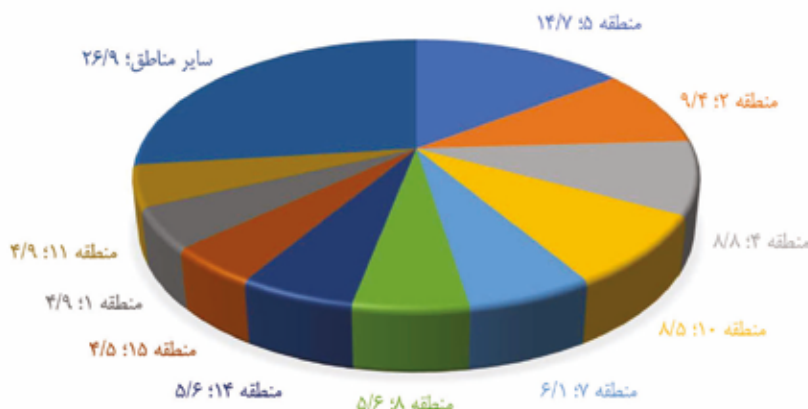
توزیع تعداد آپارتمانهای مسکونی معامله شده در شهر تهران بر حسب عمر بنا در تابستان ۱۴۰۱

عمر بنا	۱۳۹۹			۱۴۰۰			۱۴۰۱		
	تیر	مرداد	شهریور	تیر	مرداد	شهریور	تیر	مرداد	شهریور
تا ۵ سال	۵۴۱۸	۳۴۹۲	۳۲۱۶	۱۶۹۸	۱۸۲۵	۲۵۷۴	۳۰۹۶	۲۲۵۹	۱۷۱۴
۶ تا ۱۰ سال	۳۷۱۱	۱۶۶۳	۱۵۴۹	۱۰۹۲	۱۳۳۱	۱۷۵۰	۱۷۴۶	۱۳۶۵	۱۰۶۷
۱۱ تا ۱۵ سال	۱۸۳۱	۱۱۷۶	۱۱۵۱	۷۳۷	۸۱۸	۱۰۹۵	۱۶۳۳	۱۲۸۵	۹۷۱
۱۶ تا ۲۰ سال	۲۳۸۹	۱۵۴۲	۱۴۷۴	۸۸۰	۹۷۹	۱۳۶۵	۱۷۱۶	۱۲۵۴	۹۶۲
بیش از ۲۰ سال	۱۷۰۸	۱۲۰۷	۱۰۷۳	۶۶۴	۶۴۶	۱۰۰۵	۲۱۱۴	۱۶۶۲	۱۳۱۹
مجموع	۱۴۰۲۷	۹۰۸۰	۸۴۶۳	۵۰۷۱	۵۳۹۹	۷۷۸۹	۱۰۳۹۴	۷۸۲۵	۶۰۳۳

توزیع تعداد معاملات انجام شده بر حسب مناطق مختلف شهر تهران در اولین ماه تابستان نشان می دهد که از میان مناطق ۲۲گانه شهر تهران، منطقه ۵ با سهم ۱۴/۶ درصدی از کل معاملات، بیشترین تعداد قراردادهای مبیعه نامه را به خود اختصاص داده است. همچنین مناطق ۲ و ۴ به ترتیب با اختصاص سهم های ۹/۲ و ۸/۸ درصدی در رتبه های بعدی قرار گرفته اند. در مرداد ماه منطقه ۵ با سهم ۱۵/۰ درصدی از کل معاملات، بیشترین تعداد قراردادهای مبیعه نامه را

به خود اختصاص داده است. همچنین مناطق ۲ و ۴ به ترتیب با اختصاص سهم های ۸/۸ و ۸/۹ و ۱۰ درصدی در رتبه های بعدی قرار گرفته اند. در مرداد ماه منطقه ۵ با سهم ۱۵/۰ درصدی از کل معاملات، بیشترین تعداد قراردادهای مبیعه نامه را

توزیع مناطق شهر تهران برحسب سهم از تعداد معاملات انجام شده در تابستان سال ۱۴۰۱

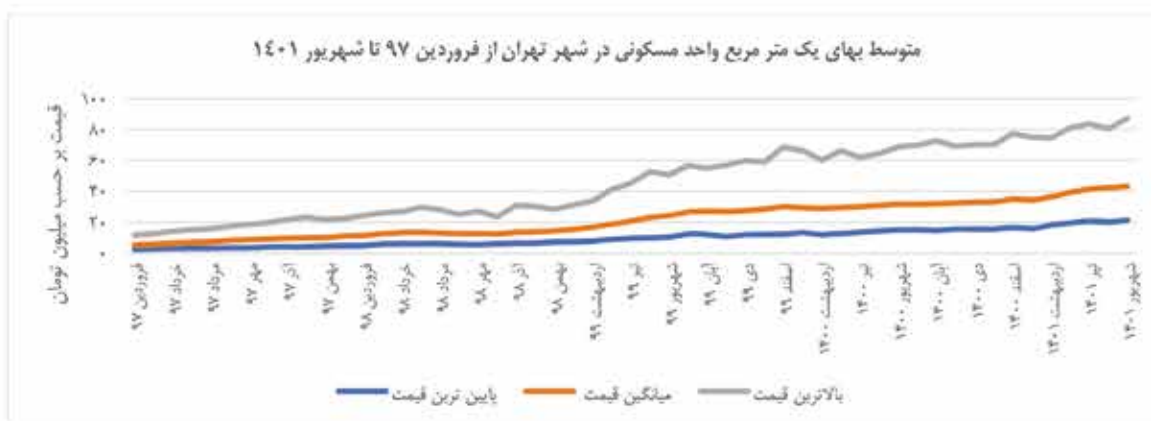

در تیرماه سال ۱۴۰۱، متوسط قیمت یک متر مربع زیربنای واحد مسکونی معامله شده از طریق بنگاه های معاملات ملکی شهر تهران ۴۱۷/۰ میلیون ریال بود که نسبت به ماه قبل ۵/۸ درصد کاهش و نسبت به ماه مشابه سال قبل ۳۸/۸ درصد افزایش نشان می دهد. اما در مرداد ماه این رقم ۴۲۷/۳ میلیون ریال بود که نسبت به ماه قبل و ماه مشابه سال قبل به ترتیب ۲/۵ و ۳۸/۰ درصد افزایش نشان داد. همچنین در سومین ماه تابستان این رقم ۴۳۲/۲ میلیون ریال بود که نسبت به ماه قبل و ماه مشابه سال قبل به ترتیب ۱/۱ و ۳۶/۳ درصد افزایش نشان می دهد.

در میان مناطق ۲۲ گانه شهرداری تهران، بیشترین متوسط قیمت یک متر مربع زیربنای مسکونی معامله شده در تیرماه معادل ۸۳۷/۵ میلیون ریال به منطقه ۱ و کمترین آن با ۲۰۷/۸ میلیون ریال به منطقه ۱۸ تعلق داشته است. ارقام مزبور نسبت به ماه مشابه سال ۱۴۰۰ به ترتیب ۳۵/۰ و ۵۴/۶ درصد افزایش نشان می دهند. در دومین ماه تابستان این رقم ماه معادل ۸۰۵/۴ میلیون ریال به منطقه ۱ و کمترین آن با ۲۰۰/۸ میلیون ریال به منطقه ۱۸ تعلق داشته است. ارقام مزبور نسبت به ماه مشابه سال ۱۴۰۰ به ترتیب ۲۴/۸ و ۳۹/۴ درصد افزایش نشان می دهند. این رقم در شهریور ماه معادل ۸۷۱/۳ میلیون ریال به منطقه ۱ و کمترین آن با ۲۱۵/۰ میلیون ریال به منطقه ۱۹ تعلق داشته است. ارقام مزبور نسبت به ماه مشابه سال ۱۳۹۹ به ترتیب ۲۶/۴ و ۱۸/۸ درصد افزایش نشان می دهند.

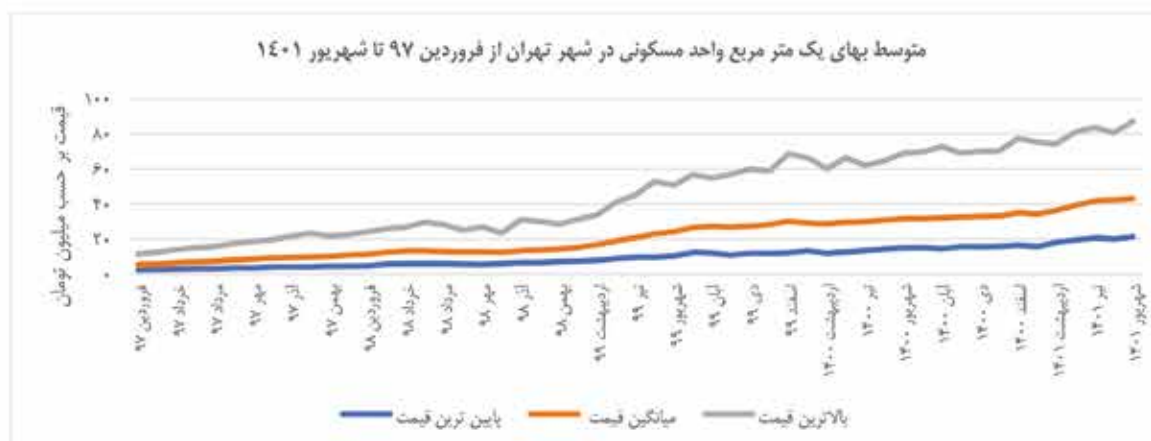

درصد تغییر نسبت به ماه مشابه سال قبل		درصد تغییر نسبت به ماه قبل			۱۴۰۱				۱۴۰۰			تعداد معاملات (واحد مسکونی)	
		شهریور	مرداد	تیر	شهریور	مرداد	تیر	خرداد	شهریور	مرداد	تیر		
شهریور	۲۲/۵-	۴۲/۳	۱۰۳/۰	۲۲/۹-	۲۵/۸	۶۰۳۳	۷۸۲۵	۱۲۹۴	۱۲۸۴	۷۷۸۹	۵۴۹۹	۵۰۷۱	
	۲۶/۳	۳۸۰	۳۸/۸	۱/۱	۲/۵	۵/۸	۴۲۲۱۶۹	۴۱۷۰۴۹	۳۹۴۱۴۵	۳۱۷۰۲۴	۲۰۹۷۰۱	۲۰۰۴۲۷	متوسط قیمت هر متر مربع (هزارریال)

شهر تهران را به خود اختصاص داده است و دامنه های قیمتی «۲۵۰ تا ۳۰۰» و «۳۵۰ تا ۴۰۰» میلیون ریال به ترتیب با سهم های ۱۱/۸ و ۱۰/۳ درصد در رتبه های بعدی قرار گرفته اند. به این ترتیب بیش از ۳۰ درصد از معاملات این فصل به این قیمت اختصاص داشت.

توزیع فراوانی تعداد واحدهای مسکونی معامله شده بر حسب قیمت یک متر مربع بنا در تابستان سال ۱۴۰۱ حاکی از آن است که واحدهای مسکونی در دامنه قیمتی «۳۰۰ تا ۳۵۰» میلیون ریال به ازای هر متر مربع بنا با سهم ۱۱/۹ درصد، بیشترین سهم از تعداد معاملات

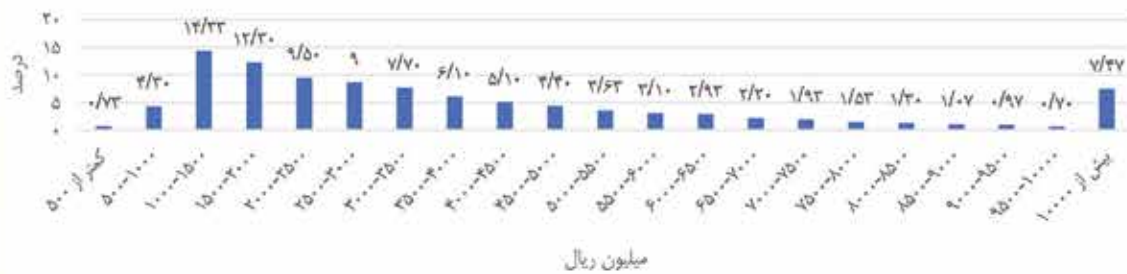

با سهم ۱۴/۳ درصد اختصاص داشته است. واحدهای دارای زیربنای «۶۰ تا ۷۰» و «۷۰ تا ۸۰» متر مربع به ترتیب با سهم های ۱۴/۰ و ۱۲/۰ درصدی در رتبه های بعدی قرار گرفته اند. در مجموع در این ماه، واحدهای مسکونی با سطح زیربنای کمتر از ۸۰ متر مربع، ۵۳/۴ درصد از معاملات انجام شده را به خود اختصاص دادند.

توزیع فراوانی تعداد واحدهای مسکونی معامله شده بر حسب سطح زیربنای هر واحد مسکونی در تابستان سال ۱۴۰۱ نشان می دهد، بیشترین سهم از معاملات انجام شده به واحدهای مسکونی با زیربنای «۵۰ تا ۶۰» متر مربع

توزیع فراوانی تعداد واحدهای مسکونی معامله شده بر حسب ارزش واحد در تابستان ۱۴۰۱ (میلیون ریال / درصد)

واحدهای دارای ارزش «۱۵ تا ۲۰» و «۲۵ تا ۳۰» میلیارد ریال به ترتیب با اختصاص سهم های ۱۲/۳ و ۹/۵ درصدی در رتبه های بعدی قرار گرفته اند. در مجموع در این ماه، حدود ۳۱/۶۶ درصد از معاملات به واحدهای مسکونی با ارزش کمتر از ۲۰ میلیارد ریال اختصاص داشته است.

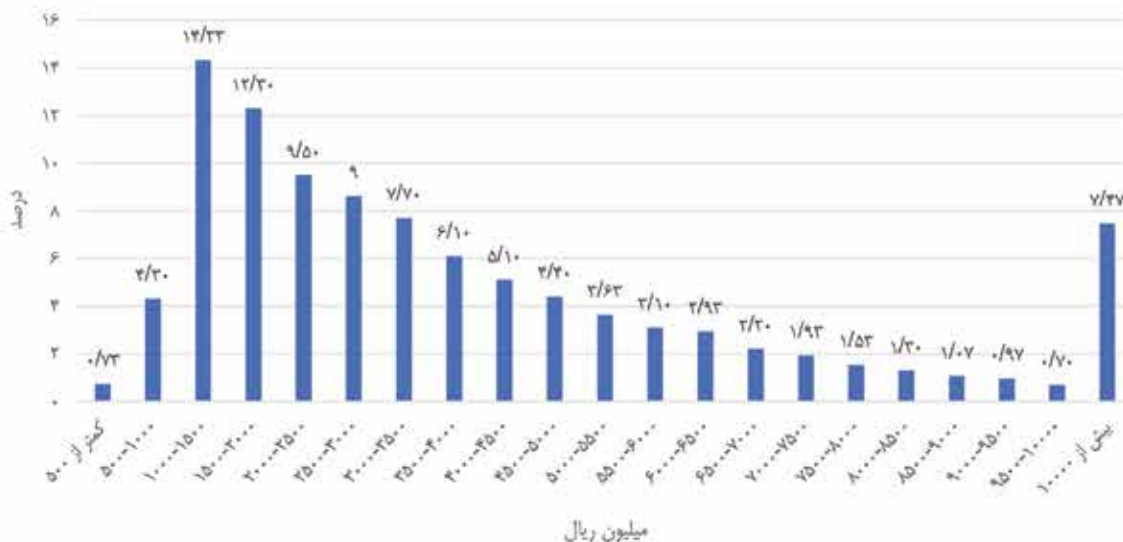
در تابستان سال ۱۴۰۱، توزیع فراوانی تعداد واحدهای مسکونی معامله شده بر حسب ارزش هر واحد حاکی از آن است که در میان دامنه های قیمتی مورد بررسی، واحدهای مسکونی با ارزش «۱۰ تا ۱۵» میلیارد ریال با سهم ۱۴/۳ درصد، بیشترین سهم از معاملات انجام شده را به خود اختصاص داده اند.

مردادماه این رقم به ترتیب معادل ۴۵/۲ و ۵۰/۶ درصد نسبت به ماه مشابه سال قبل و رشد ماهانه شاخص به ترتیب معادل ۴/۶ و ۴/۷ درصد بود. در آخرین ماه تابستان نیز به ترتیب معادل ۴۰/۹ و ۴۶/۸ درصد رشد نسبت به ماه مشابه سال قبل را شاهد بودیم. و شاخص مزبور در این ماه به ترتیب معادل ۴/۶ و ۴/۷ درصد بود.

بررسی شاخص کرایه مسکن اجاری در شهر تهران و کل مناطق شهری در تیرماه سال ۱۴۰۱ نشان دهنده رشد به ترتیب معادل ۴۷/۴ و ۵۲/۳ درصد نسبت به ماه مشابه سال قبل می باشد. لازم به توضیح است رشد ماهانه شاخص مزبور در تیرماه در شهر تهران و کل مناطق شهری یکسان و معادل ۴/۵ درصد بود. در

توزیع فراوانی تعداد واحدهای مسکونی معامله شده برحسب ارزش واحد در تابستان ۱۴۰۱ (میلیون ریال / درصد)

برج مسكونى الوند

RESIDENTIAL PROJECT ALVAND

**TOSEH
ABNIEH
HEMMAT**
Cooperative Construction Company

دفتر فروش: تهران، ساحل شرقی دریاچه چیتگر، پروژه لکسون

0214784 | 02144710097 | 02144755719-23-24

09121003623 | 09121011061 | 09123118190

برج مسکونی البرز

RESIDENTIAL PROJECT ALBORZ

Comencement of Construction
of Alvand residential project

دفتر فروش: تهران، ساحل شرقی دریاچه چیتگر، پروژه لکسون
0214784 | 02144710097 | 02144755719-23-24
09121003623 | 09121011061 | 09123118190

سیم و کابل دامغان

سیم و کابل دامغان

(بهفر)

تهران، میرداماد، پاساژ پایتخت، طبقه ۷، واحد ۷-۲B

۸۸۶۴۵۹۲۱-۸۸۶۵۱۷۳۲-۸۶۰۸۷۳۵۱

Email: misco444@yahoo.com

Site: www.cabledamghan.com

کارخانجات تولیدی

مهراصل

متخصص تهویه و تبرید

MEHRASL

MANUFACTURING CORPORATION

General Catalogue 2019

WWW.MEHRASL.IR

PABR Series Packages

Range: 5 , 10 , 20 & 30 RT

Unit Heaters

Range: 28200 - 806600 Btu/Hr

Electric Fan Motors

Range: 0.2 to 6 Kw

Split Chiller

Range: 3RT & 5RT

گروه صنعتی ایران توحید

تولید کننده پیچ و مهره فولادی به روش فورج سرد

ما از ابتدا تا پایان شما را
همراهی می کنیم

◀ تهیه لیست های اقتصادی پیچ و مهره
مصرفی پروژه

◀ تولید، حمل و تحویل

◀ بازرسی دوره ای و آموزش کارگاهی
فرایند نصب و ایجاد پیش تنیدگی در
اتصالات

◀ برگزاری دوره های آموزشی نحوه
کنترل، تحویل گیری و نصب پیچ و
مهره

T.C Bolt در ایران دیگر یک رویا نیست

T.C Bolt is not a Dream any more , in IRAN

COVENTYA

precote

MAGNI EUROPE

IRAN TOHID CO.

Steel Structure Bult & nut Family

آدرس دفتر مرکزی: ایران - تهران - بلوار آفریقا
بلوار گلشهر - مجتمع تجاری آی تک - طبقه ۱۲ الی ۱۴
تلفن تماس: +۹۸ - ۲۱ - ۲۲۰۵۰۷۰۷

جهاد بتن

تولید کننده بتن آماده تا رده مقاومتی C50

دفتر نمایندگی فروش: آیت الله کاشانی، روبروی مسجد نظام مافی

مجتمع تجاری و اداری اترک ۸، طبقه ۲، واحد ۲۰۷

تلفن تماس: ۰۹۱۲۲۸۸۰۵۷۰

www.jahadbeton.ir

JAHAD BETON

Manufacturer of ready
mixed concrete up to
C50 strength class

نوین افزار

طراح و مجری سیستم های
هوشمند پارکینگ و ساختمان

Wulian

FERMAX

Zennio®

www.novin-afzar.ir

88283760

طراح و مجری سیستم های هوشمند پارکینگ برج مجل لکسون

شرکت آسانسور و پله برقی بهمن

Elevator and escalator company

تهران، میدان آرژانتین، ابتدای خیابان آفریقا، ساختمان شماره ۵
طبقه اول، تلفن: ۸۸۷۹۰۱۰۱ (خط ویژه) فکس: ۸۸۷۹۳۲۰۳
www.bfelevator.com info@bfelevator.com

**FIRMLY
WALK INTO FUTURE ...**

NEGIN BORJ GHAEM

Industrial Group

Unit 14, Floor 6, Daryoosh Complex, 196 street
South Bagheri Highway, Tehran , Iran
Tel: +9821-77726004

neginborjco@gmail.com

Design, Fabrication, Transportation and Installation of
Various Steel Structures For Buildings,
High-rise and Industrial Projects

طراح، ساخت، حمل و نقل و نصب - آڑھ ھاے
مختلف فلزے برائے ساختمان ھا،
پروژھ ھاے بلند مرتبہ و صنعتے.

LEXON TOWER HOTEL

An experience of relaxation with beautiful scenery

تهران، ساحل شرقی دریاچه چیتگر، پروژه لکسون

0214784 | 02144710097 | 02144755719-23-24

09121003623 | 09121011061 | 09123118190

TOSEH
ABNIEH
HEMMAT
Cooperative Construction Company

LEXON

LUXURY TOWER

INTERNAL FORTUNE

تهران، ساحل شرقی دریاچه چیتگر، پروژه لکسون

0214784 02144710097 24-23-02144755719

09121003623 | 09121011061 | 09123118190

DEHBID LAND

سرزمین سنگ دهبید

دهبید لند

دهبید - شهرک صنعتی دهبید - فاز ۱ و ۲
انبار: ابتدای حکیم - بعد از پل المپیک
بازار سنگ تهران - واحد ۹

سرزمین سنگ دهبید

DEHBID LAND STONE

شماره تماس: ۰۹۱۲۲۸۹۵۴۱۹ - ۰۲۱۴۴۱۴۰۰۱۵